

Sammanträde med:

Regional tillväxtnämnd

Sammanträdesdatum: 2020-01-22

Tid: kl. 10:00-16:00

Gruppmöten kl. 9.00-10.00

Plats: ALMI, Köpmangatan 23-25 Örebro

Meddela förhinder snarast möjligt till nämndsekreterare June Fors e-post: june.fors@regionorebrolan.se eller telefon: 019-602 71 73.

Du som är ersättare meddelar om du kommer att närvara.

Tänk på våra allergiker och undvik starka dofter.

Ledamöter kallas

Irén Lejegren (S), ordförande
Torbjörn Ahlin (C), vice ordförande
Willhelm Sundman (L), 2:e vice ordförande
Rolf Karlsson (S)
Yvonne Nilsson (S)
Bulent Oktay (S)
Theres Andersson (S)
Annalena Järnberg (S)
Bo Rudolfsson (KD)
Anders Brandén (M)
Torbjörn Appelqvist (M)
Fredrik Persson (MP)
Patrik Nyström (SD)
Fredrik Dahlberg (SD)
Kenneth Lantz (V)

Ersättare underrättas

Ingrid Båve (S)
Bror-Erik Israelson (S)
Margareta Scherlund (S)
Malko Prince M'peti Eliya (KD)
Anders Lycketeg (C)
Anna Danielsson (M)
Magnus Johansson (M)
Marcus Ahltun (M)
Sergej Salnikov (SD)

1. Protokollsjustering

Föredragande:

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att jämte ordförande justera dagens protokoll utse Fredrik Persson (MP) med Patrik Nyström (SD) som ersättare.

Protokollet ska vara justerat senast den 5 februari 2020.

2. Information

Föredragande:

- Ung företagsamhet - Ida Thorell
- Timbanken
- Exportsamverkan
- Presentation av näringslivsanalys - Bisnode
- Presentation av ALMI:s verksamhet och planer för 2020
- Lägesrapport - Nästa steg för besöksnäringen, Diarienummer 19RS10464 - Linda Gustafsson, bilaga
- Status för tre handlingsplaner inom prioriterade insatsområde 6 i regional utvecklingsstrategi – ”God, jämlik och jämställd hälsa, Sammanhållen vård och omsorg, Social välfärd”, bilagor – Ingmar Ångman

Beslutsunderlag

- Handlingsplan God jämlik och jämställd hälsa
- Handlingsplan Sammanhållen vård och omsorg
- Handlingsplan Social välfärd

3. Regionala tillväxtnämndens verksamhetsplan med budget 2020

Diarienummer: 19RS9687

Föredragande: Petter Arneback, Linda Torége

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att fastställa regional tillväxtnämnds verksamhetsplan med budget 2020 samt

att nämnden ger förvaltningschefen i uppdrag att samverka med regiondirektören inom området HR/attraktiv arbetsgivare i syfte att ge styrelsen erforderliga underlag avseende arbetsgivaransvaret.

Sammanfattning

Med utgångspunkt i verksamhetsplan med budget 2020 för Region Örebro län som regionfullmäktige fastställde 18 november 2019, föreligger förslag till verksamhetsplan med

budget för regional tillväxtnämnd 2020.

Förvaltning regional utveckling fungerar som tjänstemannastöd till regional tillväxtnämnd, kultur- och fritidsnämnd samt samhällsbyggnadsnämnd.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regional tillväxtnämnd 200122 Regional tillväxtnämnds verksamhetsplan med budget 2020
- Verksamhetsplan med budget 2020 Regional tillväxtnämnd

4. Egen finansiering från det statliga 1:1-anslaget till projekt Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning - PAN

Darienummer: 19RS10041

Föredragande: Mirela Redzic

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att Region Örebro län beviljas 50 procent av projektets bokförda kostnader, dock högst 1 675 505 kronor för genomförande av projekt Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning – PAN,

att finansiering sker inom ramen för regionalt utvecklingsstöd – statligt stöd,

att projektet får påbörjas tidigast 2020-01-01 och avslutas senast 2021-09-30 samt

att följande villkor gäller för Region Örebro läns beslut:

- Beslutet gäller under förutsättning att projektets budget är fullt finansierad.
- I samband med genomförandet av projektet ska det framgå att Region Örebro län medfinansierar projektet..
- I övrigt gäller Region Örebro läns Allmänna villkor för medfinansiering (beslutades 2019-11-05, dnr 19RS9026)

Sammanfattning

Projektet är ett samverkansprojekt mellan Region Örebro län, Karlskoga kommun och Örebro universitet. Projektet bygger på ett fullmäktigeuppdrag som anger att Regional tillväxtnämnd ska verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Projektet kommer att utarbeta en budskapsplattform som bygger på de samband som kan ses mellan dagens ambitioner och de förmågor som personen Alfred Nobel uppvisade under sin livsgärning. Det gäller t ex internationalisering, innovation, forskning, humanism, entreprenörskap och riskfinansiering och att herrgården Alfred Nobels Björkborn speglar dessa ambitioner.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regional tillväxtnämnd 200122, Regionala tillväxtmedel projekt personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning
- Projektbeskrivning Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning

5. Förlängning av inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019

Diarienummer: 18RS7061

Föredragande: Lena Kihl

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att godkänna en förlängning av Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019 tills vidare.

Sammanfattning

Regionstyrelsen fattar beslut om Riktlinjer för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Utöver riktlinjer ska nämnden för regional tillväxt årligen besluta om Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Syftet med inriktningsbeslutet är att ange vilka insatser som är särskilt viktiga att prioritera under kommande år samt eventuella prioritetshöjande kriterier och en indikativ fördelning mellan företagsstöd och projekt. En årlig uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin ska ligga till grund för nya inriktningsbeslut. Då en sådan uppföljning kommer att genomföras först under våren 2020 finns det ännu inte något underlag som kan ligga till grund för ett nytt inriktningsbeslut.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regional tillväxtnämnd 190122 Förlängning av Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019
- Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019

6. Ersättningsnivå för mobilitetstöd 2020

Diarienummer: 19RS9336

Föredragande: Jan Carlsson

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att följa Sveriges kommuner och regioners, SKR:s rekommendation på 400 kronor per deltagarvecka under 2020 enligt ömsesidighetsprincipen för folkhögskolor utanför länet samt samma belopp per deltagarvecka som regionbidrag för länets rörelseägda folkhögskolor samt

att under 2020 aktivt delta i och påverka den nationella processen samt föra samtal med länets rörelseägda folkhögskolor om ersättningsnivån.

Sammanfattning

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beslutar årligen om en rekommendation till landets regioner av ersättningsnivån på mobilitetstödet till folkhögskolorna. Rekommendationen för 2020 är 400 kronor per deltagarvecka.

Statens satsningar på folkhögskolor under 2017-2019 med en utbyggnad på motsvarande 8 000 platser har inneburit att kostnaden för mobilitetstöd ökat för alla regioner. Tre regioner har valt att besluta om en lägre ersättningsnivå än den SKR rekommenderat.

Det finns en samstämmighet från regioner och SKR om att hitta ett gemensamt system som alla kan ställa sig bakom. Flera utredningar har också pekat på att det behöver göras

förändringar men att inte genomföra förändringar för snabbt utan rimligt är att göra det inför 2021.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regional tillväxtnämnd 200122 Mobilitetsstöd till folkhögskolor

7. Redovisning av delegationsbeslut

Diarienummer: 19RS10494

Föredragande: Petter Arneback

Sammanfattning

Regional tillväxt nämnd har överlåtit sin beslutanderätt till ordförande eller tjänsteman i enlighet med gällande delegationsordning. Dessa beslut ska redovisas till regionala tillväxtnämnden.

Nu anmäls följande beslut:

1. Beslut om regionala utvecklingsstöd av förvaltningschef enligt punkt 3.2, Dnr 19RS9565 Medfinansiering av Cykelområde Kottaberget, Dnr 19RS9282 Medfinansiering av projekt MIND, bilaga.
2. Beslut om företagsstöd av områdeschef för näringslivsutveckling enligt punkt 3.3, bilaga.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regional tillväxtnämnd 200122, Redovisning av delegationsbeslut
- Delegationsbeslut Medfinansiering projekt MIND
- Delegationsbeslut Medfinansiering Cykelområde Kottaberget

2

Information

God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län

Regional handlingsplan 2019–2022

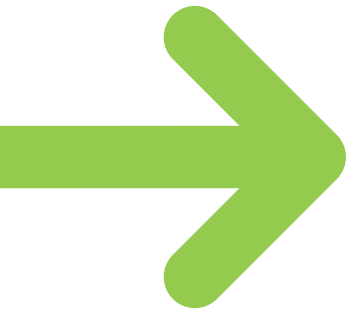
God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län

Regional handlingsplan 2019–2022

Utgiven av: Region Örebro län, 2019
Författare: Linnea Hedkvist

Vid ev frågor om innehållet kontakta
linnea.hedkvist@regionorebrolan.se

Region Örebro län
Box 1613, 701 16 Örebro
Besöksadress: Eklundavägen 1
Tel: 019-602 70 00
regionorebrolan.se

Örebroregionen – Sveriges hjärta

En attraktiv och pulserande region för alla

Övergripande mål

	Stark konkurrenskraft	Hög och jämlik livskvalitet	God resurseffektivitet
Effektmål	<ul style="list-style-type: none"> Förbättrad kompetensförsörjning Ökad kunskapsintensitet Ökad innovationskraft Ökad entreprenöriell aktivitet Ökad nationell attraktionskraft Ökad global konkurrenskraft Ökad tillväxt i näringslivet Ökad produktion inom areella näringar 	<ul style="list-style-type: none"> Goda uppväxtvillkor Goda försörjningsmöjligheter Ökad grad av delaktighet och inflytande Attraktiv boende- och närmiljö God och jämlik hälso- och sjukvård God och jämlik folkhälsa 	<ul style="list-style-type: none"> Minskad klimatpåverkan Giftfri miljö Ökad biologisk mångfald Säkrad vattenförsörjning

Prioriterade områden

Näringsliv och entreprenörskap	■	■	■
Innovationskraft och specialisering	■	■	■
Kunskapslyft och utbildning	■	■	
Kompetensförsörjning och matchning	■	■	
Social sammanhållning och demokrati	■	■	
Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård	■	■	■
Konsumtion och försörjning	■	■	■
Bostadsförsörjning och attraktiva miljöer	■	■	■
Transporter och infrastruktur	■	■	■
Upplevelser och evenemang	■	■	■

Översiktsbild av regionala utvecklingsstrategin, RUS – kopplingen mellan vision, övergripande mål, effektmål och prioriterade områden. Denna handlingsplan adresserar främst det prioriterade området Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård. Den bidrar även till att vi når flera av effektmålen.

Förord

En handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa finns nu framtagen i Örebro län.

Handlingsplanen är ett resultat av en process där Region Örebro läns Fokusberedning för folkhälsa haft det övergripande ansvaret och där många intressenter varit delaktiga.

Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i *”Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län – Regional utvecklingsstrategi 2018-2030”* (RUS) men bygger också på andra för sakområdet viktiga nationella och regionala rapporter och överenskommelser: Slutrapport från den regionala kommissionen för jämlik hälsa *”För en jämlik hälsa i Örebro län”* (2018), regeringens proposition 2017/18:249 *”God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik”*, Region Örebro läns befolkningsundersökningar *”Liv & Hälsa”*, *”Liv & Hälsa Ung”*, *”ELSA”* (Elevhälsosamtal sammanställt och analyserat) samt *”Överenskommelser om samverkan för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län 2018-2023”*.

Handlingsplanen kommer ligga till grund för de verksamhetsplaner som länets kommuner, Örebro läns idrottsförbund med SISU Idrottsutbildarna och Örebro läns bildningsförbund ska ta fram i samverkan med

Region Örebro län. I dessa verksamhetsplaner ska parternas samverkan och insatser i det regionala och lokala folkhälsoarbetet beskrivas. Handlingsplanen är också en utgångspunkt för regionens nationella och internationella samverkansarbete för god, jämlik och jämställd hälsa.

Andreas Svahn
Regionstyrelsens ordförande
Region Örebro län

Fotograf: Pavel Koubek

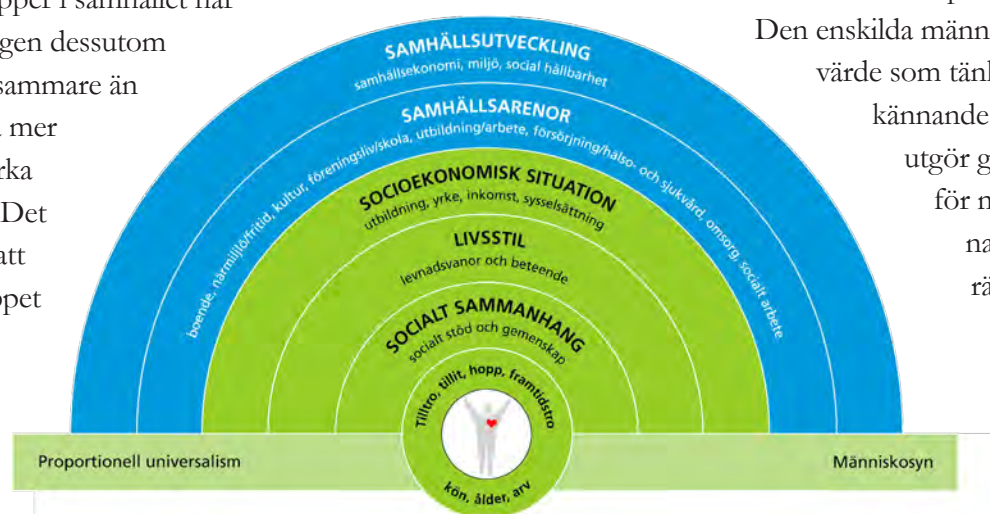

Innehåll

Inledning	8
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län	9
För en jämlik hälsa i Örebro län	11
Kommissionens utmaningar	11
Program för hållbar utveckling 2017-2020	12
Nuläge och utmaningar	13
Självupplevd hälsa	13
Psykisk hälsa	14
Delaktighet och inflytande	16
Trygga och attraktiva boende- och närmiljöer	18
Levnadsvanor	20
Prioriterade insatsområden	22
Förstärka insatserna för måluppfyllelse i skolan	22
Förstärka insatserna för ett inkluderande arbetsliv	26
Förstärka insatserna för ett åldrande med livskvalitet	29
Hur arbetar vi vidare?	31
Främjande och förebyggande arbete är grunden	31
Överenskommelser	31
Litteratur	33

Inledning

Människor i Sverige har i ett globalt perspektiv en mycket god hälsa. Vår levnadsstandard blir bättre och bättre liksom människors hälsa. Det gäller även i Örebro län. Att människor blir allt äldre, att rökningen minskar och att barn och unga i flera avseenden har en bättre relation med sina föräldrar än tidigare generationer är exempel på en god utveckling i befolkningen. Problemet är att människors hälsa är ojämnt fördelad, vilket beror på att olika grupper i samhället har olika livsvillkor och levnadsvanor strukturellt. Exempelvis lever personer med kortare utbildning inte lika länge som de med längre utbildning och kvinnor skattar sin allmänna hälsa sämre än män trots att deras medellivslängd är längre. Våra förutsättningar för en god hälsa är kopplade till en rad biologiska, sociala, ekonomiska och kulturella resurser och förutsättningar. Dessa har också stor betydelse för människans möjligheter att påverka sitt liv. Här råder komplexa samband som påverkar människor genom hela livet och som oftast överförs mellan generationer. För vissa grupper i samhället har utvecklingen dessutom gått långsammare än för andra mer resursstarka grupper. Det leder till att hälsoglappet ökar.

Hälsans bestämningsfaktorer - ett samspel mellan individ, miljö och samhälle. Bearbetad figur efter förlagor från van Vliet & Kristenson, 2014 samt Dahlgren & Whitehead, 1991.

För att ändra denna utveckling och för att uppnå riksdagens mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation krävs systematiskt arbete på alla samhällsnivåer och inom alla samhällssektorer. Handlingsplanen för en god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län är ett viktigt redskap i det arbetet.

Hälsans bestämningsfaktorer är de faktorer som påverkar folkhälsan – direkt eller indirekt. Figuren nedan visar att det finns faktorer både på övergripande samhällsnivå samt på grupp- och individnivå som har betydelse för den jämlika hälsans utveckling. Proportionell universalism innebär att alla ska erbjudas generella insatser, anpassade och utformade så att de motsvarar olika individers och gruppers behov. Människosyn/människovärde innebär att alla människor har vissa fundamentala rättigheter som ska respekteras och i dessa avseenden är ingen förmer än någon annan. Människovärdet är alltså inte bundet till våra egenskaper utan är knutet till varje enskild människa oberoende av prestationer.

Den enskilda människans värde som tänkande och kännande varelse utgör grunden för människans naturliga rättigheter.

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län

Regionfullmäktige antog i mars 2018

”Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län – Regional utvecklingsstrategi 2018-2030” (RUS). Syftet med RUS är att skapa en gemensam vägvisare för hur länets kommuner, näringsliv, myndigheter, offentlig förvaltning, universitet och civilsamhälle tillsammans ska utveckla vårt län i den riktning vi vill. Mot social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet och utifrån visionen *”Örebroregionen – Sveriges hjärta. En attraktiv och pulserande region för alla”*.

Övergripande mål i RUS är *Stark konkurrenskraft, Hög och jämlik livskvalitet* och *God resurseffektivitet* vilket motsvarar de tre aspekterna av hållbarhet: ekonomisk, social och ekologisk. De övergripande målen konkretiseras av 18 effektmål. Till varje effektmål kopplas två målsatta indikatorer.

De effektmål i RUS som folkhälsoarbetet starkt relaterar till är:

- Goda uppväxtvillkor
- Goda försörjningsmöjligheter
- Ökad grad av delaktighet och inflytande
- Attraktiv boende- och närmiljö
- God och jämlik hälso- och sjukvård
- God och jämlik folkhälsa
- Förbättrad kompetensförsörjning
- Ökad kunskapsintensitet

I juni 2018 beslutade riksdagen om ny nationell folkhälsopolitik. Det nationella målet för folkhälsopolitiken är *att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna*

inom en generation.

Folkhälsopolitikens sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur med åtta målområden:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Målområdena syftar till att tydliggöra vilka områden och förutsättningar som är avgörande för att uppnå en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Effektmålen i RUS och de nationella målområdena har stark koppling till varandra.

För att nå de uppsatta målen i RUS har aktörerna i länet enats om tio prioriterade områden. Denna handlingsplan tar sin utgångspunkt i det prioriterade området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård* men har kopplingar och samband med de prioriterade områdena *Kunskapslyft och utbildning, Kompetensförsörjning och matchning, Social sammanhållning och demokrati* samt *Bostadsförsörjning och attraktiva miljöer*.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för god regional utveckling och är ett genomsyrande perspektiv.

Område hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård:

Nuläge och utmaningar

- Skillnaden i hälsa och levnadsvanor ökar mellan olika grupper
- Den psykiska ohälsan ökar
- Vi lever längre

Önskvärt läge 2030

- En god, jämlik och jämställd folkhälsa
- Särskilda insatser för sårbara grupper
- En jämlik, jämställd och tillgänglig hälso- och sjukvård
- Effektiv samverkan ger vård av hög kvalitet

Strategisk inriktning

- Möt utmaningar inom folkhälsoområdet genom lokal och regional samverkan.

- Främja psykisk hälsa genom tidiga, förebyggande och integrerade insatser till barn och unga.

- Utveckla en tillgänglig och framtidsinriktad hälso- och sjukvård och omsorg genom samverkan med andra regioner och landsting, samt genom samverkan mellan länets kommuner och Region Örebro län.

God, jämlik och jämställd hälsa är ett genomsyrande perspektiv som berör många olika verksamhetsområden, handlingsplaner och effektmål i RUS. Exempel är kulturplan, handlingsplan för kompetensförsörjning, samverkansdokument kunskapslyft barn och unga, handlingsplan social välfärd och handlingsplan för sammanhållen vård och omsorg.

För en jämlik hälsa i Örebro län - slutrapport regional kommission

Regionstyrelsens Fokusberedning för folkhälsa presenterade i december 2017 en slutrapport från den kommission för jämlik hälsa som arbetat sedan 2015. Syftet med kommissionen var att identifiera utmaningar och föreslå åtgärder i det långsiktiga arbetet för att minska skillnaderna i hälsa i länet.

I slutrapporten presenterade kommissionen utmaningar samt förslag på åtgärder för att öka jämlikheten i hälsa. Utmaningarna berör inte enbart verksamheter inom Region Örebro län utan många aktörer på alla nivåer i samhället. Samverkan är en av de viktigaste förutsättningarna för en mer jämlik hälsa i Örebro län.

Kommissionens utmaningar

Skapa förutsättningar för trygga och goda uppväxtvillkor

- Flera grupper av barn och unga lever i ekonomisk utsatthet.
- Flera grupper av barn och unga har dåliga förutsättningar för delaktighet och inflytande.
- Flera grupper av barn och unga löper risk att lämna grundskolan utan godkända betyg.
- Flera grupper av barn och unga har dåliga förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid samt goda levnadsvanor.
- Allt fler barn och unga upplever psykisk ohälsa.

Skapa förutsättningar för ett gott och värdigt vuxenliv

- Flera grupper av vuxna saknar en tillfredsställande boendesituation.
- Många vuxna med kort utbildning och/eller funktionsnedsättning är oftare arbetslösa och blir oftare isolerade.
- Dåliga livs- och arbetsvillkor skapar stress och ohälsa.
- Förebyggbar död och sjukdomar är vanligare bland män.

Skapa förutsättningar för ett åldrande med livskvalitet

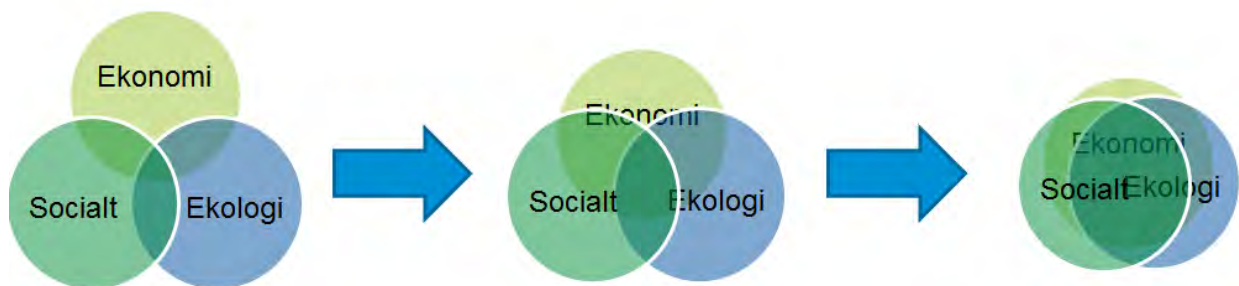
- Flera grupper av äldre är otrygga.
- Många ensamstående äldre kvinnor har små ekonomiska resurser.
- Flera grupper av äldre är inte delaktiga.
- För många äldre är samhället inte tillgängligt.

Program för hållbar utveckling 2017-2020

I Region Örebro läns hållbarhetsprogram anges hur regionen ska arbeta med hållbarhetsfrågor, dvs social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Programmet tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och de Globala målen som antogs av FN 2015.

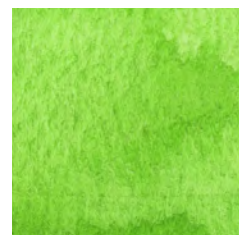
I hållbarhetsprogrammet är det övergripande målet för området Social stabilitet, god hälsa

och lika villkor: *Vår organisation bidrar till social stabilitet, trygghet och tillit genom öppenhet och dialog. Våra verksamheter är jämlika och jämställda och främjar en god hälsa på likvärdiga villkor utifrån vars och ens individuella behov.*

Mognadsprocess för hållbar utveckling i organisationen. Källa: Program för hållbar utveckling 2017-2020, Region Örebro län

Nuläge och utmaningar

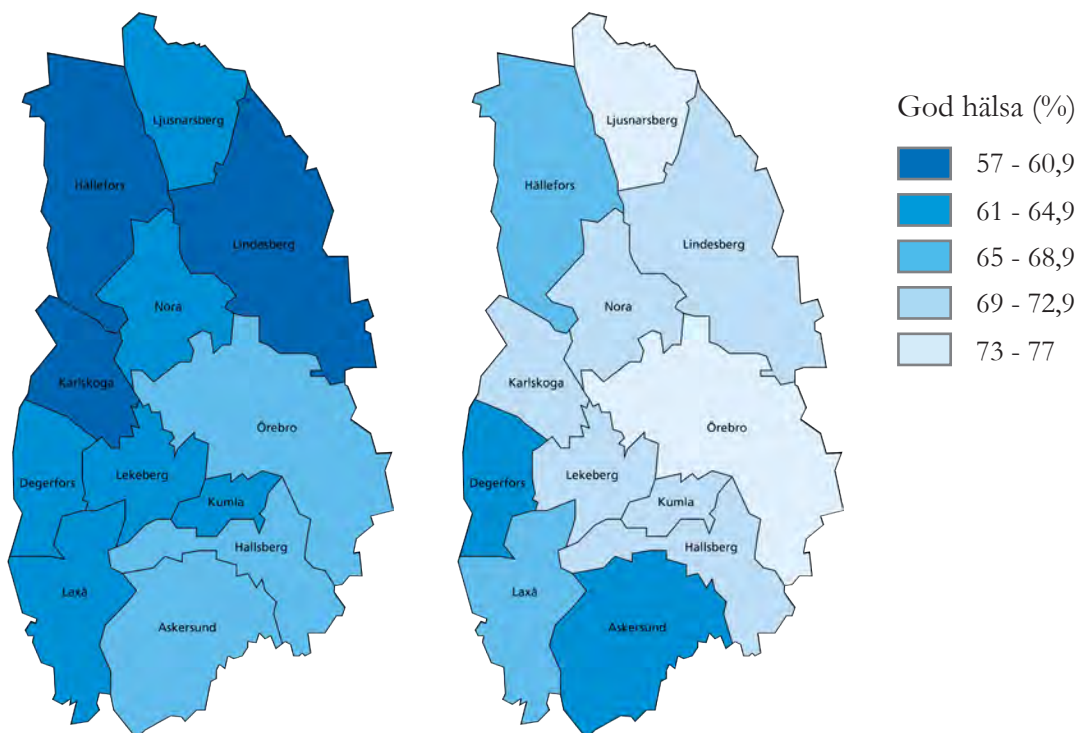
Självupplevd hälsa

Bland de människor som bor i Örebro län är hälsan inte jämlikt fördelad. Inte heller mellan eller inom länets kommuner. De geografiska variationerna kan delvis förklaras av lägre andel personer med längre utbildning, hög arbetslöshet och arbeten med mindre gynnsam arbetsmiljö såväl historiskt som i närtid. Människor med funktionsnedsättning och migranter drabbas oftare av olika former av ohälsa. Detsamma gäller personer som tillhör nationella minoriteter samt HBTQ-personer.

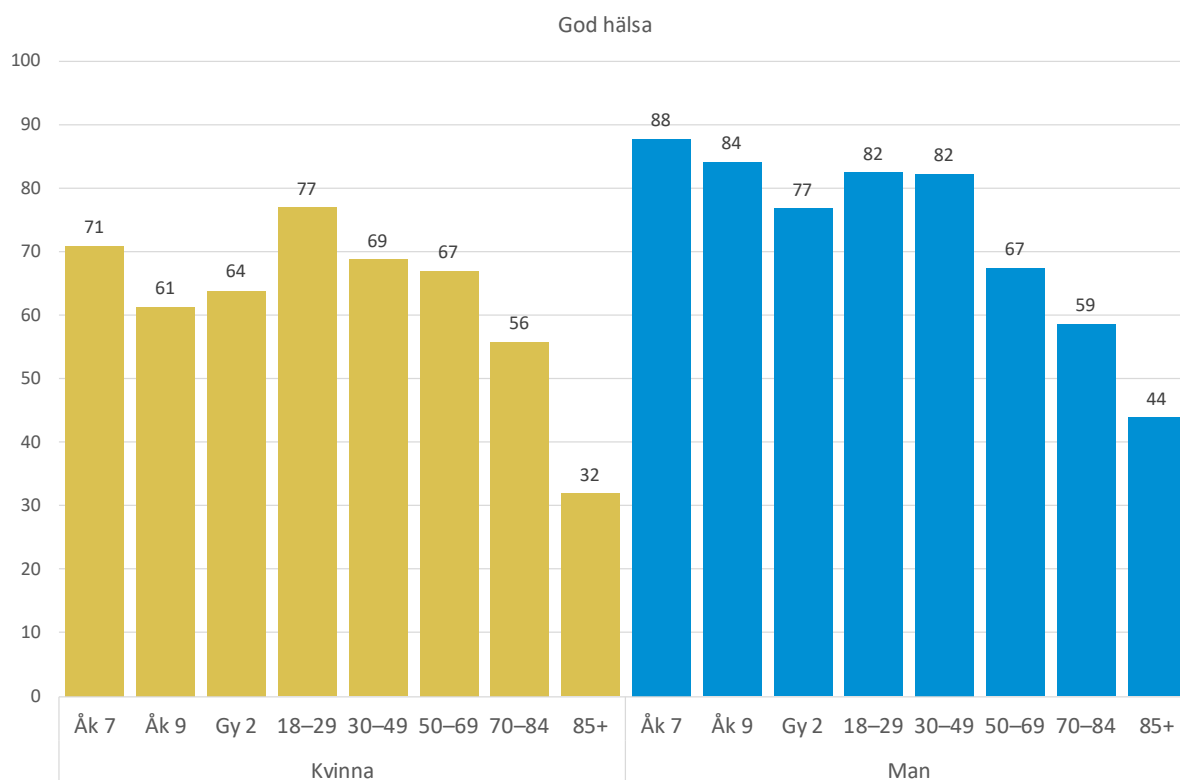
Män och pojkar skattar oftare sin hälsa som god jämfört med kvinnor och flickor. Kvinnor sjukskrivs i betydligt högre grad och rapporterar fler sjukdomar än män. Män dör oftare i förtid än kvinnor. Kvinnor lever längre än män, även om en viss utjämning skett på senare år. Bland våra äldsta medborgare dominerar kvinnorna, och många av dessa lever med begränsad ekonomi och ofta med flera sjukdomar.

Kvinnor, 18 år och äldre

Män, 18 år och äldre

Andel män resp kvinnor, 18 år och äldre som svarat att de har en mycket bra/bra allmän hälsa i respektive kommun i Örebro län. Källa: Liv & hälsa 2017, Region Örebro län.

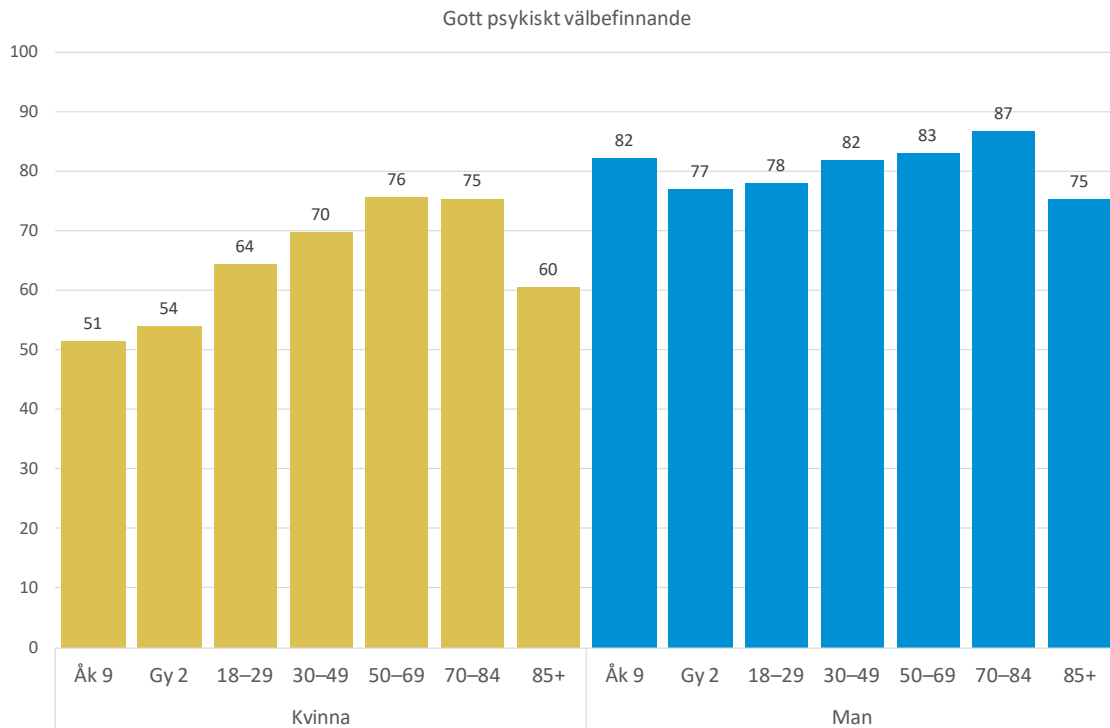

Andel (%) som svarat att de mår bra eller mycket bra på frågan "Hur mår du rent allmänt?" respektive "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd". Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2017 respektive Liv & hälsa 2017, Region Örebro län

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa handlar bland annat om att människor upplever sin tillvaro meningsfull, att de kan använda sina resurser, vara delaktiga i samhället och upplever att de har förmåga att hantera livets normala motgångar. Psykisk hälsa är mer än frånvaron av psykisk ohälsa, vilket i dag ofta används som en övergripande term som täcker både psykiska besvär och psykisk sjukdom.

Psykiska besvär beskriver olika tillstånd då människor visar tecken på symtom som oro, ångest, nedstämdhet eller sömnsvårigheter. De psykiska besvären kan beroende på typ och omfattning påverka funktionsförmågan i olika grad. Symtomen behöver inte vara så omfattande att diagnos kan sättas och är ofta normala reaktioner på en påfrestande livssituation.

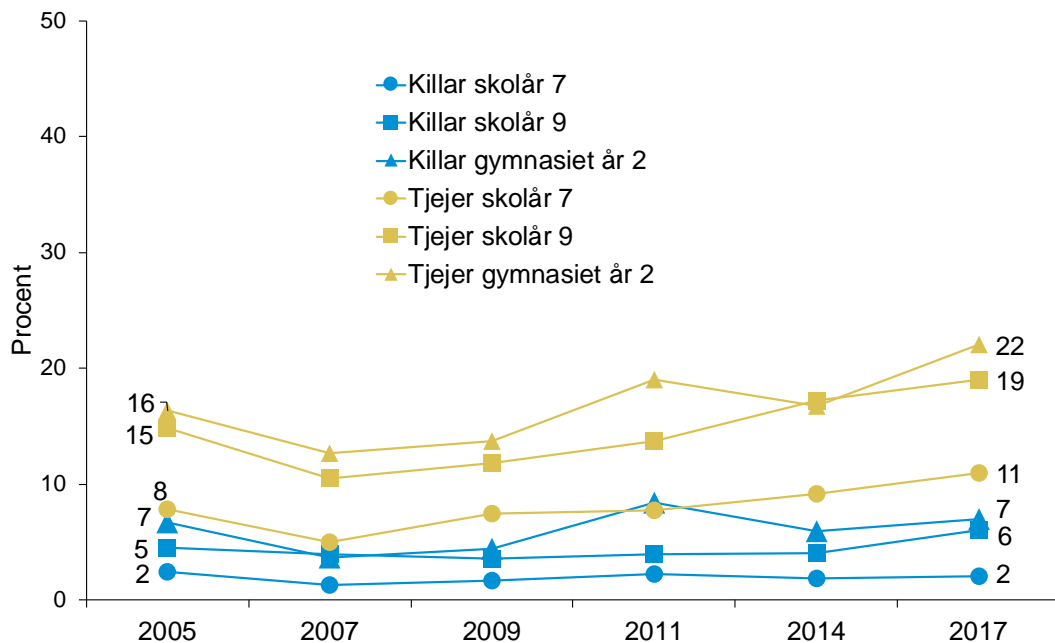

*Andel elever i årskurs 9 samt år 2 på gymnasiet respektive 18 år och äldre med gott psykiskt välbefinnande enligt WHO-5 index.
Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2017 respektive Liv & hälsa 2017, Region Örebro län*

Majoriteten av befolkningen i länet uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande. Män rapporterar generellt bättre psykisk hälsa än kvinnor. Utbildningsnivån har betydelse, ju högre utbildning desto fler med gott psykiskt välbefinnande. Det är även vanligare att personer födda i Sverige och övriga Norden upplever bättre psykiskt välbefinnande jämfört med de som är födda utanför Norden. En annan sårbar grupp är de flyktingar som upplevt traumatiska och livshotande händelser före och under flykten från sitt hemland till Sverige. I Örebro län uppger män högre grad

av psykiskt välbefinnande än vad kvinnor gör och skillnaden i psykiskt välbefinnande mellan pojkar och flickor är stor, se bild ovan.

Bland vuxna är ångslan, oro eller ångest vanligast förekommande bland yngre kvinnor. Totalt uppger 41 procent av kvinnorna och 28 procent av männen, 18 år och äldre, i Örebro län att de har lätta eller svåra besvär. Kvinnor lider även i högre grad av sömnsvårigheter än män. Sömnsvårigheter kan både vara en bidragande faktor till psykisk ohälsa såväl som ett symptom.

Andel elever i årskurs 7 och 9 samt år 2 på gymnasiet som ofta eller alltid känt sig ängsliga, oroliga eller nedstämda de tre senaste månaderna. Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2005–2017, Region Örebro län

I Örebro län uppger 10 procent att de har en diagnosticerad depression, fler kvinnor än män. För kvinnor är detta vanligast i åldersgrupperna 85 år och äldre samt 30–49 år. Hos män är variationen mellan åldersgrupper liten. Det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och depression, gruppen med lägst utbildning anger i högre grad depression.

Delaktighet och inflytande

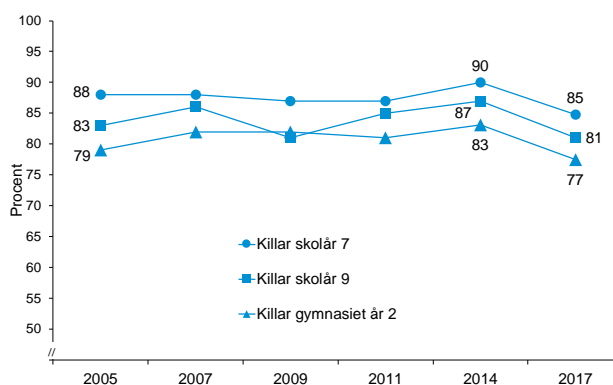
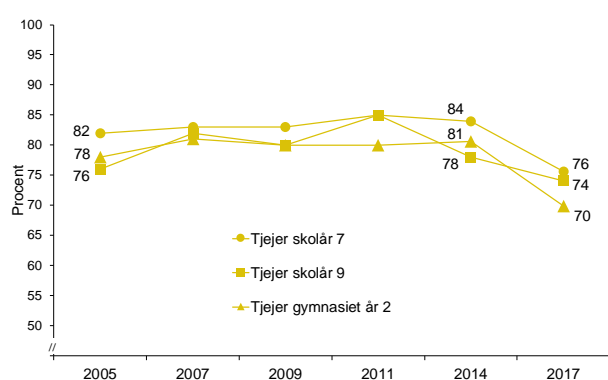
Att kunna påverka sin livssituation är en viktig skyddsfaktor som ger förutsättningar för hälsa. Människor som upplever att de kan påverka sitt liv upplever i mindre utsträckning negativ stress och har en lägre förtida dödlighet. Att

förstå och kunna hantera sin livssituation, uppleva att man har möjligheter att välja, och bli bemött med värdighet av sin omgivning är faktorer som har stor påverkan på människors hälsa. Lågt socialt deltagande är vanligare bland grupper med låg socioekonomisk position. När individer eller grupper upplever att de inte kan påverka de egna livsvillkoren eller utvecklingen av samhället uppstår utanförskap och maktlöshet.

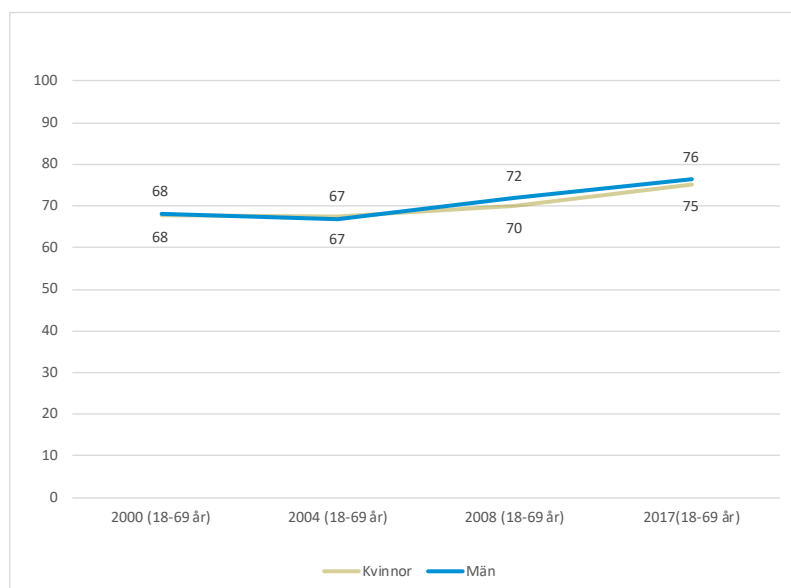
Den sociala sammanhållningen i samhället gynnas av att välfärden kommer alla till del, men också av att alla ges möjlighet att delta i samhällslivet. Delaktighet, tillgänglighet, tillit och trygghet är viktiga ledord. I Örebro län

finns ett starkt civilsamhälle med idrottsrörelse, studieförbund och andra organisationer såsom folkhögskolor och folkbibliotek som bidrar till den demokratiska utvecklingen. Kultur bidrar till en attraktiv livsmiljö och social sammanhållning. Kultur ger människan möjligheter att utvecklas och främjar hälsa och

lärande. Den är ett sammanhållande kitt där länets invånare kan mötas, beröras, skapa och utvecklas. Kulturen ger utrymme för reflektion om det gemensamma och insikt i andra människors liv och villkor, vilket är särskilt viktigt i en tid av växande klyftor och färre gemensamma referensramar.

Andel elever som svarat "Mycket ljusst / ganska ljusst" på frågan: "Hur ser du på framtiden för din personliga del?"
Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2005–2017, Region Örebro län

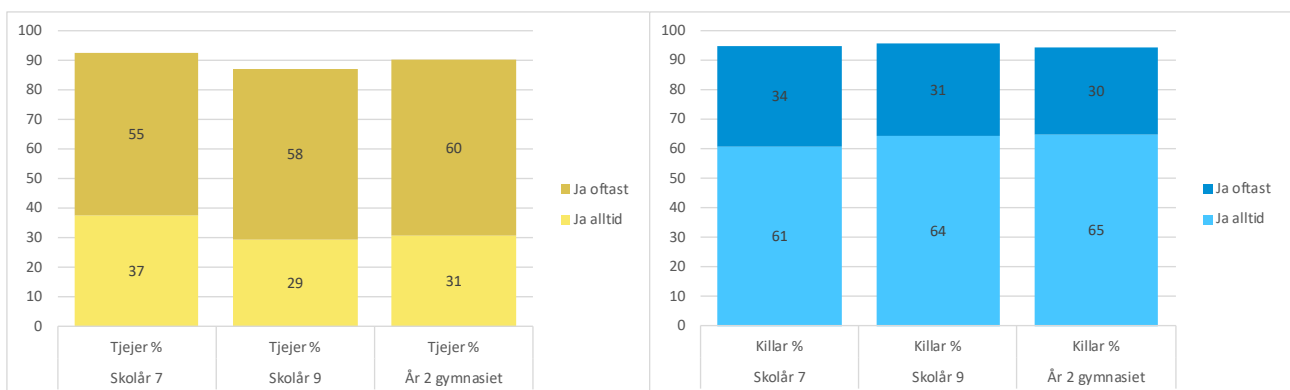
Andel 18-69 år som svarat "Mycket optimistisk / Ganska optimistisk" på frågan "Hur ser du på framtiden för din personliga del?".
Källa: Liv & hälsa i Örebro län 2000–2017, Region Örebro län (fanns inte med i undersökningen 2012)

Trygga och attraktiva boende- och närmiljöer

Boende och närmiljö, som är ett av den nationella folkhälsopolitikens målområden, har stor betydelse för jämlik hälsa. En bra, ekonomiskt överkomlig bostad och en trygg och trivsamt boendemiljö ger förutsättningar för att klara andra delar av livet, t.ex. utbildning och arbete, som i sin tur har stor betydelse för hälsan. Att känna sig trygg i sitt boende har också stor betydelse för viljan och lusten att vistas utomhus i närområdet. Det finns koppling mellan låg socioekonomisk position och exponering för olika riskfaktorer i boende och närmiljön, och genom detta ökar risken för ohälsa, sjukdom och en ojämlik hälsa.

Bostadsområdets egenskaper har betydelse för de boendes hälsa.

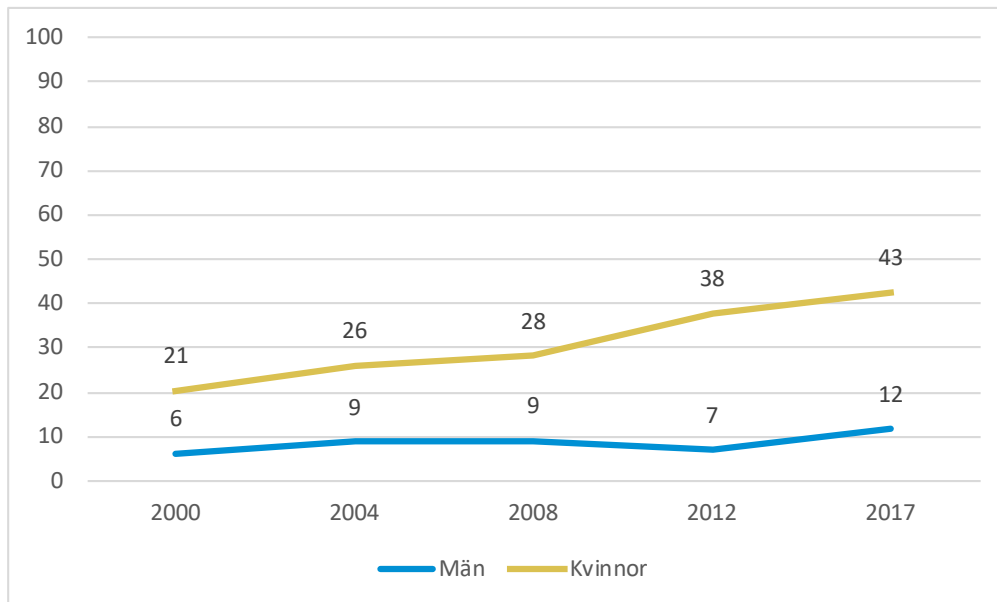
Många människor, framför allt kvinnor, är inte trygga i sitt närområde. Det kan leda till att man tvekar att lämna hemmet, vilket i sin tur kan begränsa möjligheter till rekreation och deltagande i sociala och kulturella aktiviteter. Det finns ett tydligt samband mellan trygghet i bostadsområdet och god hälsa. Det är också viktigt att skilja på brister och kvaliteter i den byggda miljön och upplevd otrygghet som kan härledas till sociala förhållanden.

Andel elever som svarat ”ja, alltid/ ja, oftast” på frågan ”Känner du dig trygg på följande ställen? Ute på stan, på allmän plats”.

Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2017, Region Örebro län

Andel som avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad "Ja ibland/Ja ofta" (endast ja/nej svar 2000), 18-79 år. Källa: Liv & hälsa i Örebro län 2000-2017, Region Örebro län

Möjlighet att vistas i naturen främjar också hälsan och bidrar till en snabbare rehabilitering för den som är sjuk. Närhet till grönområden är speciellt viktigt för personer med svag ekonomi. Boendemiljöer av alla slag bör också ha god luft- och ljudkvalitet samt likvärdig tillgång till en god förskole- och skolmiljö.

Länsstyrelsen rapporterar i "*Läget på bostadsmarknaden i Örebro län 2018*" att elva av länets tolv kommuner vid årsskiftet 2017–2018 bedömde att det råder underskott på bostäder vilket är en ökning jämfört med

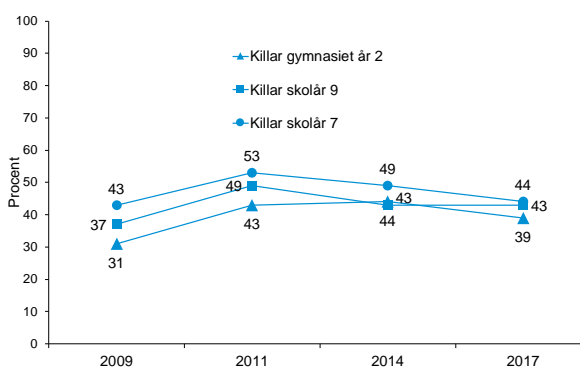
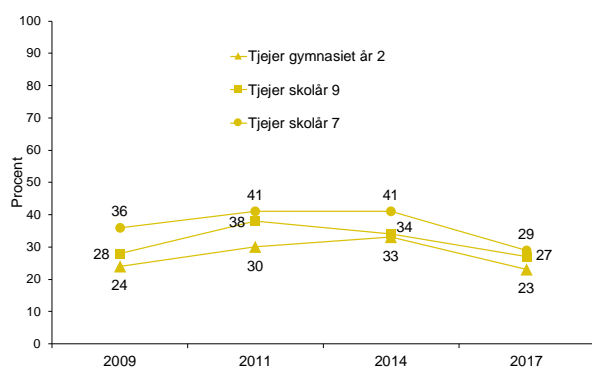
året innan. De grupper som drabbas är bland annat unga, studenter, nyanlända och äldre. Underskott på bostäder gör att allt fler får svårt att komma in på bostadsmarknaden. Situationen bedöms som särskilt ansträngd för grupper med låga inkomster och de som ska in på bostadsmarknaden för första gången. Hemlösa är också en mycket utsatt grupp. Om det fanns fler bostäder och ökad rörlighet på bostadsmarknaden skulle fler uppleva mindre stress och deras livskvalitet skulle öka.

Levnadsvanor

Levnadsvanor är ett av den nationella folkhälsopolitikens målområden för god och jämlik hälsa. Tobaks-, narkotika- och alkoholvanor, otillräcklig fysisk aktivitet, ohälsosamma matvanor och sömnproblem är välkända riskfaktorer för att insjukna i våra stora folksjukdomar som cancer och hjärt- och kärlsjukdomar.

Majoriteten av barn, ungdomar, vuxna och äldre i Örebro län når inte upp till den

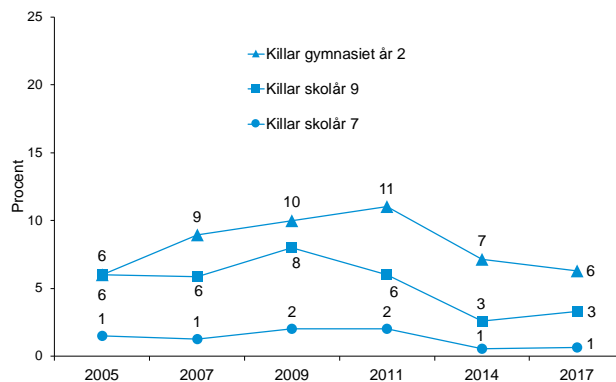
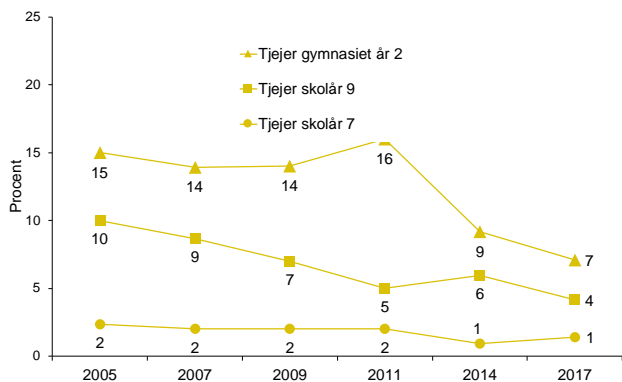
rekommenderade dagliga rekommenderade nivån av fysisk aktivitet. Därför har Örebro läns idrottsförbund med SISU Idrottsutbildarna i samverkan med Region Örebro län, länets kommuner, Örebro universitet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Handelskammaren Mälardalen och Länsstyrelsen bildat ett rörelsenätverk med syfte att samordna och intensifiera arbetet för att främja ökad fysisk aktivitet i befolkningen med rörelseförståelse som kompass.

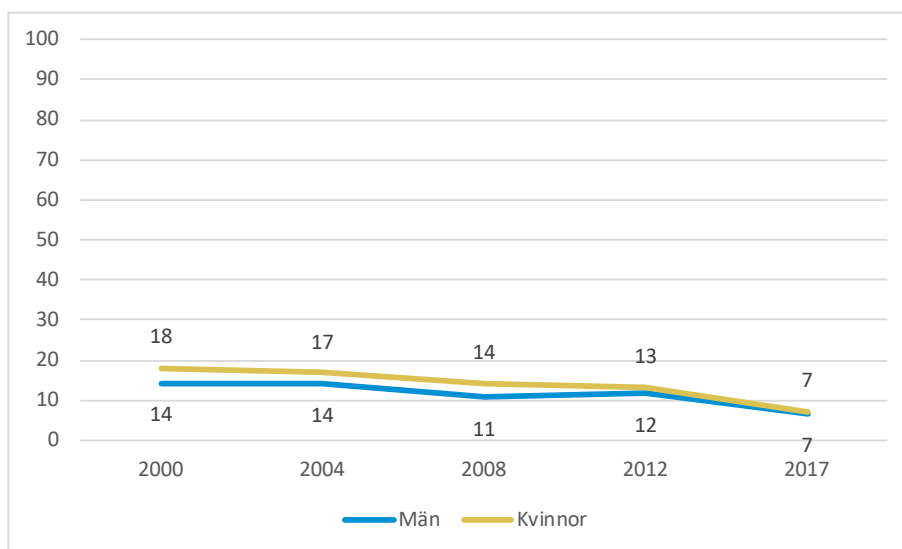
Andel elever som är fysiskt aktiva mer än 60 minuter per dag. Nationella rekommendationen för barn och ungdomar är 60 minuters fysisk aktivitet per dag. Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2009–2017, Region Örebro län

Regionens undersökningar bland länets unga och vuxna visar att daglig rökning minskat över tid. Länsstyrelsen i Örebro län har i dialog med Region Örebro län, länets kommuner, polismyndigheten, Örebro universitetet och civilsamhället tagit fram en länsstrategi för

det ANDT-förebyggande arbetet (Alkohol, narkotika, dopning och tobak) "Regional strategi för ANDT-arbetet i Örebro län 2017-2021" och Tobacco End Game är ett samverkansprojekt som pågår inom det tobakspreventiva området.

Andel elever som svarat "Ja, jag röker dagligen" på frågan: "Röker du?".
Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2005–2017, Region Örebro län

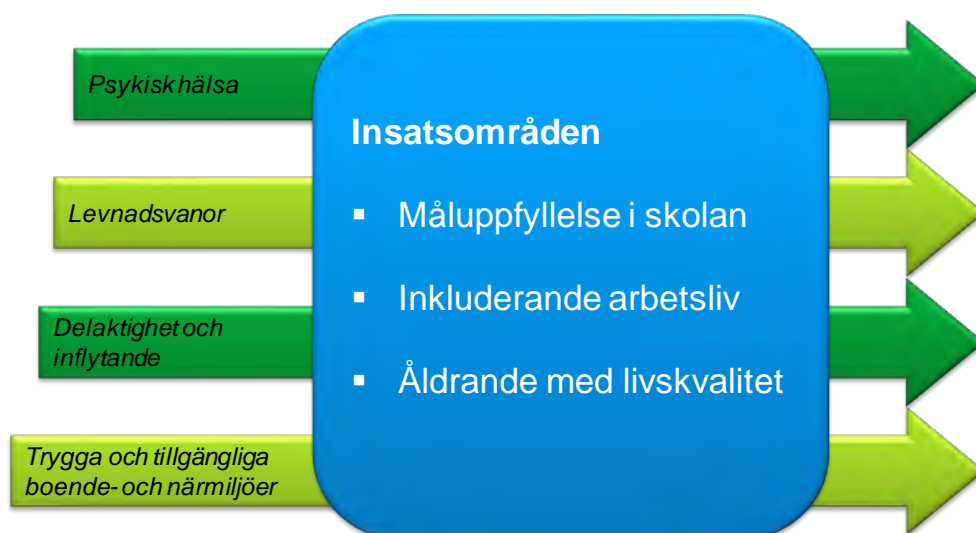

Andel daglig rökare 18-79 år. Källa: Liv & hälsa i Örebro län 2000–2017, Region Örebro län.

Individens levnadsvanor påverkas av inlärd beteenden och sociala sammanhang. Därför är området levnadsvanor kopplat till andra målområden, som en bra start i livet, en trygg och stimulerande boendemiljö, möjlighet till försörjning samt goda arbetsvillkor.

Forskning visar att befolkningens levnadsvanor konsekvent skiljer sig och är mer ogynnsamma för den som har en lägre socioekonomisk position till exempel utifrån yrke, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar.

Prioriterade insatsområden

Förklaringsmodell - Tre insatsområden ur ett livscykelperspektiv med fyra genomsyrande perspektiv

Utifrån den kunskap vi har om folkhälsans utveckling samt nuläge och utmaningar i Örebro län har vi valt att fokusera arbetet med god, jämlik och jämställd hälsa på tre viktiga områden under de kommande fyra åren 2019-2022: *Förstärka insatserna för måluppfyllelse i skolan, Förstärka insatserna för ett inkluderande arbetsliv samt Förstärka insatserna för ett åldrande med livskvalitet.*

Inom respektive område finns fyra viktiga genomsyrande perspektiv att ta extra hänsyn till: *Psykisk hälsa, delaktighet och inflytande, levnadsvanor samt trygga och tillgängliga boende- och närmiljöer.*

Förstärka insatserna för måluppfyllelse i skolan

Det är viktigt att stärka förutsättningarna för att alla barn och unga – flickor och pojkar – efter grundskolan och gymnasiet ska kunna gå vidare till studier och arbete. När barn och unga är trygga kan de växa upp till vuxna som känner tillit och som kan tillvarata sina möjligheter. Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

År 1990 ratificerade Sverige FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och från och med januari 2020 kommer

konventionen inkorporeras i svensk lag. Detta tydliggör arbetet med barnets rättigheter på alla nivåer i samhället. Barnkonventionen syftar till att ge alla barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Fyra artiklar i barnkonventionen är vägledande för helheten. Dessa gäller barns lika värde och rättigheter; att barnets bästa ska beaktas i åtgärder som berör dem, barns rätt till liv och utveckling samt att alla barn har rätt att komma till tals i frågor som berör dem. Det ungdomspolitiska målet är att alla ungdomar mellan 13 och 25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Detta är centrala delar i arbetet med god, jämlik och jämställd hälsa för

barn och unga.

Ett antal skyddsfaktorer för barns och ungas hälsa har identifierats i de regionala undersökningar som gjorts i Örebro län. De faktorer som visats ha störst samband med god hälsa är: skoltrivsel, trivas bra hemma, ha ljus framtidstro, ha tillit till sina föräldrar samt att vara lugn och trygg inför skoldagen. Arbetet med att stärka barns rätt till god hälsa och utveckling bör ha fokus på att stärka dessa skyddsfaktorer. Ju fler skyddsfaktorer som finns kring ett barn desto större är chansen för god hälsa då andelen barn med god hälsa ökar konstant för varje enskild ökning av antalet skyddsfaktorer (se bild nedan).

Samband mellan god hälsa och antal skyddsfaktorer. Figuren visar hur andelen som svarat "varje dag" på påståendet "Jag mår bra" ökar ju fler skyddsfaktorer som finns. Källa: Hälsa, levnadsvanor och livsvillkor ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Resultat från hälsosamtal i skolan – ELSA i Örebro län läsåret 2015/2016, Region Örebro län

En god psykisk hälsa handlar ofta om barns motståndskraft i kombination med tillgången på skyddsfaktorer och frånvaro av riskfaktorer. Att ha en trygg vuxen under uppväxten, god ekonomisk trygghet, socialt nätverk, att ingå i ett sammanhang och känna sig delaktig i samhället, samt att ha förutsättning att klara skolan är faktorer som bidrar till psykisk hälsa. För att främja psykisk hälsa behövs därför olika insatser från olika aktörer, ofta i samverkan.

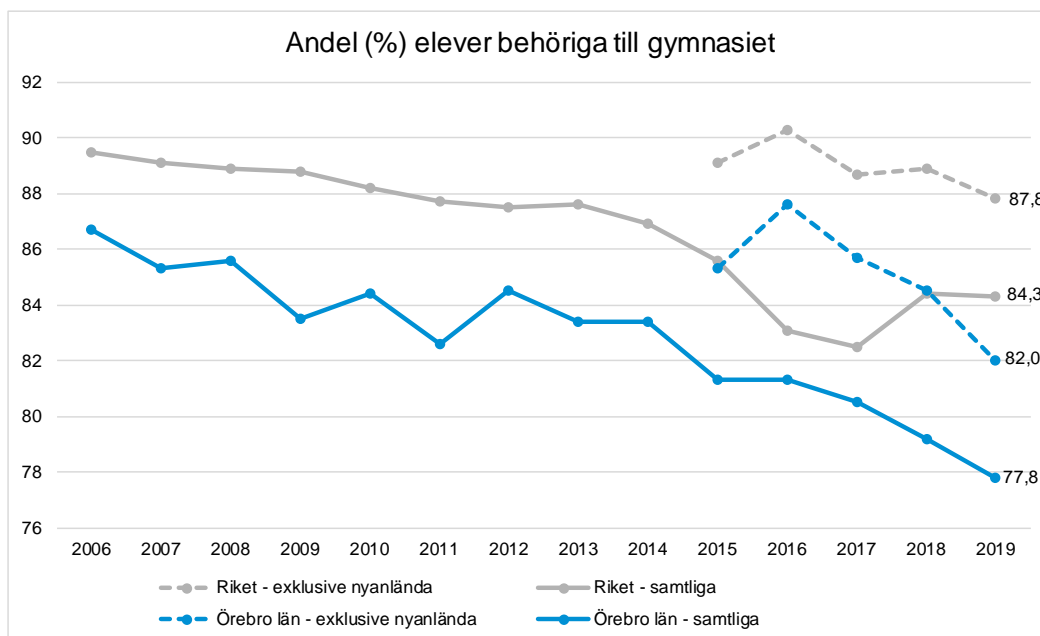
Föräldrar har huvudansvaret för barnets utveckling och för att tillgodose barnets behov. En god relation mellan barn och föräldrar, där föräldrar är trygga och skapar förutsättningar för god hälsa och utveckling för barnet är viktigt. Arbetet med föräldraskapsstöd kan stärka detta. Definitionen av föräldraskapsstöd är: *”... insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Det kan handla om att ge föräldrar kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling, att stärka föräldrars relation till varandra eller deras sociala nätverk”* (En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd, Socialdepartementet 2018). Barns hemmiljö har stor effekt på deras skolresultat, föräldraengagemang likaså. Att föräldrar har positiva förväntningar på barnet har effekt på lärandet. Förskolan och senare skolformer kan utvecklas som arenor för föräldraskapsstöd för att ytterligare stärka detta.

Mödrahälsovård, barnhälsovård, förskola, skola och socialtjänst är aktörer som har en viktig roll för att stödja och särskilt uppmärksamma familjer i behov av stöd och kompenserande insatser. Att uppmärksamma föräldrars socioekonomiska och psykosociala situation samt psykiska hälsa, säkerställa barns kroppsliga hälsa och utveckling, samt stödja anknytning mellan barn och förälder är viktiga delar. Insatser som görs behöver utformas efter de behov som finns och nå de som mest behöver stöd, hänsyn ska också tas till barns olika villkor. Familjecentraler är viktiga arenor för främjande av föräldraskapsstöd.

Den självupplevda ohälsan bland unga påverkas i hög grad av sociala relationer och upplevd social status. Barns och ungas hälsa, inte minst den psykiska hälsan, har stor betydelse för välbefinnande, skolprestationer och möjlighet att fungera i skolans miljö. Det finns samband mellan sämre skolprestationer och risk för psykisk ohälsa. Gott bemötande och positiva relationer med kamrater och personal i skolan är starkt kopplade till den psykiska hälsan och är viktigt för närvaro och trivsel i skolan. Skolans arbete med värdegrund, skolfrånvaro och skolresultat har stor betydelse för att främja psykisk hälsa. Förskolan kan skapa grund för god psykisk utveckling och tidigt fånga upp och förbygga problem.

Att säkerställa likvärdig utbildning för alla barn är av stor vikt. Insatser som gör att skolan i större utsträckning kan leva upp till sitt kompensatoriska uppdrag behövs. Vilket innebär att ge barn och unga, oberoende av bakgrund och hemmiljö, förutsättningar

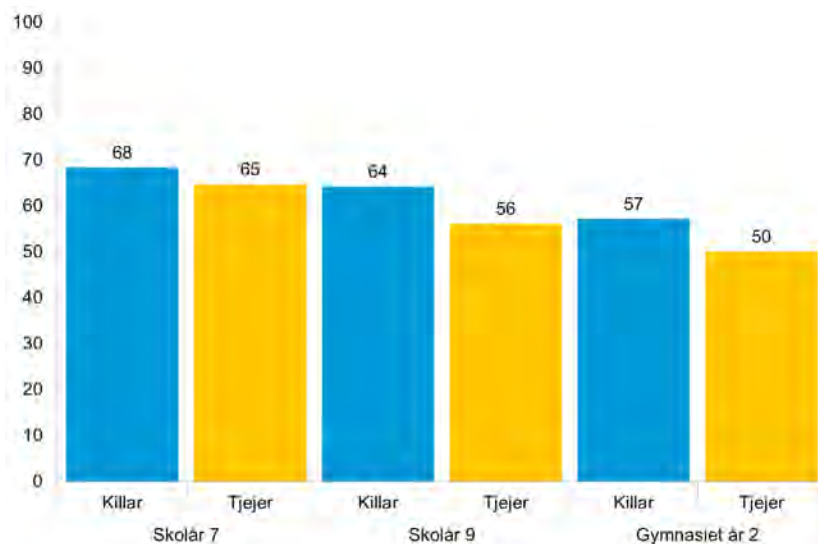
att nå kunskapsmålen. I Örebro län har andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till gymnasieskolan minskat under ett antal år och var år 2018 77,6 % för pojkar och 80,9 % för flickor.

Källa: "Regional statistiksammansättning inom skolans område i Örebro län", Region Örebro län 2018.

Ett jämlikt, jämställt och tillgängligt kulturliv med barn och unga i fokus och med förutsättningar som gör att alla barn och unga får del av kultur i förskola, skola och gymnasium kan bidra till ökad måluppfyllelse i skolan. Läsfrämjande åtgärder likaså. Att stärka

barnets rätt till delaktighet och meningsfull kultur och fritid är viktigt ur flera perspektiv och ska kunna erbjudas alla, oberoende av bakgrund, kön, bostadsområde eller ekonomiska villkor.

Andel elever som är med i föreningar eller organisationer. Källa: Liv & hälsa ung i Örebro län 2017, Region Örebro län

Förstärka insatserna för ett inkluderande arbetsliv

Att inte ha arbete, dåliga arbetsförhållanden eller brister i arbetsmiljön bidrar till ojämlikhet i hälsa. Att arbeta innebär för de flesta människor att man kan försörja sig. Arbetet ger möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället samt relationer med andra människor. Arbetet är betydelsefullt för människors identitet och sociala liv och påverkar vår hälsa. Forskning visar samband mellan arbete eller sysselsättning och god hälsa.

Arbetslöshet påverkar hälsan, men hälsan påverkar också risken för arbetslöshet. Arbetslöshet ökar risken för olika former av riskbruk (alkohol, rökning, narkotika etc.),

för insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar samt att dö i förtid. Långvarig arbetslöshet är dessutom en tydlig riskfaktor för psykisk ohälsa. Sambandet mellan arbete och en god hälsa förutsätter rimliga arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Gynnsamma arbetsförhållanden stärker personlig utveckling, hälsa och välbefinnande medan ogynnsamma arbetsförhållanden ökar risken för ohälsa.

Bristen på arbetskraft är rekordhög i Sverige samtidigt som det finns 10 000 inskrivna arbetslösa bara i Örebro län. Det finns en tydlig obalans mellan utbudet av arbetskraft och arbetsgivarnas önskemål. Bristen på rätt

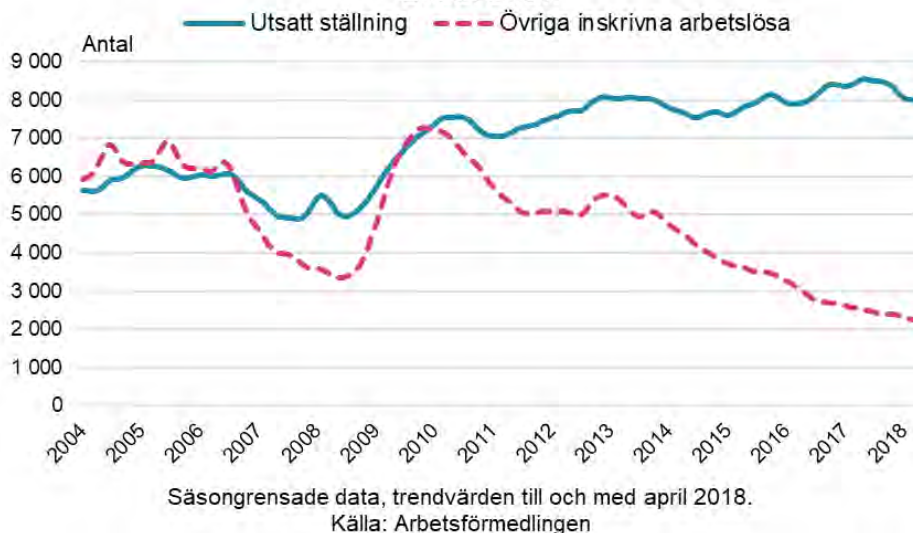
arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden gör att befintlig personal får jobba mer och risken för sjukskrivningar ökar.

Arbetsförmedlingen konstaterar i sin arbetsmarknadsprognos för Örebro län (juni 2018) att antalet inskrivna som arbetslösa första kvartalet 2018 i genomsnitt var 10 720 vilket är en minskning med 6,3 procent jämfört med året innan. Arbetslösheten bedöms att fortsätta minska under 2018 och 2019. Den grupp som gynns mest av den goda konjunkturen är ungdomarna. I åldern 18-24 år har arbetslösheten mer än halverats på fem år och har under det senaste året minskat

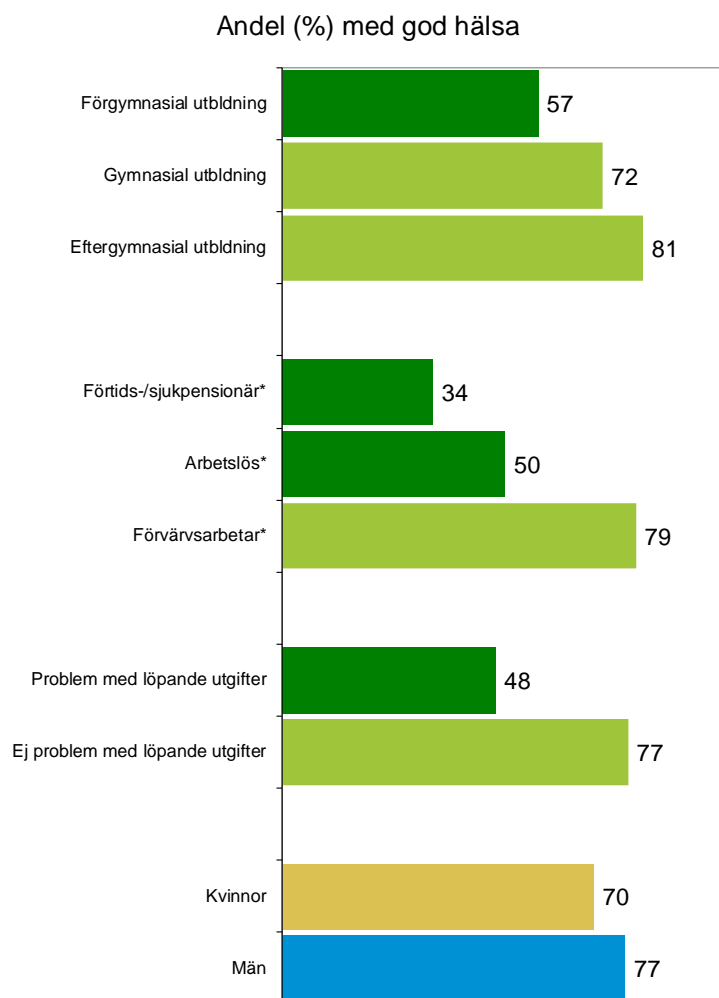
med 14 procent.

Arbetslösheten har främst minskat bland personer som står närmast arbetsmarknaden. Av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen i Örebro län är nu fyra av fem i så kallad utsatt ställning vilket är en ökning jämfört med tidigare år. I denna grupp finns personer med högst förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning, utomeuropeiskt födda samt personer i åldern 55–64 år. Ju svårare det är att komma in på arbetsmarknaden, desto mer stöd kan behövas.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Örebro län

Källa: "Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018 Örebro län", Arbetsförmedlingen 2018

Åldersstandardiserade andelar (%) som svarat mycket bra eller bra på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" bland kvinnor och män 18-69 år i Örebro län. *18-64 år. Källa: Liv & hälsa 2017, Region Örebro län.

Personer med funktionsnedsättningar och kort utbildning riskerar att hamna mellan stolarna i sitt möte med myndigheter. Om människors behov inte kan lösas av en enskild myndighet riskerar vi att den hjälp som hen får inte är en tillräcklig lösning på problemet. Ett förbättrat samarbete mellan myndigheter, arbetsgivare och civilsamhälle, med individen i fokus, skapar bättre förutsättningar för att skapa konstruktiva lösningar. Om fler arbetsplatser arbetade efter hälsofrämjande principer borde

fler människor, även med olika former av funktionsnedsättning, kunna beredas plats och därmed ges förutsättningar till arbete.

Den sociala ekonomin bidrar till och har en viktig roll för att inkludera människor som står långt från arbetsmarknaden. Den sociala ekonomin kan stärkas genom ökat fokus på arbetsintegrerade sociala företag och socialt ansvarsfull upphandling.

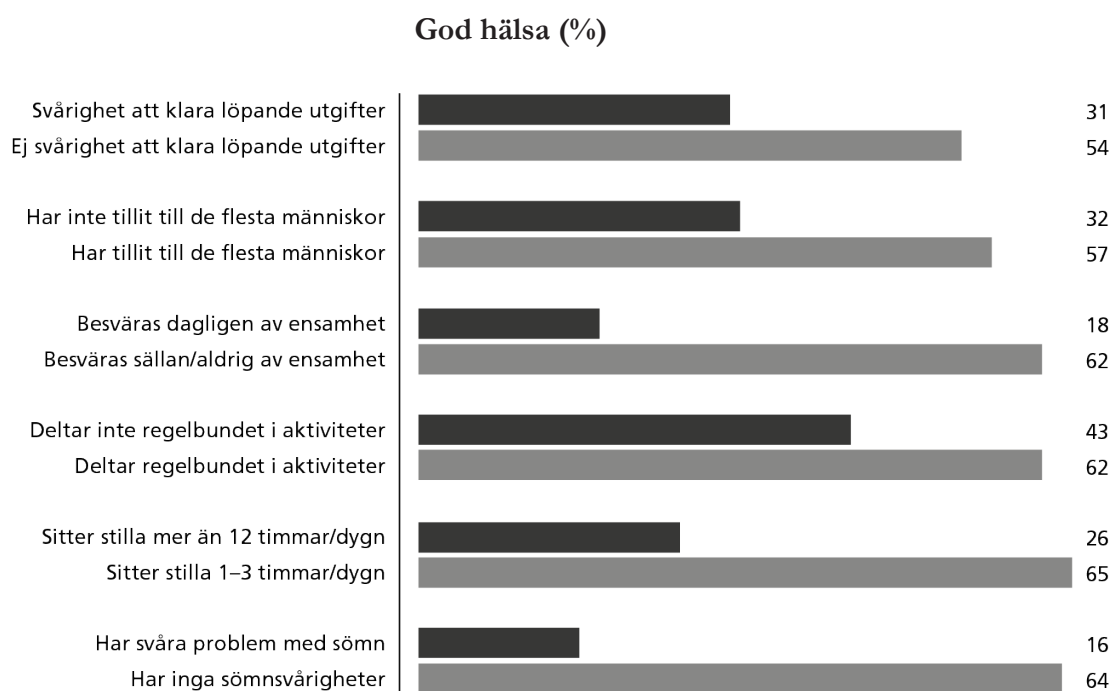
Förstärka insatserna för ett åldrande med livskvalitet

Människor lever allt längre och är friskare i allt högre åldrar. Det är en positiv utveckling som innebär att andelen äldre i befolkningen ökar, både i länet och i landet som helhet. I Örebro län bor närmare 60 000 personer som är 65 år eller äldre, vilket motsvarar 21 procent av befolkningen. Befolkningsprognoserna pekar mot att andelen 80 år och äldre kommer att öka kraftigt från år 2020 och framåt. Allt fler får uppleva sin 100-årsdag. Det är den åldersklass som ökat mest procentuellt sett och ökningen förväntas fortsätta.

Det är i grunden en framgångssaga att medellivslängden ökat så markant – men också en utmaning för samhället. Den ökande andelen äldre kräver att samhället framöver satsar mer på hälsofrämjande åtgärder som bevarar och stärker ett åldrande med livskvalitet. Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser från såväl samhällets som individens sida kan förbättra livskvaliteten och bidra till minskade samhällskostnader för välfärdstjänster. Samverkan mellan olika aktörer är nödvändig. Ett starkt civilsamhälle och en stark folkbildning är krafter för demokrati, social sammanhållning och samhällsutveckling. Detta har stor betydelse i främjande och förebyggande arbete. Även hälso- och sjukvården har en viktig roll när det kommer till hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete för att minska kroniska sjukdomar.

Gruppen äldre har bättre hälsa idag och är mer aktiva än någonsin. Men alla har inte samma förutsättningar att få uppleva ett hälsosamt åldrande. Lågutbildade personer med sämre ekonomi har en högre risk att drabbas av ohälsa än högutbildade personer med god ekonomi. Här finns en tydlig könsskillnad, där en betydligt högre del kvinnor än män har garantipension. Skillnaderna i hälsa som uppstod tidigare i livet tenderar att bestå. Ett jämlikt, hälsosamt åldrande startar därför inte vid 65 års ålder utan mycket tidigare.

Hälsosamt åldrande kan definieras som att utveckla och bibehålla funktionsförmåga som möjliggör välbefinnande i hög ålder. Viktiga områden för att uppnå detta är social gemenskap och stöd, meningsfullhet, fysisk aktivitet och goda matvanor. För att åstadkomma detta är den strukturella nivån viktig, exempelvis bostäder, fysisk tillgänglighet i lokalsamhället, tillgänglig vård och omsorg, tillgängligt kultur- och fritidsliv samt delaktighet i samhället. Kulturella upplevelser och eget skapande kan stärka välbefinnandet, verka rehabiliterande och sjukdomsförebyggande och bidra till ökad livskvalitet. Ny teknik och innovationer kan också innebära utökade möjligheter men det kan även medföra att människor utestängs. Medan de digitala klyftorna i flera avseenden minskat i befolkningen lever de kvar bland de äldre.

*Andel 70 år och äldre i Örebro län med god och mycket god hälsa uppdelat på grupper med olika livsvillkor och levnadsvanor.
Källa: Liv & hälsa 2017, Region Örebro län.*

Det går inte att undvika det naturliga åldrandet, men det går att stärka det friska och skjuta upp funktionsnedsättningar. Ett konkret exempel på detta är fallprevention. Den vanligaste olyckan bland äldre är fallolyckor. Efter en fallolycka försämras ofta funktionsförmågan, vilket ger sämre förutsättningar för god hälsa hos individen och stora kostnader för samhället. Det finns flera olika insatser som effektivt minskar risken för fall hos äldre. Exempelvis har fysisk träning med fokus på förbättrad balans vetenskapligt stöd för både minskad fall- och frakturrisik. Matvanor och risk för undernäring är andra viktiga faktorer. Fysisk aktivitet hos äldre har också en positiv inverkan på exempelvis hjärtkärthälsa, psykisk hälsa samt minne och tankeförmåga.

Att främja just psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos äldre är ett annat konkret exempel. Psykisk ohälsa är relativt vanligt förekommande hos äldre, och mer utbrett bland ensamstående och dem som har ett litet socialt nätverk. Ensamhet och otrygghet är riskfaktorer för ohälsa hos äldre och kvinnor upplever detta i högre utsträckning än män. En rad negativa konsekvenser är kopplade till psykisk ohälsa hos äldre, såsom ökad risk för kroppslig sjukdom samt försämrade livskvalitet och funktionsförmåga. Exempel på arbete för att förebygga psykisk ohälsa och främja psykisk hälsa hos äldre är att förstärka möjligheterna till social gemenskap och stöd.

Hur arbetar vi vidare?

Främjande och förebyggande arbete är grunden

Insatserna i det lokala folkhälsoarbetet består framför allt av hälsofrämjande åtgärder – promotion. Det är aktiviteter vars syfte är att förbättra hälsan samt stödja och utveckla skyddsfaktorer. I det hälsofrämjande arbetet strävar man efter delaktighet med befolkningen och att stödja

människor i att själva definiera och hantera sin situation – empowerment.

Dessa åtgärder behöver kompletteras av sjukdomsförebyggande åtgärder – prevention, vars fokus är att förebygga ohälsa och minimera riskfaktorer.

Riskfaktor – faktorer som utmärker individer eller samhällen som löper ökad risk för ohälsa. Kan vara ärftliga eller förvärvade, antingen genom beteenden eller t ex sociala förhållanden.

Skydds/friskfaktor – förhållanden som tycks skydda mot ohälsa. Även dessa kan finnas på individ och grupp/samhällsnivå.

Indikerad prevention – riktar sig till personer med ett identifierat problem, t ex individuella råd och stöd-samtal.

Tertiärprevention – rehabilitering efter sjukdom och skador

Sekundärprevention – tidig diagnostik och behandling, t ex att stödja människor med tobaksbruk att sluta

Primärprevention – insatser för att minimera risker hos friska, t ex att hindra att unga börjar röka

Överenskommelser

Kommunerna i länet och Region Örebro län har tillsammans med andra myndigheter och organisationer ett tydligt ansvar i folkhälsoarbetet och är beroende av varandras insatser. Verksamhet inom folkbildning och föreningsliv främjar en god och jämlik hälsa och är en nödvändig del av samhällets folkhälsoarbete.

Region Örebro län har t o m 2023 överenskommelser om samverkan för god jämlik och jämställd hälsa med länets kommuner, Örebro läns idrottsförbund med SISU Idrottsutbildarna samt Örebro läns bildningsförbund. Det övergripande målet är att i samverkan uppnå hög och jämlik livskvalitet hos länets befolkning. Genom dessa överenskommelser finns i Örebro län en unik plattform för ett kraftfullt och samlat utvecklingsarbete för att skapa en region med hög och jämlik livskvalitet.

I överenskommelserna formuleras ett antal prioriterade insatser i samverkansprocessen.

- Parterna ska ta fram verksamhetsplaner för samverkan i det lokala och regionala folkhälsoarbetet. I dessa omvandlas handlingsplanens inriktningsområden till lokala och regionala aktiviteter.
- Samverkan för löpande uppföljning av de insatser som genomförs.
- Samverkan för att synliggöra den ojämlika hälsan i Örebro län
- Samverkan för kunskaps- och metodstöd. I folkhälsoarbetet är det viktigt att de insatser vi gör är baserade på såväl vetenskaplig kunskap om insatsers effekt som på kunskap om målgruppen och det sammanhang som insatsen ska genomföras i.

Litteratur

WHO (2008). *Closing the gap in a generation – Health equity through action on the social determinants of health*

SOU 2016:55. *Det handlar om jämlik hälsa – utgångspunkter för kommissionens vidare arbete*

SOU 2017:4. *För en god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket*

SOU 2017: 47. *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – Förslag för ett arbete för en god och jämlik hälsa*

SKL (2013). *Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa*

SKL (2016). *Minska folkhälsoklyftan – Åtgärder för minskade skillnader i hälsa*

Lindén-Boström, M. och Persson, C. (2012) *Hälsans skyddsfaktorer ur ett jämlikhetsperspektiv – Liv & hälsa i Örebro län 2000–2011*

Örebro läns landsting (2014). *En god och jämlik hälsa i Örebro län? Välfärdsboksut år 2012–2013 för äldre personer och för personer med funktionsnedsättning*

Broman, I., Lindström, J. och Persson, C. (2017) *Hälsa, levnadsvanor och livsvillkor ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv – Resultat från hälsosamtal i skolan – ELSA i Örebro län från läsåret 2015/2016*

Rapportserie från Liv & hälsa Ung-undersökningarna i Mellansverige (2018), *Mår alla bra?*

Liv och hälsa CDUST (2018). *Liv & hälsa i Mellansverige 2017 – Resultat från en undersökning om livsvillkor levnadsvanor och hälsa*

Egna anteckningar

A series of horizontal dashed lines spanning the width of the page, providing a template for handwritten notes.

Sammanfattning

Denna handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län 2019 – 2022 tar sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategins vision, mål och prioriterade utvecklingsområden. Utmaningarna i den regionala kommissionen för jämlik hälsas slutrapport har också varit ett viktigt underlag.

I handlingsplanen anges tre prioriterade insatsområden,

- förstärka insatserna för måluppfyllelse i skolan
- förstärka insatserna för ett inkluderande arbetsliv
- förstärka insatserna för ett åldrande med livskvalitet

som vart och ett ska genomsyras av fyra perspektiv,

- psykisk hälsa
- delaktighet och inflytande
- trygga och attraktiva boende- och närmiljöer
- levnadsvanor.

För att nå resultat inom handlingsplanens insatsområden är samverkan med länets kommuner, föreningsliv och folkbildning viktigt. Samverkansplaner arbetas fram under hösten 2019 som sedan kommer att följas upp årligen.

Handlingsplan sammanhållen vård och omsorg

Gäller 2019-2022

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning.....	4
2. Utmaningar i länet	4
3. Effektmål och önskvärt läge 2030	5
3.1 Genomsyrande perspektiv	6
3.1.1 Delaktighet	6
3.1.2 Ledarskap och teamsamverkan.....	6
3.1.3 Digitalisering	7
4. Bakgrund och utgångspunkter	7
4.1 Samverkansstruktur i Örebro län	7
4.2 Andra pågående utvecklingsprocesser.....	8
5. Fokus i handlingsplanen	8
5.1 Risker.....	9
6. Prioriterat insatsområde	9
6.1 Delmål 1	10
6.2 Delmål 2.....	10
6.3 Delmål 3.....	11
6.4 Delmål 4.....	11
6.5 Delmål 5.....	12
7. Insatser 2019-2022	12
8. Uppföljning och utvärdering	13

Sammanfattning

Utgångspunkten för denna handlingsplan är det prioriterade området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård* i den regionala utvecklingsstrategin, RUS.

Handlingsplanens strategiska inriktning är att utveckla en tillgänglig och framtidsinriktad hälso- och sjukvård och omsorg genom samverkan. Handlingsplanen omfattar alla åldersgrupper och gäller både för somatisk och psykiatrisk vård och omsorg.

I handlingsplanen beskrivs de utmaningar i länet som pekas ut i RUS inom detta område. Handlingsplanen berör främst två effektmål i RUS:

- God och jämlik hälso- och sjukvård samt
- Ökad grad av delaktighet och inflytande.

I dialog med nätverk och samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård har ett insatsområde prioriterats: **Samverkan för en trygg och säker vård- och omsorgsprocess på rätt nivå.**

Inom detta insatsområde har fem delmål formulerats:

- Stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet
- Stärka insatser till grupper med komplexa vård- och omsorgsbehov
- Stärka vård och omsorg nära den enskilde
- Stärka det rehabiliterande arbetet
- Stärka processer för att undvika vårdskador

Handlingsplanen har godkänts av *Chefsgrupp för samverkan social välfärd samt vård och omsorg* och *Specifika samverkansrådet för social välfärd samt vård och omsorg*. Den har presenterats för *KCRD – kommunchefer-/regiondirektörsnätverket* samt för *Regionala samverkansrådet*.

Handlingsplanen har fastställts av regionens *Hälso- och sjukvårdsnämnd*.

1. Inledning

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som antogs av regionfullmäktige i mars 2018, sträcker sig fram till 2030. Strategin identifierar utmaningar och strategiska inriktningar inom tio prioriterade områden som syftar till att nå de tre övergripande målen och dess effektmål. De tre övergripande målen är *stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet* samt *god resurseffektivitet*.

Utgångspunkten för denna handlingsplan är det prioriterade området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård*. Den strategiska inriktningen är att utveckla en tillgänglig och framtidsinriktad hälso- och sjukvård samt omsorg genom samverkan med andra regioner och landsting samt genom samverkan mellan länets kommuner och Region Örebro län. Genom kunskap och erfarenhet vet vi att det finns stora brister i samordningen av vården och omsorgen i Sverige samt att det är en stor utmaning att samordna insatserna för personer med komplexa vård- och omsorgsbehov.

Den regionala utvecklingsstrategin lyfter fram att det kommer ställas nya krav på sjukvården och på kommunernas vård och omsorg, där några viktiga framgångsfaktorer kommer vara effektivisering, kompetensförsörjning, medicinskteknisk utveckling, ekonomiska resurser och inte minst samverkan över organisationsgränser.

Handlingsplanen för sammanhållen vård och omsorg har tagits fram i dialog med nätverk och samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård.

2. Utmaningar i länet

Den regionala utvecklingsstrategin pekar på tre utmaningar i länet inom området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård*.

Skillnaden i hälsa och levnadsvanor ökar mellan olika grupper

Människors livsvillkor är viktiga förutsättningar för goda levnadsvanor och för en god och jämlik hälsa. Hälsan har förbättrats i länet som helhet, men är ojämnt fördelad såväl geografiskt som socioekonomiskt. Flickor uppger i lägre grad än pojkar att de mår bra och gapet ökar. Kvinnor uppger god hälsa i lägre grad än män. Äldre personer mår sämre än yngre.

Den psykiska ohälsan ökar

Majoriteten av befolkningen i länet uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande, men allt fler rapporterar nedsatt psykiskt välbefinnande. Männerna mår bättre än kvinnorna och de äldre mår bättre än de yngre. Lägst andel med gott psykiskt välbefinnande finns bland kvinnor i åldern 16–29 år.

Vi lever längre

Andelen äldre ökar i vårt län. Vi kan stärka det friska och skjuta upp funktionsnedsättningar genom hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Det förbättrar livskvaliteten för den enskilde och minskar samhällskostnaderna för vård och omsorg.

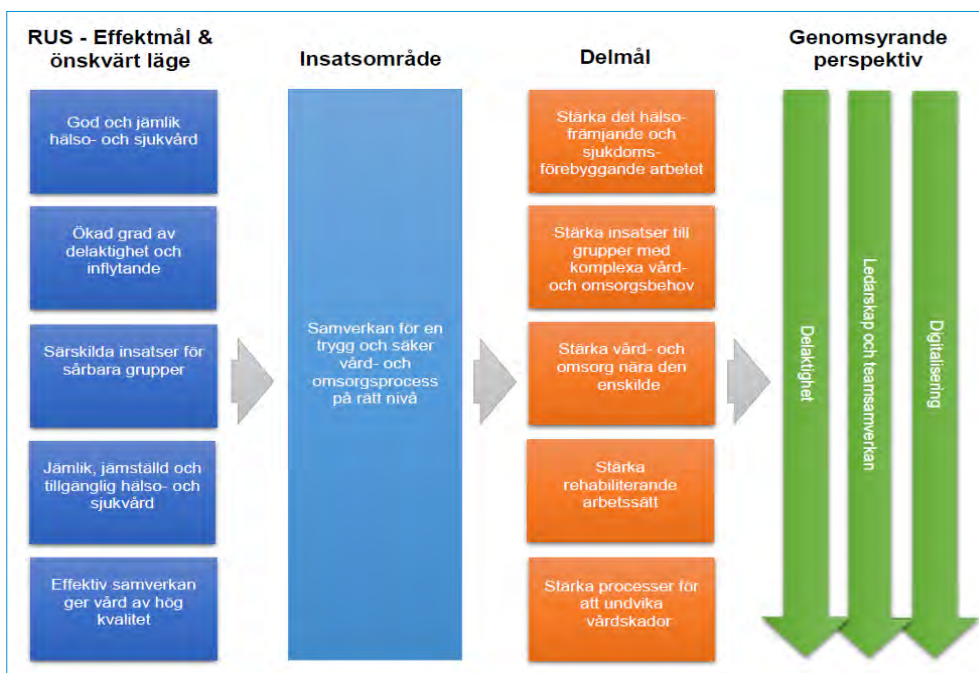
3. Effektmål och önskvärt läge 2030

Det prioriterade området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård* i RUS ska bidra till att uppnå flera av effektmålen och önskvärt läge till 2030. Denna handlingsplan berör främst effektmålen:

- God och jämlik hälso- och sjukvård
- Ökad grad av delaktighet och inflytande.

Handlingsplanens övergripande insatsområde *Samverkan för en trygg och säker vård och omsorgsprocess på rätt nivå* syftar till att uppnå önskvärt läge i RUS med fokus på:

- Särskilda insatser för sårbara grupper
- En jämlik, jämställd och tillgänglig hälso- och sjukvård
- Effektiv samverkan ger vård av hög kvalitet

Förutom denna handlingsplan finns det ytterligare två handlingsplaner inom området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård*. En handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa med fokus på folkhälsoarbetet ur ett medborgarperspektiv och en handlingsplan för social välfärd med fokus på det breda välfärdsarbetet i kommunerna. De tre handlingsplanerna ska ses om en helhet och ska stärka och komplettera varandra.

3.1 Genomsyrande perspektiv

I de länsdelsdialoger som har genomförts med intressenter i framtagandet av denna handlingsplan har några övergripande perspektiv återkommit i diskussionerna. Dessa perspektiv har framstått tydligt och bedömts vara betydelsefulla och relaterade till samtliga delmål. I handlingsplanen lyfts de fram som genomsyrande perspektiv. Det handlar om verktyg och förutsättningar som krävs för att uppnå delmålen i handlingsplanen. Dessa genomsyrande perspektiv ska beaktas i varje delmål.

3.1.1 Delaktighet

Det är viktigt att människor känner att de har möjlighet att påverka sina egna livsvillkor annars är risken stor att det uppstår känslor av maktlöshet och utanförskap. Inflytande och delaktighet är grundläggande faktorer för att personer i behov av vård och omsorg ska känna att de kan påverka sin livssituation och behålla en hög grad av självbestämmande. Att individen ses som medskapare innebär att de professionella inte arbetar för utan med sina brukare och patienter – mot ett gemensamt mål. Detta för att systematiskt ta tillvara erfarenhetskunskap och synpunkter både från den enskilde och från patient- och brukarorganisationer. Det ger en bättre kvalitet på tjänsten, högre träffsäkerhet och ett bättre slutresultat men också en effektivisering som kan ge lägre kostnad och förutsättningar att använda offentliga resurser till nya behov.

3.1.2 Ledarskap och teamsamverkan

Ett aktivt ledarskap är en förutsättning för att utveckla en sammanhållen vård och omsorg. Chefen har ett övergripande ansvar för att skapa förutsättningar för att skapa framgångsrika team, genom att stödja och stärka verksamhet och medarbetare.

Teamsamverkan innebär att olika kompetenser och verksamheter kompletterar varandra för att nå bästa resultat. Samverkan i team är en nyckelfaktor för en personcentrerad och säker vård och omsorg. Vid effektivt teamarbete samarbetar alla i teamet mot ett väl definierat gemensamt mål. Kommunikation är en viktig framgångsfaktor i ett framgångsrikt teamarbete.

3.1.3 Digitalisering

Verksamheterna står inför stora utmaningar utifrån att antalet äldre ökar samtidigt som tillgången på arbetskraft minskar. Digitaliseringen anses vara en stark drivkraft för att möta dessa utmaningar samt att digitaliseringen ökar delaktigheten för den enskilde vilket bidrar till att stärka kvalitén på insatserna. År 2025 ska Sverige vara bäst i världen på e-hälsa. Det är målet för regeringens och SKL:s vision för digitalisering. För att nå målet krävs att vi tillsammans mobiliserar krafter och samordnar de resurser som finns. En förutsättning är att chefer och ledare har kunskaper om digitaliseringens möjligheter och verktyg för att stötta och leda sina medarbetare i den digitala förändringsprocessen. Det handlar om att ta fram nya verktyg till medarbetarna som kan effektivisera verksamheterna och styrningen. Det handlar även om att ge medarbetarna tillgång till rätt information vid rätt tillfälle på ett enkelt sätt och att utveckla verksamhetsprocesser för ökad kvalitet och delaktighet.

4. Bakgrund och utgångspunkter

En handlingsplan för sammanhållen vård och omsorg med inriktning mest sjuka äldre har funnits sedan 2014 i Örebro län – ett resultat av den nationella satsningen att förbättra vård och omsorg för de mest sjuka äldre i Sverige. I den reviderade handlingsplanen för 2016 - 2018 utvidgades målgruppen till att omfatta hela gruppen 65 år och äldre. En viktig del i den handlingsplanen har varit samverkan utifrån ViSam-modellen, en samlad modell för planering och informationsöverföring.

En sammanhållen vård och omsorg innebär att helhetssyn och nära samarbete krävs över professions- och organisationsgränser. Vård och omsorg ska ges på rätt nivå och planering, samverkan och insatser ska ske utifrån den enskildes delaktighet och behov. Bestämmelser om *Samordnad individuell plan (SIP)* fördes in i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen år 2010. Planen ska upprättas när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. År 2018 trädde en ny lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i kraft. Syftet är att främja god vård och omsorg för personer som behöver insatser från båda huvudmännen efter utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.

4.1 Samverkansstruktur i Örebro län

Ett väl fungerande samarbete mellan kommunerna, Region Örebro län och civilsamhället är en förutsättning för en sammanhållen vård och omsorg. Strategisk samverkan sker i politiker- och tjänstemannagrupper samt genom nätverk för strategiska chefer. *Specifika samverkansrådet för social välfärd samt vård och omsorg* är ett politiskt forum för information, samråd och samverkan mellan Region Örebro län och länets samtliga kommuner.

Till rådet är ett tjänstemannastöd knutet i form av en *Chefsgrupp för samverkan social välfärd samt vård och omsorg*. I länsdelarna (Norr, Väster, Söder och Örebro) finns tjänstemannagrupper med uppdrag att stödja det lokala utvecklingsarbetet inom sammanhållen vård och omsorg.

4.2 Andra pågående utvecklingsprocesser

Flera utvecklingsprocesser pågår i länet som anknyter till fokus i denna handlingsplan. En målbild för hälso- och sjukvården i Örebro län 2030 ska beslutas av Regionstyrelsen. Ett fokus i målbilden handlar om att få vård som håller hög kvalitet där vikten av att vården fungerar som en helhet över organisatoriska gränser betonas.

Ett utvecklingsarbete pågår också för att utveckla "Nära vård" med syfte att skapa en mer tillgänglig, närmare vård genom nya arbetssätt i vården. Detta för att resurserna inom vård och omsorg ska kunna användas bättre och därmed räcka till fler.

Ett utvecklingsarbete pågår för att utveckla samverkan inom folkhälsoområdet med bas i överenskommelser mellan länets kommuner, Region Örebro län, Örebro läns Idrottsförbund//SISU Idrottsutbildarna och Örebro läns Bildningsförbund.

5. Fokus i handlingsplanen

Denna handlingsplan ska bidra till RUS effektmål genom att utveckla den strategiska inriktningen om samverkan mellan länets kommuner och Region Örebro län. Den ska bidra till att utveckla och stärka en samordnad vård och omsorg så att den blir sammanhållen för den enskilde. Handlingsplanen omfattar alla åldersgrupper med behov av samordning av vård och omsorg¹ från flera huvudmän samtidigt med krav på koordinering, kontinuitet och prioritering för att vården och omsorgen ska bli begriplig, hanterbar och meningsfull för den enskilde. Den gäller både för somatisk och psykiatrisk vård och omsorg och riktar sig till politiker och tjänstemän i nätverk och samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård.

---

¹ Källa: Socialstyrelsens termbank: åtgärder och insatser till enskilda personer gällande socialtjänst, stöd och service till funktionshindrade samt hälso- och sjukvård enligt gällande lagar. <http://termbank.socialstyrelsen.se/#results>. Utöver dessa aktörer finns önskemål om utökad samverkan med elevhälsan.

5.1 Risker

Utifrån en genomförd riskanalys har ett antal risker framkommit som kan påverka att handlingsplanens mål inte uppfylls.

- Resursbrist i verksamheterna kan leda till att rehabilitering inte prioriteras, delaktigheten inte förbättras och förebyggande arbete inte prioriteras.
- Att handlingsplanen har dålig förankring inom regionens hälso- och sjukvård vilket försvårar genomförandet.
- Andra pågående processer som t ex utveckling av kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvården kan skapa osäkerhet om roller samt inom vilka samverkansarenor frågor ska lyftas. En risk som Område välfärd och folkhälsa behöver ta med sig i det fortsatta arbetet för att skapa tydlighet.
- Att närsjukvårdsorganisationen ser olika ut i länet ger olika förutsättningar för genomförandet.
- Att kvalitetsregistren inte följs upp, verksamheterna följer inte upp sina resultat.
- Att de tre handlingsplanerna inom det prioriterade området *Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård* inte integreras och därmed leder till ”stuprörs”-processer.

6. Prioriterat insatsområde

”Samverkan för en trygg och säker vård- och omsorgsprocess på rätt nivå”

Med utgångspunkt i övergripande mål och effektmål i RUS fokuserar denna handlingsplan på ett insatsområde; Samverkan för en trygg och säker vård- och omsorgsprocess på rätt nivå. Den strategiska inriktningen om att utveckla en tillgänglig och framtidsinriktad hälso- och sjukvård samt omsorg genom samverkan mellan länets kommuner och Region Örebro län är utgångspunkt för handlingsplanen.

Vården och omsorgen är samordnad när alla aktiviteter aktivt organiseras som en väl fungerande helhet ur den enskildes perspektiv och där möjlighet ges att efter förmåga delta som en aktiv medskapare. En ökad samverkan är nödvändig för att säkerställa en god och jämlik vård och omsorg samt öka delaktighet och trygghet för den enskilde.

För att utjämna skillnader mellan olika grupper när det gäller vård och omsorg ska handlingsplanens fem delmål fortlöpande analyseras utifrån jämställdhet och jämlikhet och kompletteras med aktiviteter som stärker dessa perspektiv.

6.1 Delmål 1

”Stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet”

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser blir en viktig del i att möta de kommande årens stora demografiska förändringar. Den ökande andelen äldre kräver att samhället framöver satsar mer på hälsofrämjande åtgärder som bevarar och stärker ett åldrande med livskvalitet. Samverkan behöver utvecklas mellan olika aktörer, offentliga såväl som civilsamhälle.

Hälsogapet mellan olika grupper i länet ökar. Kön och socioekonomi är utslagsgivande faktorer både vad gäller självskattad hälsa och förekomst av ohälsa och sjukdom. Den självupplevda hälsan är också generellt sämre bland personer med funktionsnedsättning, HBTQ-personer och äldre. Psykisk ohälsa ökar i alla åldersgrupper. Ängslan, oro eller ångest är vanligast förekommande bland yngre kvinnor 18-29 år samtidigt som depression är vanligt förekommande hos äldre över 65 år och framförallt äldre kvinnor. Äldre män är den grupp i samhället där suicid är vanligast. Fallolyckor orsakar stort mänskligt lidande och många äldre avlider varje år till följd av fallolyckor. Levnadsvanor (exempelvis tobaks- och alkoholvanor, fysisk aktivitet, matvanor och sömn) är välkända riskfaktorer för att insjukna i våra stora folksjukdomar som cancer, hjärt- och kärlsjukdomar och psykisk ohälsa.

6.2 Delmål 2

”Stärka insatser till grupper med komplexa vård- och omsorgsbehov”

Vi behöver stärka insatserna till grupper med komplexa vård- och omsorgsbehov utifrån länets utmaningar som bland annat är att den psykiska ohälsan växer och vi lever längre. I takt med att medellivslängden ökar insjuknar också allt fler i kroniska sjukdomar och multisjukligheten ökar.

Personer med komplexa vård- och omsorgsbehov kan t.ex. vara personer med psykisk sjukdom, missbruk, demenssjukdom, personer med behov av palliativ vård eller personer som upprepade gånger söker vård. Här inkluderas även barn och unga med sammansatta vård och omsorgsbehov utifrån flera olika lagstiftningar. Gemensamt är att dessa personer behöver vård och omsorg från flera vårdgivare samtidigt med krav på koordinering och kontinuitet. Utmaningen är att hitta innovativa lösningar med gemensamt ansvar för samverkan och samhandling över vårdgränserna. Vi behöver utveckla system för att identifiera dessa patienter med komplexa vård- och omsorgsbehov.

En annan stor utmaning är att i samverkan genomföra samordnade individuella planer (SIP) till alla som har behov av en sådan plan.

6.3 Delmål 3

”Stärka vård och omsorg nära den enskilde”

Att stärka vård och omsorg nära den enskilde är en förutsättning för att klara framtidens utmaningar. En god och nära vård bidrar till jämlik hälsa, trygghet, självständighet och grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit. Den närmsta vården är den vård som den enskilde kan ge sig själv – egenvård – samt det stöd kommunen och regionen kan ge för att möjliggöra detta.

För att vården och omsorgen i högre grad ska uppfattas som en helhet behöver vi utveckla och stärka det gemensamma arbete som redan pågår i länet med att skapa fungerande verksamhetsnära strukturer, men även utveckla nya arbetsformer när vården bedrivs utanför sjukhuset. Mobila team och andra mobila arbetssätt för olika målgrupper med komplexa behov är exempel på detta. Gemensamt ansvarstagande mellan huvudmännen runt teamen är en nödvändig utveckling för framtiden. Möjligheterna att bedriva vård och omsorg utanför sjukhuset ökar också med hjälp av digitala lösningar.

Ett gemensamt utvecklingsarbete är att förebygga onödiga inläggningar på sjukhus och besök på akutmottagningen. Personer med risker behöver identifieras tidigt och adekvata åtgärder vidtas samt gemensamt säkerställa att alla personer med behov får en fast vårdkontakt med samordningsansvar.

6.4 Delmål 4

”Stärka det rehabiliterande arbetet”

Det rehabiliterade arbetssättet behöver stärkas i alla verksamheter. Alla patienter med behov ska få möjlighet att efter sjukdom eller skada erbjudas rehabilitering för att klara vardagen och ges möjlighet till aktivitet och delaktighet i samhällslivet.

Inom öppenvården behöver fokus ligga på att tillföra rehabiliteringsresurser för att möta ett växande behov hos personer med psykisk ohälsa och en åldrande befolkning. Regionala utredningar påvisar att kompetensbristen inom rehabilitering hos olika personalgrupper bidrar till att rehabilitering inte uppmärksammas eller prioriteras i förhållande till övrig vård och omsorg.

Rehabilitering ska erbjudas utifrån rätt kompetens, möjlighet till multiprofessionellt teamarbete och samverkan utifrån patientens behov. Den enskildes och anhörigas möjlighet till delaktighet i beslut om rehabilitering bör ökas.

6.5 Delmål 5

”Stärka processer för att undvika vårdskador”

Personer ska inte drabbas av skada som hade kunnat undvikas i kontakten med vård och omsorg. Speciellt viktiga områden att fokusera på för patientsäkerhetsarbete är fall, sår, infektioner/smittspridning, munhälsa, blåsdysfunktion, läkemedel och nutrition. Regionala utredningar visar att det saknas kompetens inom nutritionsområdet, som t.ex. dietister.

Basala hygienrutiner är en grundförutsättning för patientsäkerhetsarbetet inom alla verksamheter. Vi behöver utveckla det systematiska arbetssättet, och framförallt i uppföljning av de resultat som kvalitetsregister bidrar med i verksamheterna. Läkemedelsgenomgångar är ett annat viktigt område att utveckla samverkan inom. För personer med psykisk sjukdom är läkemedelsgenomgångar avgörande för att förhindra vårdskador och förvärra psykiska symtom. Vi behöver också utveckla informationsöverföring framförallt mellan vårdgivare men också till den enskilde vilket ökar delaktighet och möjlighet till egenansvar.

Kunskap och kompetens om förebyggande insatser som stärker patientsäkerhetsarbetet behöver finnas hos alla medarbetare.

7. Insatser 2019-2022

I varje länsdel finns en länsdelsgrupp med representanter från Region Örebro läns verksamheter samt representanter från länsdelens samtliga kommuner inom området social välfärd och vård samt folkhälsa. Dessa länsdelsgrupper är basen för det lokala utvecklingsarbete som sker i samverkan mellan kommunerna och Region Örebro län inom området sammanhållen vård och omsorg. Framtagandet av lokala aktivitetsplaner sker i samverkan och länsdelsgrupperna har det yttersta ansvaret för upprättandet som utgår från målområdena i denna handlingsplan.

De gemensamt finansierade samverkansledare som finns i länsdelarna ansvarar för att stödja genomförande och uppföljning av de lokala aktivitetsplanerna. Utvecklingsledarna på Område välfärd och folkhälsa har uppdraget att stödja och samordna processerna inom kunskapsutveckling och samverkan inom social välfärd och folkhälsa. Tillsammans med samverkansledarna ansvarar de för att handlingsplanens resultat analyseras och att resultaten återkopplas till ansvariga för RUS.

8. Uppföljning och utvärdering

Det *Specifika samverkansrådet för social välfärd samt vård och omsorg* har godkänt planen som sedan beslutats av regionens Hälso- och sjukvårdsnämnd. Rådet med stöd av *Chefsgruppen för samverkan social välfärd samt vård och omsorg* ansvarar också för kontinuerlig uppföljning av planen.

I en bilaga till denna handlingsplan finns ett antal indikatorer fastställda som ska möjliggöra uppföljning av delmålen i planen. Kvantitativa indikatorer kan kompletteras med kvalitativa beskrivningar och utvärderingar av arbetet i samverkan som sker utifrån handlingsplanen. En utvärderingsplan som utgår från att uppföljningen är ett gemensamt ansvar för regional nivå och länsdelsnivå ska utformas för handlingsplanen.

Handlingsplan Social välfärd

Regional handlingsplan 2019-2022

Version 1

Sammanfattning

Utgångspunkten för den här handlingsplanen är det prioriterade området Hälsufrämjande arbete och hälso- och sjukvård, med inriktning särskilda insatser för sårbara grupper. Handlingsplanen för social välfärd har tagits fram i dialog med strategiska nätverk inom socialtjänstområdet, samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård, brukarråd och folkhälsochefer.

De effektmål i den regionala utvecklingsstrategin som handlingsplanen ska bidra till är goda uppväxtvillkor, goda försörjningsmöjligheter, god och jämlik hälso- och sjukvård, god och jämlik folkhälsa och ökad grad av delaktighet och inflytande.

Strategiska inriktningar, relaterade till hela handlingsplanen, är kunskaps- och metodutveckling, förändringsledning och digitalisering. Handlingsplanens åtta delmål är

1. Ökad delaktighet för den enskilde (och närstående)
2. Ökade möjligheter till meningsfull fritid och social samvaro
3. Människor lever ett liv fritt från missbruk och beroende
4. Våldsfria nära relationer
5. Sårbara barn får det stöd de behöver
6. Fullgjord skolgång för utsatta barn
7. Ökad möjlighet till egen försörjning
8. Kompetensbehovet inom den sociala välfärden är tillgodosett

Handlingsplanen är beslutad av Regionala Tillväxtnämnden.

Handlingsplan Social välfärd

Beslutsversion

2019-12-18

Innehåll

1.	Inledning.....	5
2.	Utmaningar i länet	5
	Skillnaden i hälsa och levnadsvanor ökar mellan olika grupper ..	5
	Den psykiska ohälsan ökar	5
	Vi lever längre	6
3.	Effektmål	6
	3.1 Integrerande perspektiv	6
	3.2 Strategisk inriktning.....	6
	3.2.1 Kunskaps- och metodutveckling	6
	3.2.2 Förändringsledning	7
	3.2.3 Digitalisering	7
4.	Fokus i handlingsplanen	8
	Önskvärt läge i RUS år 2030 är:.....	8
	4.1 Andra pågående utvecklingsprocesser.....	8
5.	Insatsområden 2019-2022	9
	5.1 Tillgängliga insatser med kvalitet för sårbara grupper ..	9
	5.1.1 Delmål 1. Ökad delaktighet för den enskilde (och närstående).....	9
	5.1.2 Delmål 2. Ökade möjligheter till meningsfull fritid och social samvaro.....	10
	5.1.3 Delmål 3. Människor lever ett liv fritt från missbruk och beroende.....	10
	5.1.4 Delmål 4. Våldsfria nära relationer.....	11
	5.2 Sårbara barns och ungas rättigheter	11
	5.2.1 Delmål 5. Sårbara barn får det stöd de behöver.....	12
	5.2.2 Delmål 6. Fullgjord skolgång för utsatta barn	12
	5.3 Ekonomisk trygghet	13
	5.3.1 Delmål 7. Ökad möjlighet till egen försörjning.....	13
	5.4 Kompetensförsörjning	13

5.4.1	Delmål 8. Kompetensbehovet inom den sociala välfärden är tillgodosett.....	14
6.	Genomförande och uppföljning	15
6.1	Genomförande	15
6.2	Uppföljning	15

Tillväxtnämnden

1. Inledning

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som antogs av regionfullmäktige i mars 2018, sträcker sig fram till 2030. Strategin identifierar utmaningar och strategiska inriktningar inom tio prioriterade områden som syftar till att nå de tre övergripande målen och deras effektmål. De tre övergripande målen är stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet samt god resurseffektivitet.

Utgångspunkten för den här handlingsplanen är det prioriterade området Hälsöfrämjande arbete och hälso- och sjukvård, med inriktning särskilda insatser för sårbara grupper. I den regionala utvecklingsstrategin är psykisk hälsa och levnadsvanor bland barn och unga samt behov kopplade till det ökade antalet äldre särskilt prioriterade.

Handlingsplanen för social välfärd har tagits fram i dialog med strategiska nätverk inom socialtjänstområdet, samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård, brukarråd och folkhälsochefer.

En länsövergripande plan för social välfärd har funnits sedan 2012 som ett resultat av den nationella satsningen på kunskapsutveckling av socialtjänsten och den närliggande hälso- och sjukvården. Planen var ett komplement till dåvarande regionala utvecklingsstrategi.

2. Utmaningar i länet

Den regionala utvecklingsstrategin pekar på tre utmaningar i länet inom området Hälsöfrämjande arbete och hälso- och sjukvård.

Skillnaden i hälsa och levnadsvanor ökar mellan olika grupper

Människors livsvillkor är viktiga förutsättningar för goda levnadsvanor och för en god och jämlik hälsa. Hälsan har förbättrats i länet som helhet, men är ojämnt fördelad såväl geografiskt som socioekonomiskt. Flickor uppger i lägre grad än pojkar att de mår bra och gapet ökar. Kvinnor uppger god hälsa i lägre grad än män. Personer med lägre utbildning, sämre ekonomi, utan arbete, personer med funktionsnedsättning och hbtq-personer löper större risk för ohälsa.

Den psykiska ohälsan ökar

Majoriteten av befolkningen i länet uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande, men allt fler rapporterar nedsatt psykiskt välbefinnande.

Männen mår bättre än kvinnorna. Lägst andel med gott psykiskt välbefinnande finns bland kvinnor i åldern 16–29 år. En annan sårbar grupp är de flyktingar som upplevt traumatiska och livshotande händelser före och under flykten från hemlandet till Sverige.

Vi lever längre

Andelen äldre ökar i vårt län. Vi kan stärka det friska och skjuta upp funktionsnedsättningar genom hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Det förbättrar livskvaliteten för den enskilde och minskar samhällskostnaderna för vård och omsorg.

3. Effektmål

Det prioriterade området Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård ska bidra till att uppnå främst effektmålen och önskvärt läge till år 2030.

- Goda uppväxtvillkor
- Goda försörjningsmöjligheter
- God och jämlik hälso- och sjukvård
- God och jämlik folkhälsa
- Ökad grad av delaktighet och inflytande

3.1 Integrerande perspektiv

Den regionala utvecklingsstrategins fyra integrerande perspektiv är: jämställdhet, barn och unga, internationellt samarbete och integration. Perspektiven är integrerade i handlingsplanen.

3.2 Strategisk inriktning

I RUS lyfts strategiska inriktningar som har betydelse för denna plan. Inriktningen är lokal och regional samverkan samt tidiga förebyggande och integrerade insatser till barn och unga.

I framtagandet av handlingsplanen har ytterligare strategiska inriktningar identifierats. Dessa bedöms vara betydelsefulla för att uppnå effektmålen i RUS och är relaterade till samtliga insatsområden. De är:

3.2.1 Kunskaps- och metodutveckling

Samverkan mellan aktörer är nödvändig för att samhällets resurser ska användas på bästa sätt. Samtidigt är en alltmer kunskapsbaserad verksamhet önskvärd. Praktiken behöver präglas av lärande och kontinuerlig kunskapsutveckling för att utmönstra mindre bra arbetssätt och utveckla dem som är bra. Den kunskapsbaserade praktiken innebär att använda bästa

tillgängliga kunskap och att utveckla ny kunskap via brukare, forskning och professionella.

Den nationella kunskapsstyrningen inom socialtjänsten stärker förändrade arbetssätt, vilket innebär att utveckla, samordna, sprida och använda bästa möjliga kunskap. I kunskapsstyrningen ingår kunskapsstöd, stöd till uppföljning och analys samt stöd till verksamhetsutveckling och till ledarskapet. Få kommuner uppger att de använder resultaten av systematisk uppföljning för att utveckla verksamheterna.

3.2.2 Förändringsledning

De kommande decennierna krävs stora omställningar inom välfärdsområdet, inte minst för att möta behoven hos de växande grupperna av äldre och personer med psykisk ohälsa. Att ge insatser med kvalitet till sårbara grupper är ett svårt och komplext uppdrag som utmanar de befintliga arbetssätten och ställer krav på nya arbetssätt. Samtidigt kommer både de ekonomiska och personella resurserna vara ansträngda vilket kräver förändringsledning. Det innebär att resurseffektivt och smidigt skapa förändring i en organisation. Tre faktorer är centrala för att lyckas: kompetens hos personal, ett effektivt ledarskap och en stödjande organisation.

En annan bärande del i att lyckas med utmaningarna är tillitsbaserad styrning, som innebär en förskjutning av fokus från traditionell, formell styrning till en starkare betoning på kultur och ledarskap. Styrningen ska kunna balansera behovet av kontroll med förtroende för medarbetares kunskap, kompetens och erfarenhet.

Det ska finnas stöd för att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för uppföljning och lärande. Det finns behov av att tydligare kunna prioritera resurser och insatser som gör skillnad för brukarna.

3.2.3 Digitalisering

Digitalisering är en del av förändringsledningen, att chefer och ledare har kunskaper om digitaliseringens möjligheter för att stötta och leda sina medarbetare i den digitala förändringsprocessen. Digitaliseringen behöver användas i effektiviserande syfte för att möta utmaningarna inom välfärdssektorn och då krävs att vi tillsammans mobiliserar och samordnar de resurser som finns. Digitalisering och e-hälsa kan öka individens delaktighet och den stimulerar kunskapsutbyte.

4. Fokus i handlingsplanen

Handlingsplanen ska bidra till RUS effektmål genom att utveckla insatserna för sårbara grupper inom framför allt kommunernas socialtjänster men också andra aktörer inom välfärdsområdet, och samverka dem emellan.

Handlingsplanen riktar sig till politiker och tjänstemän i strategiska nätverk och samverkansgrupper inom den regionala stödstrukturen för samverkan mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård.

Förutom denna finns ytterligare två handlingsplaner inom området. En handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa med fokus på folkhälsoarbetet ur ett medborgarperspektiv och en handlingsplan för sammanhållen vård och omsorg med fokus på samverkan mellan regionens hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänst och hälso- och sjukvård. De tre handlingsplanerna ska ses om en helhet som stärker och kompletterar varandra.

Önskvärt läge i RUS år 2030 är:

Utöver breda folkhälsoinsatser görs särskilda insatser för sårbara grupper. Psykisk hälsa och levnadsvanor är prioriterade områden, särskilt bland barn och unga, liksom behov kopplade till det ökade antalet äldre. Hälsan i länet har även förbättrats genom att utbildningsnivån i befolkningen har höjts.

4.1 Andra pågående utvecklingsprocesser

Flera utvecklingsprocesser som berör sårbara grupper pågår i länet, inte minst aktiviteter utifrån handlingsplanerna God, jämlik och jämställd hälsa, Sammanhållen vård och omsorg, Handlingsplan för psykisk hälsa samt Regional handlingsplan för samverkan Region Örebro län och länets kommuner inom området e-hälsa 2019 – 2025 och Handlingsplan för samverkan e-hälsa och välfärdsteknologi mellan kommunernas socialförvaltningar i Örebro län. Processer kring nationell kunskapsstyrning både inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänstens område, pågår nationellt, regionalt och lokalt.

Regional handlingsplan för kompetensförsörjning, som avser hela arbetsmarknaden, har tagits fram för att stödja arbetsgivarnas strategiska kompetensförsörjningsarbete. För att bidra till att alla elever ska nå skolans mål finns Kunskapslyft för barn och unga. I Kulturplanen berörs kultur och socioekonomi samt kultur och hälsa.

5. Insatsområden 2019-2022

Fyra insatsområden inom social välfärd har identifierats utifrån övergripande mål, effektmål och önskvärt läge i RUS. Insatsområdena är Tillgängliga insatser med kvalitet för sårbara grupper, Sårbara barn och ungas rättigheter, Ekonomisk trygghet och Kompetensförsörjning. De är delvis överlappande, gäller alla aktörer och de sammanlänkas via den strategiska inriktningen. Till insatsområdena finns åtta delmål.

Tillgängliga insatser med kvalitet för sårbara grupper

Delmål 1. Ökad delaktighet för den enskilde (och närstående)

Delmål 2. Ökade möjligheter till meningsfull fritid och social samvaro

Delmål 3. Människor lever ett liv fritt från missbruk och beroende

Delmål 4. Våldsfria nära relationer

Sårbara barns och ungas rättigheter

Delmål 5. Sårbara barn får det stöd de behöver

Delmål 6. Fullgjord skolgång för utsatta barn

Ekonomisk trygghet

Delmål 7. Ökad möjlighet till egen försörjning

Kompetensförsörjning

Delmål 8. Kompetensbehovet inom den sociala välfärden är tillgodosett

5.1 Tillgängliga insatser med kvalitet för sårbara grupper

Tillgänglighet är viktig ur jämlikhetssynpunkt och kan beröra geografi, fysisk och kognitiv tillgänglighet eller väntetider. Att få insatser tidigt innan problemen har blivit allvarliga är angeläget, särskilt för barn och unga. Standardiserade bedömningsmetoder och systematisk uppföljning är redskap i kvalitetsarbetet t ex för att följa upp den enskildes uppfattning om delaktighet, som få kommuner i länet enligt nationell statistik använder.

Många grupper i samhället behöver stöd eller insatser. Det kan vara äldre, personer med missbruksproblem, anhöriga till svårt sjuka, våldutsatta, föräldrar till barn med funktionsnedsättning eller personer med funktionsnedsättning. Många av de faktorer som avgör kvalitet inom den sociala välfärden är relaterade till tillgången på personal med rätt kompetens och med möjlighet att använda sig av den.

5.1.1 Delmål 1. Ökad delaktighet för den enskilde (och närstående)

Brukar- och patientinflytande är tänkt att stärka den enskildes ställning och verksamhetens kvalitet. Personer som får insatser ska ha mandat och möjlighet

att påverka beslut som får stora konsekvenser för deras eget liv, och hur beslutade insatser genomförs.

Det finns flera sätt att stärka delaktighet. Användandet av SIP, samordnad individuell plan, behöver utvecklas. Andra exempel på delaktighet är brukarråd, brukarrevision, modell för delat beslutsfattande, delaktighetsmodellen samt tjänstedesign.

Ett sätt för kommunerna att göra enskilda delaktiga i sina beslut och insatser är att använda det systematiska arbetssättet Individens Behov I Centrum (IBIC) som förespråkas nationellt.

Brukarrådets deltagande i regionala samverkans- och utvecklingsprocesser behöver utvecklas. Fler aktörer från civilsamhället behöver bjudas in för att utföra och utveckla insatser inom välfärdsområdet.

5.1.2 Delmål 2. Ökade möjligheter till meningsfull fritid och social samvaro

Inriktningen i den regionala kulturplanen är att kulturen ska vara tillgänglig för alla, då kulturområdet är relevant för vård och hälsa. Det finns risk för ojämlik tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter beroende på bland annat socioekonomi, etnicitet, funktionsnedsättning och ålder. Sociala aktiviteter är en effektiv intervention för att främja psykisk hälsa. Personer som deltar i organiserad idrott har högre självkänsla, fler kamrater, bättre självförtroende, högre livskvalitet och en större självständighet än de som inte deltar i organiserad idrott.

Att bibehålla ett socialt sammanhang för äldre kan vara svårt när personer i ens sociala nätverk inte längre kan upprätthålla kontakten. Processer för att minska äldres upplevelse av ensamhet behöver stärkas. Personer med funktionsnedsättning och sämre socioekonomiska förutsättningar deltar i mindre utsträckning än andra i kultur- och nöjesliv samt motions- och friluftsliv.

5.1.3 Delmål 3. Människor lever ett liv fritt från missbruk och beroende

Missbruksproblem drabbar den enskilde och i hög grad också anhöriga, inte minst barn. Personer med missbruk har ofta även andra problem, t ex har andelen personer med tungt missbruk och psykisk ohälsa ökat inom missbruksvård. De med tidig alkoholdebut och de som ofta dricker sig berusade löper en större risk att utveckla problem senare i livet.

Det är angeläget att verkningsfulla och vid behov samordnade insatser mot missbruk ges så tidigt som möjligt innan problemen hunnit växa sig stora. Verksamhet med multipla kompetenser från både hälso- och sjukvård och socialtjänst behöver utvecklas för alla ungdomar med missbruksproblem i länet och deras anhöriga, för att på bästa sätt möta problematiken.

Den verksamhet som möter den enskilde med missbruksproblem behöver upptäcka missbruket och erbjuda insatser så att en sammanhållen vård uppnås. Där behöver man också veta vem man kan samarbeta med i de fall kompetens från flera krävs. Den regioninterna ansvarsfördelningen måste förtydligas.

Användandet av de rekommenderade metoderna i nationella riktlinjer behöver säkerställas. Olika vårdprogram för olika målgrupper behöver tas fram och implementeras. Kompetensen om personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver öka för att ge målgruppen adekvata insatser.

Spelproblem är vanligare bland personer med psykisk ohälsa och bland personer som fått ekonomiskt bistånd. Verksamheter för dessa grupper är nyckelfaktorer för att upptäcka personer med spelmissbruk som därigenom kan erbjudas insatser så tidigt som möjligt.

5.1.4 Delmål 4. Våldsfria nära relationer

Våld i nära relationer orsakar ett stort lidande för dem som är utsatta, både vuxna och barn. Det är också ett stort samhällsproblem, som orsakar stora kostnader. Länsstyrelsen har det samordnande ansvaret för att de nationella målen om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet uppnås.

Länsstyrelsens arbete syftar till att stärka det förebyggande arbetet och att utveckla skydd för flickor och kvinnor. Utöver det behöver insatser för män som utövar våld i nära relation och önskar upphöra med det utvecklas och byggas ut. Här kan det civila samhället vara en stark aktör.

Kunskap om huvudmännens olika ansvarsområden behöver öka liksom samsynen mellan verksamheter och samordningen av insatser.

5.2 Sårbara barns och ungas rättigheter

Låg ekonomisk standard påverkar barnets förväntningar på framtiden och uppfattningen om tillhörigheten till samhället.

I barnkonventionen behandlas alla barns kompetens, formella och generella rättigheter. I handlingsplanen lyfts behoven hos de sårbara barnen. Det finns till exempel flera hinder för barnkonventionens genomslag vid tillämpning av LSS då tillräcklig kunskap om funktionsnedsättningar och deras konsekvenser saknas hos handläggare. För barn som är utsatta för våld eller försummelse krävs mer långtgående insatser än de generella. Det gäller också de barn som utvecklat ett ogynnsamt eget beteende.

Andelen flickor med beslut om insatser inom socialtjänsten är större än andelen pojkar och andelen utlandsfödda pojkar med insats är lägre än andra barn med insats.

5.2.1 Delmål 5. Sårbara barn får det stöd de behöver

Det råder otydlighet i ansvarsfördelning i länet mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten avseende barn och ungas psykiska hälsa. Då mycket samordningsansvar, vid behov av insatser från flera aktörer samtidigt, läggs på föräldrarna riskerar barn i resurssvaga familjer att få sämre tillgång till stöd. Det kan vara barn i familjer med missbruk, psykisk ohälsa eller där våld förekommer. Föräldraskapsstöd kan vara ett sätt att uppnå andra effektmål t ex att barn uppnår fullgjord skolgång.

Samverkan behöver förbättras så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser, utifrån barnets och familjens behov och förutsättningar, och som bryter en ogynnsam utveckling. Arbetssätt för att tydliggöra uppdrag, förväntat resultat, resurser, ansvar och tidsplan för uppdrag som i samverkansstrukturen behöver utformas. SIP kan vara ett hjälpmedel. Rutiner för samverkan avseende barns psykiska hälsa behöver tas fram.

Barns rätt till information behöver stärkas inom socialtjänsten. Deras egen röst är svag och försvagas ytterligare i förhållande till föräldrarna under ett ärendes gång. Barns delaktighet behöver stärkas under hela ärendeprocessen.

Barn till föräldrar med intellektuell- eller psykisk funktionsnedsättning behöver särskilt uppmärksammas. Föräldrarna kan behöva anpassat stöd för att säkerställa att barnen får en trygg uppväxt.

5.2.2 Delmål 6. Fullgjord skolgång för utsatta barn

Att fullgöra grund- och gymnasieskola är den enskilt starkaste skyddsfaktorn mot för tidig död, ohälsa, kriminalitet och missbruk. Det är också en av de mest avgörande faktorerna för att klara egen försörjning. Stödet till barn med funktionsnedsättning behöver samordnas bättre.

Placerade barn är överrepresenterade bland unga med ekonomiskt bistånd och de har lägre skolbakgrund än befolkningen i övrigt, också lägre än förväntat utifrån deras kapacitet. Sammanhållen skolgång för barn som placeras har stor betydelse för deras framtid.

Barn i familjer med försörjningsstöd är också en grupp med dålig skolframgång. För att stärka möjligheten till fullgjord skolgång behövs extra stöd för dem och de placerade barnen.

5.3 Ekonomisk trygghet

Den fattigaste andelen av befolkningen har blivit större. Det är tydligt att låg ekonomisk standard påverkar ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor. Risken ökar för utsatthet för brott och otrygghet, arbetslöshet även på lång sikt, bidragsberoende och ingripanden från den sociala barnvården. Det är särskilt ungdomar som bor med ensamstående eller utlandsfödda föräldrar som drabbas.

5.3.1 Delmål 7. Ökad möjlighet till egen försörjning

Fullgjord skolgång är en av de starkaste faktorerna för att uppnå egen försörjning. Unga som varken studerar eller arbetar har en ökad risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och det är därför viktigt att de ges stöd för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller påbörja studier.

Personer med funktionsnedsättning i alla åldrar har sämre livsvillkor än övriga, bl.a. sämre ekonomiska förutsättningar. Många av dem uppger att de skulle kunna utföra ett arbete om de fick stöd eller anpassning. Tillsammans med Finsamförbunden i länet behövs strategiskt arbete för att förbättra samverkan med statliga myndigheter. Insatser för kvinnor med funktionshinder har inte fokuserat på möjligheterna till ekonomisk självständighet i tillräcklig utsträckning. Insatser till utrikesfödda kvinnor behöver utvecklas.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning har lägre levnadsstandard än andra föräldrar. De är oftare sjukskrivna och arbetar oftare deltid. Förvärvsfrekvensen är lägre, särskilt för mammor, något som påverkar den ekonomiska situationen både på kort och på lång sikt.

5.4 Kompetensförsörjning

En av de största utmaningarna för välfärden är kompetensförsörjningen. Det är svårt för arbetsgivaren att rekrytera och behålla medarbetare med rätt kompetens. Arbetsgivare har behov av medarbetare med spetskompetens samt

inom helt nya kompetensområden. Samtidigt med skriande personalbehov står många personer utanför arbetsmarknaden och därmed egen försörjning. Mest utsatta är personer födda utom Europa, långtidsarbetslösa 55-64 år, personer med låg utbildning och personer med funktionsnedsättning som medför minskad arbetsförmåga.

5.4.1 Delmål 8. Kompetensbehovet inom den sociala välfärden är tillgodosett

Resursanvändningen inom välfärdssektorn behöver bli effektivare för att vi ska klara framtidens kompetensförsörjning. Rätt kompetens på rätt plats kan skapa högre kvalitet i verksamheten och skapa möjligheter för fler att komma i arbete. Samverkan mellan huvudmännen inom social välfärd och utbildningsanordnare och lärosäten är nödvändig. Det gäller både utbildning på grundläggande nivå och högskoleutbildning.

Verksamheternas arbete kring kompetensförsörjningen handlar om kartläggning av volym och kompetens och därutöver strategier för att attrahera, rekrytera och behålla personal. Regionalt bör strategiska ytor för samverkan mellan välfärdsverksamheter och arbetsmarknadsenhet skapas för att bidra till att kartläggningar och åtgärder görs enligt beprövade metoder.

Arbetsgivare behöver specificera vilken typ av arbete de vill ha utfört och vilka krav de har på den personal de behöver för att utbildningsanordnarna ska kunna matcha behoven. Här krävs samverkan mellan huvudmännens HR-avdelningar och verksamheterna inom social välfärd.

För att klara kompetensbehovet behöver verksamheter bli bättre på att stödja personer utanför arbetsmarknaden till arbete som personen klarar av. Det kan handla om utbildningar eller möjlighet till praktik på en arbetsplats. Exempel på metoder är Supported employment och Individual Placement and Support (IPS). Metoderna i projektet Fler vägar in – breddad rekrytering, som pågår i två av länets kommuner, har visat bra resultat och behöver spridas till övriga länet.

Civilsamhällets kapacitet och kompetens inom välfärdsområdet nyttjas inte i dess fulla potential. Kunskapen om varandra mellan civilsamhället och offentliga aktörer behöver öka för att tillsammans klara utmaningar inom välfärden.

6. Genomförande och uppföljning

6.1 Genomförande

Handlingsplanen ska kunna användas som stöd vid utformning av kommunala verksamhetsplaner inom området och är styrande vid utformning av aktiviteter för område Vårdförhållanden och folkhälsa inom förvaltningen Regional utveckling.

Fortfarande är kunskapen om vilka metoder eller vilka komponenter som är verksamma inom olika delar av det sociala området liten och den når endast i liten skala ut till praktiken. Därför är det viktigt att ta del i den kunskapsstyrning som pågår inom området t ex genom att delta i nationella, regionala och lokala nätverk och samverka med forskningsaktörer samt ha kontakt med olika kunskapsmyndigheter. Området Vårdförhållanden och folkhälsa har i uppdrag att vara en länk i detta.

Samverkan mellan huvudmännen i länet styrs i grupper för förtroendevalda och tjänstemän samt genom nätverk för strategiska chefer som leds av Vårdförhållanden och folkhälsa. De specifika samverkansråden för social vårdförhållanden och folkhälsa är politiska forum för information, samråd och samverkan mellan Region Örebro län, länets kommuner och styrelseledamöter från Örebro läns bildningsförbund och Örebro läns idrottsförbund. För att säkerställa enskildas tillgång till insatser behöver inte minst samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället förbättras.

6.2 Uppföljning

Det specifika samverkansrådet för social vårdförhållanden och folkhälsa har godkänt handlingsplanen som sedan beslutats av regionens Tillväxtnämnd. Rådet ansvarar med stöd av chefsgruppen för social vårdförhållanden och folkhälsa för kontinuerlig uppföljning av planen.

3

Regionala tillväxtnämndens verksamhetsplan med budget 2020

19RS9687

Organ
Regional tillväxtnämnd

Regionala tillväxtnämndens verksamhetsplan med budget 2020

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att fastställa regional tillväxtnämnds verksamhetsplan med budget 2020 samt

att nämnden ger förvaltningschefen i uppdrag att samverka med regiondirektören inom området HR/attraktiv arbetsgivare i syfte att ge styrelsen erforderliga underlag avseende arbetsgivaransvaret.

Sammanfattning

Med utgångspunkt i verksamhetsplan med budget 2020 för Region Örebro län som regionfullmäktige fastställde 18 november 2019, föreligger förslag till verksamhetsplan med budget för regional tillväxtnämnd 2020.

Förvaltning regional utveckling fungerar som tjänstemannastöd till regional tillväxtnämnd, kultur- och fritidsnämnd samt samhällsbyggnadsnämnd.

Ärendebeskrivning

Regionala tillväxtnämndens verksamhetsplan med budget 2020 utgår från förutsättningar, inriktningar och mål som uttrycks i regionfullmäktiges verksamhetsplan. Regional tillväxtnämnd har i sin verksamhetsplan med budget konkretiserat effektmål, inriktningar och indikatorer. I regional tillväxtnämnds verksamhetsplan med budget återfinns den regionala utvecklingsstrategin, RUS, som en röd tråd som genomsyrar all verksamhet från effektmål och nämndmål till handlingsplaner och aktiviteter som leder till genomförande och måluppfyllelse.

Vidare innehåller verksamhetsplanen en internkontrollplan med dels vidare regionövergripande risker och åtgärder, dels en nämndspecifik risk och åtgärder.

Tjänsteställe, handläggare
Ekonomi, Helena Torége

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9687

Beredning

Regional tillväxtnämnd har berett ärendet vid sitt sammanträde den 11 december 2019.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Verksamhetsplanen innehåller ambitioner och uppdrag inom hållbar utveckling med sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter som innefattar miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

Utgångspunkten för verksamhetsplanen är de ekonomiska ramar som anges i regionfullmäktiges verksamhetsplan med budget. Verksamhetsplanen innehåller budget 2020.

Uppföljning

Uppföljning sker vid ordinarie rapportering i samband med tertial samt i verksamhetsberättelsen.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till regional tillväxtnämnd den 22 januari 2020.

Förslag till regional tillväxtnämnds verksamhetsplan med budget 2020.

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till:

Regionstyrelsen
Förvaltning regional utveckling

Verksamhetsplan med budget 2020

Regional tillväxtnämnd

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
2 Vision och värdegrund	3
3 Mål, strategier och uppdrag	4
4 Budget.....	17
5 Organisation.....	20
6 Uppföljning	20
7 Intern styrning och kontroll	21

1 Inledning

Sedan urminnes tider har vårt län präglats av möten och möjligheter. En central geografisk punkt. Här möts inte bara vägar och vatten, utan även kunskap och utveckling. Ett logistiskt nav där det händer, där det pulserar av liv. I hjärtat av Sverige. Här ska alla ges möjlighet att leva i ett samhälle där vi tar hand om varandra, där vi andas frisk luft och är i naturen för rekreation. En framtid med en god och hållbar tillvaro för människor som lever och verkar här.

Förvaltningen regional utveckling, kännetecknas av att verksamheten tillsammans skapar drivkraft, engagemang och samverkan hos externa aktörer. Regional utvecklings verksamhetsfokus sker med avstamp i den regionala utvecklingsstrategin, som genomsyrar verksamheten inom samtliga områden. De tre övergripande målen, stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet samt god resurseffektivitet, visar hur strategin kan bidra inom de tre dimensionerna av hållbar utveckling: ekonomisk, social och ekologisk. I den regionala utvecklingsstrategin är perspektiven jämställdhet, barn och unga, internationellt samarbete och integration viktiga utgångspunkter för genomförandet.

Arbetet med utvecklingsfrågor är till för människorna som lever och bor i Örebro län, idag och i framtiden. Därför behöver Region Örebro län hela tiden ha klart för sig hur den utveckling organisationen vill åstadkomma faktiskt påverkar olika grupper av människor och hur den påverkar den miljö alla i länet lever i. Länets utmaningar är dock inte geografiskt isolerade. En hållbar regional tillväxt och utveckling kräver därför gränsöverskridande samarbeten. Länet behöver ta vara på globaliseringens möjligheter och samtidigt främja klimat och miljö i samspel med den regionala attraktiviteten och konkurrenskraften.

Förvaltning regional utvecklings arbete med genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin ska bidra till stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet samt god resurseffektivitet.

I Regional tillväxtnämnds ansvarsområde ingår följande sakområden: Näringslivsutveckling, utbildning och arbetsmarknad samt social välfärd och folkhälsa.

Syftet med verksamhetsplan med budget för regional tillväxtnämnd är att ange riktning för prioriterade uppgifter inom nämndens verksamhetsområde. Verksamhetsplan med budget för 2020 utgår från förutsättningar, inriktningar och mål som uttryckts i region fullmäktiges verksamhetsplan. Nämnden har i verksamhetsplan med budget 2020 konkretiserat effektmål, inriktningar och indikatorer. I regional tillväxtnämnds verksamhetsplan återfinns RUS som en röd tråd som genomsyrar all verksamhet från effektmål och nämndmål till handlingsplaner och aktiviteter som leder till genomförande och målpuppfyllelse.

En gemensam utgångspunkt i all verksamhet som bedrivs inom nämndens ansvarsområde är att skapa drivkraft, engagemang och samverkan hos externa aktörer.

Verksamhetsplan med budget 2020 vänder sig till politiker och tjänstepersoner inom Region Örebro län samt till länets invånare.

2 Vision och värdegrund

”Tillsammans skapar vi ett bättre liv” är Region Örebro läns **vision**.

Visionen är utgångspunkten för all verksamhet inom Region Örebro län. Alla som jobbar inom Region Örebro län är grunden till morgondagens utveckling – för invånarna, för medarbetarna och för länet. Alla bidrar var och en på olika sätt med engagemang och viktig kompetens. När organisationen styr mot samma mål bildas en kraft som driver utvecklingen i länet och skapar livskvalitet för alla människor som lever här.

Tillsammans kan vi göra skillnad. **Tillsammans skapar vi ett bättre liv.**

Arbete pågår med att ta fram en gemensam **värdegrund** som utgår från visionen. En gemensam värdegrund innebär att skapa en gemensam organisationskultur med önskade beteenden som leder organisationen i riktning mot visionen.

Nuvarande värdegrund gäller tills en ny är framtagen:

- Vi skapar förtroende genom att vara lyhörda, öppna, samspelta och engagerade i en utveckling för människornas bästa.
- Vi visar respekt för allas lika värde och delaktighet.
- Vi finns nära medborgarna under hela livet.
- Vi ser behoven hos varje person.

3 Mål, strategier och uppdrag

Perspektiv:

3.1 Invånare och samhälle

Perspektivet invånare och samhälle beskriver dels de viktigaste målsättningarna för Region Örebro läns verksamheter för att invånarnas behov ska tillgodoses på bästa sätt, dels hur Örebro läns utvecklingsförutsättningar ska tas tillvara.

Näringslivsutveckling

Örebro län har ett starkt näringsliv, ett högt entreprenörskap och är attraktivt för etableringar och investeringar

Denna målbild innebär att näringslivet har goda förutsättningar att starta, driva och utveckla företag i samtliga kommuner i länet och i alla branscher. För att lyckas krävs god infrastruktur, god kompetensförsörjning, ett högt entreprenörskap och ett gott företagsklimat med hög grad av internationalisering. Den globala ekonomin behöver mötas genom att ständigt rusta för en fortsatt omställning och förnyelse i länets näringsliv. Målet är att Örebro län är attraktivt och lockar både nationella och internationella etableringar och investeringar.

Utifrån den regionala utvecklingsstrategin har Region Örebro län beslutat om en handlingsplan för näringsliv och entreprenörskap. Handlingsplanen är framtagen tillsammans med Business Region Örebro och det företagsfrämjande systemet i länet. Handlingsplanen sätter ramarna för utveckling och tillväxt i det geografiska området Örebro län. Genom förankrade satsningar ska samverkan stärka länets entreprenöriella identitet och innovativa attraktionskraft.

Det regionala utvecklingsuppdraget sker i nära samverkan med kommunerna inom ramen för Business Region Örebro (BRO). BRO ägs av Region Örebro län som gett Örebro kommun i uppdrag att driva verksamheten. Målen för verksamheten är att förbättra näringslivets förutsättningar och konkurrenskraft i länet, att bidra till att Örebro län upplevs som attraktivt och att befintliga och nya företag ges goda förutsättningar att utvecklas.

En viktig förutsättning för att näringslivet ska kunna utvecklas är tillgång till kapital i de olika utvecklingsfaserna. Region Örebro län är via Almi Mälardalen och Almi Invest engagerade i att mobilisera marknadskompletterande lån, rådgivning och riskkapital till företag för att skapa tillväxt.

Utmaningar som återfinns inom områdena näringsliv och entreprenörskap är flera. Näringslivet har generellt en lägre kunskapsnivå och det finns färre exportföretag än riksgenomsnittet. Örebro län ligger även under riksgenomsnittet när det gäller nyföretagande. Tillgång till

riskkapital, framförallt i tidiga skeden, behöver stärkas för att skapa förnyelse i näringslivet. De nationella och internationella insatserna för industrins utveckling behöver kanaliseras på ett effektivare sätt till industriföretagen i länet. Örebro län har flera sårbara kommuner där tillgång till infrastruktur som bredband och kollektivtrafik är väsentlig.

Ett starkt innovationssystem bidrar till ökad konkurrenskraft och skapar attraktionskraft

Denna målbild innebär att samverkan mellan universitet och samhälle gör utbildning och forskning attraktiv och konkurrenskraftig. Målet är att stärka innovationssystemet och därmed öka vår regionala konkurrenskraft och stimulera hållbar tillväxt. Örebro läns innovationsmiljöer behöver stärkas genom samarbete med liknande miljöer nationellt och internationellt.

Den regionala innovationsstrategin har sin utgångspunkt i EU:s arbete med Smart Specialisering. Strategin definierar två specifika specialiseringar inom vilka aktörerna inom innovationsstödsystemet ska kraftsamla. Syftet med detta är att öka tillväxten, andelen kunskapsintensiva företag, specialiseringen och internationaliseringen hos såväl näringsliv, akademi och offentlig sektor som civilsamhälle.

Örebroregionens innovationsstödsystem hålls samman av Region Örebro län.

Aktörerna i systemet är Örebro universitet, Almi Mälardalen, Almi Invest, Alfred Nobel Science Park samt Inkubera AB. Vidare är Örebro kommun och Karlskoga kommun viktiga samarbetspartners och finansörer av innovationsstödsystemet. Deltagande i europeiska nätverk såsom Vanguardinitiativet och de tematiska S3-plattformarna, är en del i Region Örebro läns kraftsamling för att utveckla arbetet inom de utpekade styrkeområdena.

Utmaningarna är flera bland annat att hitta formerna och finansieringen för kunskapsöverföringen mellan Universitetet och det omgivande samhället. Det befintliga innovationsstödsystemet behöver fortsätta stärka sin driftsorganisation idag är stor del av verksamheten uppbyggd av projekt.

Kultur evenemang och naturupplevelser ger en god livsmiljö och lockar besökare. Det bidrar till ett levande och pulserande län

Målbilden är att alla människor i länet har tillgång till stimulerande fritidsaktiviteter, oberoende av bakgrund och intresse. Målet är att kultur, evenemang och naturupplevelser har utvecklats vidare och blivit än mer attraktiva, konkurrenskraftiga och hållbara. Upplevelser och evenemang av högsta klass är en viktig del av länets varumärke. Destinationsutvecklingen bör tydligt koppla till Örebro läns unika förutsättningar.

Region Örebro län arbetar i enlighet med den befintliga handlingsplanen för besöksnäring och driver utvecklingsfrågor kopplade till besöksnäringen samt samordnar länets destinationsarbete. Region Örebro län är även ansvariga för Bergslagsleden.

Trenden idag inom besöksnäringen i Sverige går allt mer åt ett större hållbarhetstänk. Mat och livsmedel är en viktig fråga för att få gästen att stanna en natt till och när efterfrågan på närproducerat och kravodlat växer, ställer många av restaurangerna kopplat till besöksnäringen om. Efterfrågan på hållbart resande ökar också.

Turism och besöksnäring är viktig för landsbygdens utveckling. Upplevelser och evenemang inom turism och besöksnäring ger goda förutsättningar och möjligheter till ökade intäkter för landsbygdsföretag inom besöksnäringen. Besöksnäringen lyfts fram som förebild när det gäller jämställdhet och integration, då det är en näring som har hög andel utrikesfödda.

Utmaningar för området är att utöka säsongen till att mer än idag även gälla höst, vinter och vår. En ytterligare utmaning är att hitta en attraktiv paketering där buss och tåg ska vara resesättet till besöksmålet.

Utbildning och arbetsmarknad

Fler fullföljer sin grundläggande utbildning, har bättre skolresultat och gör medvetna val.
Målbilden är att uppnå en jämlik hälsa bland barn och vuxna, att fler fullföljer och avslutar sin grundläggande utbildning, att öka måluppfyllelsen i skolan och att elever gör mer medvetna val. Målbilden är också att utveckla nya former för lärande samt nya sätt att lokalisera utbildning för att överbrygga såväl attityder som geografiska hinder.

För att lyckas krävs en satsning på en likvärdig förskola och skola av hög kvalitet samt på metoder och medel som sätter barnens behov i centrum.

Den regionala samverkan och samhandlingen bidrar till att skapa förutsättningar för måluppfyllelse, medvetna val samt för fler att fullfölja en gymnasieutbildning. Därigenom förbättras både länets kompetensförsörjning och individens försörjningsmöjligheter. Vidare prioriteras arbetet med att minska skillnaden mellan kvinnor och män när det gäller fullföljda studier.

Region Örebro län bidrar till att det livslånga lärandet stärks, att fler fullföljer och avslutar sin grundläggande utbildning, att måluppfyllelsen i skolan ökar och elever gör medvetna val, genom att på en strategisk nivå leda, driva och samordna frågor utifrån samverkansdokumentet *Kunskapslyft barn och unga 2016-2022* med tillhörande aktivitetsplan.

Utbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden matchar varandra och kompetensutveckling attraherar arbetskraft.

Målbilden är att utbildningarnas relevans och tillgänglighet matchar arbetsgivarnas behov och är så attraktiva att fler utbildar sig inom de områden som efterfrågas.

För att bibehålla vår välfärd behöver arbetsgivare och branscher ges förutsättningar att växa. För att det ska ske är det nödvändigt med en fungerande kompetensförsörjning. Arbetsgivare har en särskild viktig roll i det regionala kompetensförsörjningsarbetet, inte minst genom att definiera kompetensbehoven och kommunicera och samverka med utbildningsanordnare. Örebro universitet och anordnare inom yrkeshögskolan, den kommunala vuxenutbildningen och folkhögskolan är viktiga aktörer för att stärka näringslivets och offentliga organisationers kompetensförsörjning.

Inom länet finns skillnader när gäller utbildningsnivå och sysselsättningsgrad mellan och inom kommuner, mellan ålder, kön och etnicitet. Ett ökat utvecklingsarbete i samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsliv behövs inom jämställdhet, mångfald och likabehandling. Det behövs en ökad samverkan för att få till utbildningar, arbetstillfällen och integration för utrikesfödda och de med låg utbildningsnivå.

De regionala styrkeområdena kommer bidra till att nya företag och verksamheter med fokus på hållbarhet, hälsa och miljö växer fram. Styrkeområdena ska kopplas till det regionala utbildningsutbudet för att få individer att höja sin kunskap och kompetens och stärka regionens konkurrenskraft.

Region Örebro län bidrar till att matchningen och kompetensförsörjningen förbättras genom att på en strategisk nivå leda, driva och samordna frågor utifrån den regionala handlingsplanen för kompetensförsörjning. Handlingsplanen kommer att under våren år 2020 fastställas av den regionala tillväxtnämnden.

Utmaningarna är den ojämförbara och könssegregerade studie- och arbetsmarknaden som förhindrar en god kompetensförsörjning. Att färre ungdomar än tidigare når behörighet till gymnasieskolans nationella program och andelen ungdomar som går vidare till högre studier minskar. Vidare finns utmaningen att det behövs en kraftsamling för att få till utbildningar, arbetstillfällen och integration för nyanlända

Välfärd och folkhälsa

Målbilden är att genom att ge förutsättningar för goda och jämlika livsvillkor för alla invånare

i hela länet har vi uppnått en god, jämlik och jämställd hälsa.

Målbilden innebär att Region Örebro län, utöver breda folkhälsoinsatser, även gör särskilda insatser för sårbara grupper. Psykisk hälsa är ett prioriterat område, särskilt bland barn och unga. Eftersom den är sämre bland flickor och kvinnor är den också ett exempel på skillnader i hälsa beroende av olika livsvillkor. Den psykiska ohälsan liksom annan ohälsa, påverkas av personers livsvillkor och av deras levnadsvanor, varför arbetet för att påverka dessa är väsentliga.

Utmaningarna är flera. En utmaning för länet är att skillnaden i hälsa och levnadsvanor ökar mellan olika grupper. Det ökande antalet äldre, den ökade ojämlika hälsan samt den ökande specialiseringen utmanar också behovet av förstärkt samverkan mellan Region Örebro län, länets kommuner samt andra vårdgivare och organisationer, såsom civilsamhället. Ytterligare en utmaning är att stödja och bidra till kunskapsutveckling så att insatser leder mot önskade resultat.

Storregionalt samarbete

Globaliseringen innebär ett allt större omvärldstryck på regionerna och länen. De storregionala sammanhangen och samarbetena är betydelsefulla för länet. Frågor som exempelvis rör infrastruktur och pendling, kompetensförsörjning och utbildningsmöjligheter samt klimatförändringar är inte längre enbart länsvisa utan behöver också hanteras över länsgränserna. Inom det regionala utvecklingsarbetet samverkar vi med Stockholm-Mälardalsregionen och andra angränsande regioner för att tillsammans vara konkurrenskraftiga på den globala marknaden. Region Örebro län är medlemmar i Mälardalsrådet, som är ett forum för samverkan i strategiska frågor för att främja utvecklingen av Stockholm-Mälardalsregionen. Inom ramen för Mälardalsrådets uppdrag pågår arbete inom både kompetensförsörjning och infrastrukturfrågor. Inom arbetet med EU:s strukturfonder så utgör Östra Mellansverige ett geografiskt område inom vilket fem län arbetar tillsammans för att utveckla och öka sin gemensamma tillväxt.

Internationellt samarbete

Region Örebro län tar en aktiv roll i internationellt samarbete, framför allt inom Europa, och har medlemskap i flera olika nätverk med direkt intresse för det regionala utvecklingsarbetet. Detta innebär också förbättrade möjligheter att söka extern finansiering för olika utvecklingsprojekt. Genom aktiv närvaro i Bryssel, via Central Sweden, och samverkan i olika europeiska nätverk får Region Örebro län och Örebro län värdefulla kontakter, breddar regionalt utvecklingsarbete samt får stöd i att påverka EU-politiken till regionens fördel.

Målet med Region Örebro läns internationella engagemang är att skapa förutsättningar för och ge ett mervärde till det regionala utvecklingsarbetet i genomförandet av prioriteringar och ansvarsområden i den regionala utvecklingsstrategin. Detta ska ske genom att i första hand tillvarata de möjligheter till delaktighet och inflytande som EU-medlemskapet ger. Genom att agera proaktivt mot EU:s institutioner ska Region Örebro läns internationella engagemang även gå ut på att bedriva ett fokuserat påverkansarbete som främjar länets intressen.

Region Örebro län påverkar aktivt EU-agendan utifrån länets förutsättningar. De övergripande mål som gäller för det europeiska samarbetet ligger till grund för såväl den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och stärkt attraktionskraft som för arbetet med EU:s strukturfonder. Även den regionala utvecklingsstrategin tar sin utgångspunkt i detta. De övergripande mål som gäller för det internationella arbetet, de globala målen 2030, har blivit alltmer framträdande och länets reviderade regionala utvecklingsstrategi tar även avstamp i dessa mål.

Under 2020 ska Region Örebro län bidra i programmeringsarbetet inför nästa programperiod 2020-2027.

Effektmål:

Effektmål nr 7. Länets invånare och de som verkar i Örebro län har stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet och god resurseffektivitet.

Indikatorer

Antal nystartade företag per 1000 invånare ska vara högre än snittet för riket.

Bruttoregionalprodukt, BRP, per sysselsatt ska öka mer procentuellt än i jämförbara län.

Andel unga samt andel vuxna som anser sig ha gott hälsotillstånd, självskattad hälsa, ska öka. Skillnaden mellan kvinnor och män samt grupper med olika utbildningsnivå ska minska.

Mål:

Region Örebro län har ökat sin förståelse för och har påverkat EU:s politiska agenda till Örebroregionens fördel.

Indikatorer

Antal remissvar, konsultationer och andra insatser som regionen spelat in för att påverka EU:s politiska agenda till Örebroregionens fördel.

Antal informationstillfällen till de politiska församlingarna och till tjänstemännen i Region Örebro län

Antal initiativ/samarbeten sprungna ur internationella plattformar och nätverk

Strategi

Region Örebro län håller sig väl informerad om och uppdaterad i för regionen angelägna EU-frågor. Utifrån aktuell kunskap kan Region Örebro län vara med och göra inspel till EUs olika samråd i frågor med stor betydelse för regionen. Central Sweden, Region Örebro läns förlängda arm i Bryssel, har här en nyckelroll att bevaka och föra hem kunskap samt bistå på plats i Bryssel i det påverkansarbete som regionen gör. Under året kommer arbetet med att ta fram en internationell strategi för regionorganisationen att intensifieras.

Territoriellt mål: Örebro län har en stark entreprenöriell identitet med nationell attraktionskraft och global konkurrenskraft. Den ökade tillväxten i näringslivet är hållbar med minskad klimatpåverkan.

Indikatorer

NKI (SKL:s mätning, Insikt)

Andel svenska och utländska företagsetableringar i länet ska öka jämfört med år 2019.

Internationaliseringsgrad, andel företag där minst 20 procent av omsättningen går till export ska öka jämfört med år 2019.

Verksamhetsmål: Region Örebro län agerar och upplevs som en drivande, samlande och möjliggörande kraft för länets näringsliv och dess centrala aktörer genom nya arbetsätt, metoder och styrmodeller.

Indikatorer

Utvärdering/kvalitativ analys bland relevanta aktörer avseende Region Örebro läns bidrag som samverkansledare i entreprenörskapsfrämjande systemet i Örebroregionen.

Antal samverkansprojekt i genomförandet av handlingsplanen för Näringsliv och entreprenörskap ska öka jämfört med 2019.

Antal beviljade företagsstöd till företag som drivs av kvinnor ska öka jämfört med 2019.

Antal företag som tagit del av affärsrådgivning via Timbanken ska öka jämfört med 2019.

Antal beviljade företagsstöd till företag som investerar i miljödriven affärsutveckling ska öka jämfört med 2019.

Antal sociala företag i länet ska öka jämfört med 2019.

Strategi

Region Örebro län ska verka för ett företagsklimat där entreprenörer har goda förutsättningar att starta, driva och utveckla företag. Region Örebro län ska skapa förutsättningar för ökad internationaliseringsgrad samt ökat kunskapsinnehåll i näringslivet. Region Örebro län ska underlätta för fler etableringar, investeringar och finansieringsmöjligheter. Region Örebro län ska även skapa förutsättningar för att sociala företag ska kunna startas och drivas.

Region Örebro län ska systematiskt länka handlingsplanen för Näringsliv och entreprenörskap mot ett antal uppsatta effektmål. Region län ska driva en gemensam vilja att flytta position i sakfrågan och aktivt driva ett regionalt ledarskap genom att pröva och utvärdera nya arbetsätt.

Territoriellt mål: Örebro län har ett innovationsstödssystem som är gemensamt sammanhållet, effektivt och leds med tydlighet och är därmed attraktivt för såväl individer som kapital.

Indikatorer

Andel investering i forskning och utveckling av bruttoregionalprodukt (BRP) ska öka mer procentuellt än i jämförbara län.

Kunskapsintensiva företag, andel medarbetare med minst treårig högskoleutbildning i privat sektor ska öka jämfört med år 2019.

Internationaliseringsgrad, andel företag där minst 20 procent av omsättningen går till export ska öka jämfört med år 2019.

Verksamhetsmål: Region Örebro län agerar och upplevs som en drivande, samlande och möjliggörande kraft för länets näringsliv och dess centrala aktörer genom nya arbetsätt, metoder och styrmodeller. Under 2020 ska en ny modell för finansiering, styrning och ledning av innovationsstödsystemet ha testats/implementerats.

Indikatorer

Utvärdering/kvalitativ analys bland relevanta aktörer avseende Region Örebro läns bidrag som finansiär och samverkansledare i innovationsfrämjande systemet i Örebroregionen

Indikatorer

Antal ärenden /idéer/idébärare som förmedlats mellan aktörerna i innovationsstödssystemet ska öka jämfört med 2019.

Antal idéer med bäring på AI, Artificiell Intelligens, som lett till konkreta aktiviteter/projekt inom organisationen Region Örebro län samt inom Örebro län.

Ett årshjul gällande styrning och ledning av Innovationsstödssystemet är framtaget och beslutat senast halvåret 2020.

Strategi

Region Örebro län ska verka för att fördjupa en långsiktig samverkan samt struktur och kapacitetsuppbyggnad inom länets utpekade innovationsstrategiska prioriteringar – vår Smarta Specialisering. Region Örebro län ska bidra till att utveckla och stärka den innovationsstödjande infrastrukturen i länet i syfte att etablera internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer.

Region Örebro län ska i samverkan utveckla rollen som regionalt utvecklingsansvarig (RUA) genom strukturerade kopplingar till interna strategier och handlingsplaner. Region län ska driva en gemensam vilja att flytta position i sakfrågan Innovationsutveckling och aktivt driva ett regionalt ledarskap genom att pröva och utvärdera nya arbetssätt.

Territoriellt mål: Örebro län är en attraktiv och internationellt konkurrenskraftig region för hållbar utveckling och tillväxt inom besöksnäringen och då särskilt inom området naturturism. Med rik tillgång till natur och friluftsliv tillgängliggör vi naturen för alla.

Indikatorer

Ökat antal gästnätter jämfört med tidigare år

Ökad omsättning och förädlingsvärde bland besöksnäringens företag

Antal vandrare på Bergslagsleden och cyklisterna inom Bergslagen cycling ska öka jämfört med 2019.

Ökad tillgänglighet friluftsliv - i naturen och i sökbara kanaler- jämfört med 2019.

Verksamhetsmål: Region Örebro län agerar och upplevs som en drivande, samlande och möjliggörande kraft för länets näringsliv och dess centrala aktörer genom nya arbetssätt, metoder och styrmodeller.

Indikatorer

Ny organisering av destinationsutvecklingsarbetet ska vara genomförd 2020.

Nytt arbetssätt inom besöksnäringen i ÖMS (Östra Mellansverige) ska vara genomförd 2020.

Nya samarbeten angående marknadsföring och evenemang på Bergslagsleden ska vara genomförda 2020.

Strategi

Region Örebro län ska verka för att öka tillgängligheten och utbudet av kultur, upplevelser och evenemang. Region Örebro län ska skapa förutsättningar för ökad tillväxtmognad för små- och medelstora företag inom besöksnäringen. Länets attraktionskraft ska stärkas genom ökad samordning och paketering av besöksmål och besöksattraktioner.

Region Örebro län ska utveckla rollen som Regionalt utvecklingsansvarig (RUA) genom strukturerade kopplingar till interna strategier och handlingsplaner. Region Örebro län ska driva en gemensam vilja att flytta position i sakfrågan och aktivt driva ett regionalt ledarskap genom att pröva och utvärdera nya arbetssätt. Region Örebro län ska leda länet till en starkare samsyn genom tydligt gemensamt mål om att flytta vår position mot en självklar plats att bo och besöka samt att bedriva verksamhet på.

Territoriellt mål: I Örebro län har fler fullföljt sin grundläggande utbildning och har förutsättningar för ett livslångt lärande.

Indikatorer

Andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program ska öka i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Andelen invånare som slutfört gymnasieutbildningen inom 4 år ska öka i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Andelen i befolkningen 25-64 år, med minst tvåårig eftergymnasial utbildning ska öka. Skillnader mellan män och kvinnor ska minska. Båda indikatorerna mäts i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Verksamhetsmål: Region Örebro län agerar och upplevs som en drivande, samlande och möjliggörande kraft till länets skolhuvudmän genom att stötta med omvärldsbevakning, metoder och nya samverkansformer.

Indikatorer

Andelen deltagare i samverkansgrupper som bedömer att förutsättningar för samverkan har stärkts i jämförelse med senast tillgängliga uppföljning.

Nyttjande av tilldelade deltagarveckor från folkbildningsrådet på Fellingsbro folkhögskola och Kävesta folkhögskola. Målvärde: 100%

Strategi

Region Örebro län ska verka för att det livslånga lärandet stärks, att fler fullföljer och avslutar sin grundläggande utbildning, att måluppfyllelsen i skolan ökar och elever gör medvetna val. Region Örebro län ska på en strategisk nivå leda, driva och samordna frågor och insatser utifrån samverkansdokumentet, Kunskapslyft för barn och unga 2016-2022 med tillhörande aktivitetsplan, samt systematiskt länka samverkansdokumentet mot ett antal uppsatta effektmål. Region Örebro län ska driva mot den gemensamma målbilden och aktivt driva ett regionalt ledarskap genom att pröva, följa upp och lära.

Territoriellt mål: Örebro län har en stark kompetensförsörjning som bidrar till att branscher och arbetsgivare har tillgång till rätt kompetens.

Indikatorer

Sysselsättningsgrad, andelen förvärvsarbetande, 20-64 år ska öka. Skillnader mellan olika grupper ska minska. Båda indikatorerna mäts i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Utbildningsnivå, eftergymnasialnivå. Andelen i befolkningen 25-64 år, med minst tvåårig eftergymnasial utbildning ska öka. Skillnader mellan män och kvinnor ska minska. Båda indikatorerna mäts i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Matchningsgraden inom bristyrken på gymnasialnivå ska öka i jämförelse med senast tillgängliga statistik.

Verksamhetsmål: Region Örebro län agerar och upplevs som en drivande, samordnande och möjliggörande kraft för länets aktörer inom utbildning och kompetensförsörjning genom att stötta med omvärldsbevakning, dialog forum och nya samverkansformer.

Indikatorer

Andel samverkansaktörer som bedömer att förutsättningar för matchning och kompetensförsörjning stärkts i jämförelse med senast tillgängliga uppföljning.

Strategi

Region Örebro län ska verka för att utbildningsutbudet är relevant och tillgängligt utifrån länets bristyrken och regionala styrkeområden samt att arbetsgivarnas behov attraherar fler att utbilda sig i linje med dessa. Region Örebro län ska också verka för att utbildningssystemets aktörer möter och stärker näringslivets och offentliga organisationers kompetensförsörjning. Vidare ska Region Örebro län skapa ökade förutsättningar för egen försörjning och ett gott liv genom att ta tillvara individernas kompetens, kreativitet och erfarenhet.

Region Örebro län ska systematiskt länka handlingsplanen för kompetensförsörjning mot ett antal uppsatta effektmål. Därutöver ska Region Örebro län driva mot den gemensamma målbilden och flytta position i sakfrågan och aktivt driva ett regionalt ledarskap genom att pröva, följa upp och lära.

Territoriellt mål: Örebro län har invånarna en god, jämlik och jämställd hälsa med goda livsvillkor och levnadsvanor där alla känner delaktighet, tillit och sammanhang.

Indikatorer

Framtidstro – andel barn i årskurs 9 som har en ljus framtidstro ska öka jämfört med år 2017.

Barn i ekonomiskt utsatta familjer – Andel barn 0-17 år som lever i ekonomiskt utsatta familjer ska minska jämfört med år 2015.

Självskattat hälsotillstånd – andel unga i årskurs 2 gymnasiet samt andel vuxna och äldre som anser sig ha ett gott allmänt hälsotillstånd ska öka jämfört med år 2017.

Verksamhetsmål: Region Örebro län har en väl fungerande organisation för samverkan med och mellan kommuner, civila samhället och andra aktörer där förutsättningar för utveckling mot en god, jämlik och jämställd hälsa skapas liksom förutsättningar för stöd till utsatta grupper.

Indikatorer

Andelen deltagare i verksamhetens samverkansgrupper som bedömer att grupperna utvecklar och stödjer utvecklingen mot en god, jämlik och jämställd hälsa skapas liksom förutsättningarna för stöd till utsatta grupper ska öka jämfört med 2019.

Andelen deltagare i verksamhetens samverkansgrupper som bedömer att samverkansstrukturen fungerar ska öka jämfört med 2019.

Strategi

Region Örebro län utvecklar och stödjer samverkan genom en fungerande samverkansstruktur inom ramen för de specifika samverkansråden för folkhälsa respektive social välfärd samt vård och omsorg.

Region Örebro län utvecklar och stödjer kunskaps- och metodutveckling inom områdena folkhälsa och social välfärd. Verksamhet inom områdena folkhälsa och social välfärd i regionen bedrivs med utgångspunkt i evidens och aktuell kunskap.

Främja psykisk hälsa genom att stimulera till utveckling av tidiga, förebyggande och integrerade insatser till barn och unga.

Inom Regionala utvecklingsstrategins prioriterade område ”Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård” finns tre handlingsplaner; ”God jämlik och jämställd hälsa”, ”Sammanhållen vård och omsorg” och ”Social Välfärd” som innehåller strategier för uppfyllelsen av målsättningar i RUS. Handlingsplanerna genomförs genom intern samverkan inom Region Örebro län och tillsammans med andra aktörer inom regionen.

Territoriellt mål: Örebro län är i framkant i arbetet med cirkulär och biobaserad ekonomi med en effektiv förädling inom skogs- och jordbruket där både traditionella och nya varor och tjänster utvecklas och bidrar till en hållbar tillväxt i hela Örebro län.

Indikatorer

Omsättning inom bioekonomi i Örebro län ska öka jämfört med 2019.

Uppdrag:

- Att tillsammans med andra berörda nämnder (hälso- och sjukvårdsnämnd, kultur- och fritidsnämnd) fortsätta arbetet med gemensamma aktiviteter kring TABB (Tillsammans för alla barns bästa)
- Att tillsammans med andra aktörer stärka och utveckla lärcentrum. Vägledning, validering och handledning bör vara centrala delar inom lärcentraverksamhet i länets kommuner.
- Att fortsätta arbetet med att i kommunikation med Länsstyrelsen ta fram ett serviceprogram för länets olika delar.
- Att fortsätta arbetet att i samverkan med Länsstyrelsen ta fram en handlingsplan för utveckling baserat på skogen och dess möjlighet till ytterligare industriell utveckling och innovation.
- Att fortsätta arbetet med att verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Karlskoga kommun, Örebro universitet och med stiftelsen Björkborn.
- Regeringsuppdrag att i projektform arbeta med att stärka och utveckla hållbar regional utveckling i det regionala tillväxtarbetet.
- Att skapa förutsättningar och driva på utvecklingen av tillämpningar av AI inom främst industri och offentlig sektor. Region Örebro läns interna organisationsövergripande arbete med tillämpning av AI för beslutsstöd och sjukvårdsutveckling ska bekräfta länets position som ledande inom AI.

Effektmål:

Effektmål nr 9. Länets invånare och företag har tillgång till bra digitala tjänster utifrån deras behov.

Indikatorer

Ett ökat utbud av e-tjänster.

Perspektiv:

3.2 Process

Perspektivet process beskriver strategier för Region Örebro läns arbetsmetoder och arbetsprocesser för att målen i perspektivet invånare och samhälle ska kunna uppfyllas. Strategierna beskriver ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt för hur effektmålen ska uppnås och anger inriktningen för hur verksamheten ska utföras.

Kvalitet och utveckling

Strategier inom kvalitet och utveckling

- Att kontinuerligt och systematiskt arbeta med ständiga förbättringar.
- Att vara en kunskapsorganisation som ständigt utvecklas.
- Att ha goda relationer både inom Region Örebro läns verksamheter och med kommuner, andra regioner, universitet, civilsamhälle och övriga externa aktörer både

lokalt, nationellt och internationellt.

Region Örebro län är utpekad av regeringen som regional utvecklingsansvarig i Örebro län. I förordningen beskrivs uppdraget som att:

- Ansvara för framtagande av en regional utvecklingsstrategi
- Samordna genomförandet av densamma
- Följa upp målen i strategin och rapportera till regeringen
- Ansvara för ett systematiskt lärande i länet

Bland annat ska den organisation som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet samordna insatser för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. Ansvarig organisation är också skyldig att följa utvecklingen i länet och analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet. Arbetet ska ske löpande, systematiskt och långsiktig.

I den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020, poängteras vikten av ett aktivt och systematiskt lärande i det regionala tillväxtarbetet. Regionala lärandeplaner syftar till att öka och skapa ett systematiskt lärande och bör bland annat uppdateras regelbundet, ha ett långsiktigt perspektiv och en tydlig ambitionsnivå.

En beskrivning av helheten och hur olika delar hänger ihop och påverkar varandra är ett steg för att öka förståelsen, tydliggöra olika aktörers ansvar samt öka delaktigheten. En aktiv ledning, infrastruktur för uppföljning och utvärdering samt en plan för kommunikation och samverkan gör att det finns möjligheter för god systematik i lärandet.

En viktig del i lärandet är att träffas, utbyta erfarenheter och samarbeta i relevanta frågor. Detta gäller såväl internt inom organisationen, som mellan olika regionala aktörer, men också nationellt med andra regioner samt internationellt och då framförallt inom EU.

Inom förvaltning regional utveckling sker detta kvalitetsarbete inom ramen för arbetsgruppen Forum för genomförande.

Digitalisering

Strategier inom digitalisering

- Att förändra arbetssätt genom ökad användning av digitala lösningar.

Hållbar utveckling

Strategier inom hållbar utveckling

- Att aktivt samverka och kommunicera kring hållbar utveckling.
- Att skapa en tydlig förankring och känna ansvar i linjeorganisationen.
- Att kontinuerligt arbeta för att nå målen i Program för hållbar utveckling.

Verksamheten inom regional tillväxtnämnd kommer fortsätta arbetet med att jämställdhetsintegrera och hållbarhetssäkra handlingsplaner inom ramen för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin. Vidare ska arbetet med att implementering resehierarkin fortsätta inom nämndens ansvarsområde. En större andel resfria möten ska genomföras.

Regional utvecklingsstrategi

Strategier inom regional utvecklingsstrategi

- Att bidra till att nå RUS målsättningar.
- Att samordna insatser för genomförandet av RUS i samverkan med länets kommuner och övriga externa aktörer.

Förvaltningen regional utveckling har samordningsansvar för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin. Verksamheten inom samhällsbyggnadsnämnden arbetar med genomförandet utifrån framtagna handlingsplaner.

Mål:

Region Örebro län har ett regionalt ledarskap som skapar tillit, förtroende och ett gemensamt lärande hos länets aktörer.

Indikatorer

Andel organisationer inom partnerskapet för regional utveckling, som har mål och prioriteringar som kopplar till RUS, i sin verksamhetsplan ska öka.

Andel organisationer inom partnerskapet för regional utveckling, som har högt förtroende för Region Örebro län i rollen som regionalt utvecklingsansvarig ska öka.

Andel organisationer som använder statistik och underlag kopplat till RUS, för uppföljning och/eller nya beslut ska öka.

Mål:

Handlingsplaner och understrategier kopplade till RUS integrerar viktiga perspektiv som jämställdhet, barn och unga, internationellt samarbete samt integration.

Indikatorer

Andel handlingsplaner och understrategier kopplade till RUS som är jämställdhetsintegrerade ska öka.

Andel handlingsplaner och understrategier kopplade till RUS som har integrerat perspektiven barn och unga, internationellt samarbete samt integration, där det är relevant, ska öka.

Perspektiv:

3.3 Resurs

Perspektivet resurs beskriver hur medarbetarnas kompetenser tas tillvara och utvecklas inom ramen för en hälsofrämjande arbetsplats. Kompetensförsörjningen ska säkerställas för att Region Örebro läns uppdrag kan genomföras. Region Örebro län ska också genom ständiga förbättringar och kostnadseffektiva lösningar hushålla med tillgängliga resurser för att skapa en ekonomi som ger handlingsfrihet.

Effektmål:

Effektmål nr 10. Region Örebro län är en attraktiv arbetsgivare med hälsofrämjande, jämställda och jämlika arbetsplatser och bidrar till en hållbar kompetensförsörjning.

Indikatorer

HME – Hållbart medarbetarengagemang ska öka i jämförelse med tidigare medarbetarenkät.

AVI – Attraktiv arbetsgivarindex ska öka i jämförelse med föregående år.

Jämix – Jämställdhetsindex ska öka i jämförelse med föregående år.

Frisktalet ska förbättras i jämförelse med föregående år.

Personalomsättning, externt och intern, ska redovisas. Det ska minska i jämförelse med föregående år.

Indikatorer

Resultat av avslutningssamtal ska redovisas systematiskt i temaområden.

Effektmål:

Effektmål nr 11. Region Örebro läns har en långsiktig stark och hållbar ekonomi samt uppnår en verksamhetsmässig och finansiell god hushållning.

Indikatorer

Styrelsen och nämnderna redovisar ett resultat i balans.

Uppdrag:

Nämnden ska upprätta och genomföra ekonomisk handlingsplan i syfte att bibehålla eller nå ekonomisk balans. Handlingsplanen ska vara omsatt i konkreta, hållbara och långsiktiga åtgärder och kan avse både kostnadsreduceringar och intäktsförstärkningar. Åtgärderna ska beskrivas med ekonomisk och verksamhetsmässiga konsekvenser. Uppföljning av handlingsplanen ska vara en del av nämndens del- och årsrapportering till regionstyrelsen.

4 Budget

4.1 Ekonomiskt utgångsläge och utveckling

2019 års ekonomiska resultat förväntas bli positivt. I den beslutade prognosen vid delår 2 prognostiserades ett överskott om +1,2 miljoner kronor. Under hösten har prognosen ytterligare förbättras och nämnden beräknar återigen ge ett överskott för helåret.

Den stora utmaningen är fortsatt kostnaderna för det utökade mobilitetsstödet (för studerande örebroare på folkhögskolor runt om i Sverige). I budgeten för 2020 har nämnden tillfälligt löst ut den ökade kostnaden via tillfälliga överskott från andra verksamheter inom nämnden. En ekonomimodell som är finansierad för detta behöver dock tas fram för att inte urholka övrig verksamhetens ekonomi.

Besparingar i personal har bl.a. skett på förvaltningskansliet, då personal ej återbesätts. Inom andra verksamheter avslutas visstidsanställningar och pensionsavgångar ersätts inte. Samtliga områden har varit restriktiva vad gäller budget för rörliga kostnader såsom resor, konsulter och utbildning.

Nämnden har haft positiv utveckling vad gäller statsbidrag under 2019. Detta ser ut att hålla i sig även för år 2020, särskilt Område välfärd och folkhälsa men även för folkhögskolorna.

Nämnden omsätter 229 miljoner kronor i budget och finansieras både av regionen (57 %) och externt (43 %) genom statsbidrag, projektbidrag och övriga intäkter. Att nämnden kan bibehålla den goda externa finansieringen kommande år är viktigt för att bibehålla ambitionsnivån i verksamheten.

Den regionala kompensationen för pris- och löneökning är beslutad till noll för 2020. I ett längre perspektiv är detta en utmaning för nämnden då personalkostnaderna, som i regel ökar med ca 2 % per år, utgör mer än hälften av kostnaderna.

4.2 Budgeterat utfall 2020

Nämnden har tilldelats medel enligt tidigare beslut för finansiering av utökade driftskostnader för nybyggnation på folkhögskolorna. Musikens hus på Kävsta har färdigställts och invigts under hösten.

Satsningar från 2019 års beslut kvarstår för 2020. De största satsningarna återfinns inom Område näringslivsutveckling

På samma sätt som tidigare år ligger ett särskilt fokus även framöver på folkhögskolorna som under ett antal år haft en ansträngd ekonomi på grund av utökade deltagarplatser och försämrade statsbidrag. Skolorna har arbetat aktivt med sin handlingsplan för budget i balans under år 2018 och 2019, vilket haft ett mycket positivt resultat. Skolorna kommer även för helår 2019 att ha ett positivt utfall. Utmaningen för skolorna kommande år är den beslutade nolluppräknings av regionbidraget i kombination med ökade kostnader för löner. I budgetarbetet har skolorna arbetat aktivt med att minska kostnadsmassan och det innebär bland annat att inte förlänga visstidsanställda samt inte återbesätta vid pensionsavgångar. Positivt är att utvecklingen för statsbidrag ser fortsatt gynnsam ut.

Sedan 2017 har antalet deltagarplatser på landets folkhögskolor ökat kraftigt till följd av statliga satsningar. Detta medför ökade kostnader även för regioner genom det så kallade mobilitetsstödet. Under 2019 beräknas kostnaden överstiga budget med ca -2,4 miljoner kronor, vilket täcks av överskott på andra områden. Kostnaden är svår att budgetera men nivån har satts i enlighet med prognos för 2019. En utredning pågår kring nivån för ersättningen, men är inte klar. I budgetläget för 2020 har vi genom tillfälliga överskott löst ut denna post.

Område välfärd och folkhälsa har lämnat ett överskott de senaste åren till följd av projektöverskott och tillkommande statsbidrag. Dessa överskott kan vara svåra att förutse och förutsätts inte i budgeten, men kan tänkas lämna överskott även framöver.

Förvaltningskansliet (som även arbetar mot Samhällsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden) har minskat i verksamhet som en konsekvens av de kostnadsreduceringsuppdrag som beslutats inom Region Örebro län. Personal som slutar har inte återbesatts och vakanshållning av tjänster pågår.

Ekonomi följs upp månatligen med målsättningen att tidigt fånga upp negativa avvikelser. Möjligheten att följa upp mobilitetsstödet är begränsat och sker främst terminsvis i efterhand.

Allt sammantaget bedöms nämnden kunna bedriva sin verksamhet på i stort sett nuvarande nivå under 2020.

4.3 Ekonomiska nyckeltal

Procent	Budget 2020	Prognos 2019	Budget 2019
Lönekostnadsökningstakt	4,2%	7,1%	8,5%

Budget 2020 (%) är lönekostnadsökningstakt i förhållande till prognostiserade lönekostnader för 2019 per oktober. Prognos 2019 (%) är lönekostnadsökningstakt per oktober 2019 jämfört med motsvarande period föregående år. Bedöms vara rimlig för helåret 2019.

4.4 Resultatbudget regional tillväxt

Belopp i mnkr	Budget 2020	Prognos 2019	Budget 2019
Verksamhetens intäkter			
Erhållna bidrag	77,0	74,5	69,8
Övriga intäkter	21,0	24,8	23,8
Summa intäkter	98,0	99,3	93,6
Verksamhetens kostnader			
Personalkostnader	-127,3	-125,9	-125,7
Lämnade bidrag	-49,3	-42,7	-42,4
Övriga kostnader	-51,0	-55,3	-50,8
Avskrivningar, inventarier	-1,1	-1,0	-1,0
Summa kostnader	-228,7	-224,9	-219,9
Verksamhetens nettokostnader	-130,7	-125,6	-126,3
Finansnetto	-0,1	0,0	-0,1
Regionbidrag/- ersättning	130,8	126,8	126,4
Resultat	0,0	1,2	0,0

4.5 Driftbudget regional tillväxt

Belopp i mnkr	Budget 2020		Prognos 2019	
	Omsättn ing	Varav region- bidrag	Omsättn ing	Varav region- bidrag
Område utbildning och arbetsmarknad (exkl folkhögskolor)	22,2	14,5	21,8	12,6
- Fellingsbro Folkhögskola	65,6	27,9	64,2	28,2
- Kävesta Folkhögskola	41,2	21,7	38,4	18,6
Område näringslivsutveckling	39,8	32,3	39,1	32,1
Område välfärd och folkhälsa	20,1	9,8	18	10,3
Förvaltningsgemensamt	39,3	24,6	44,6	25
Summa	228,2	130,8	226,1	126,8

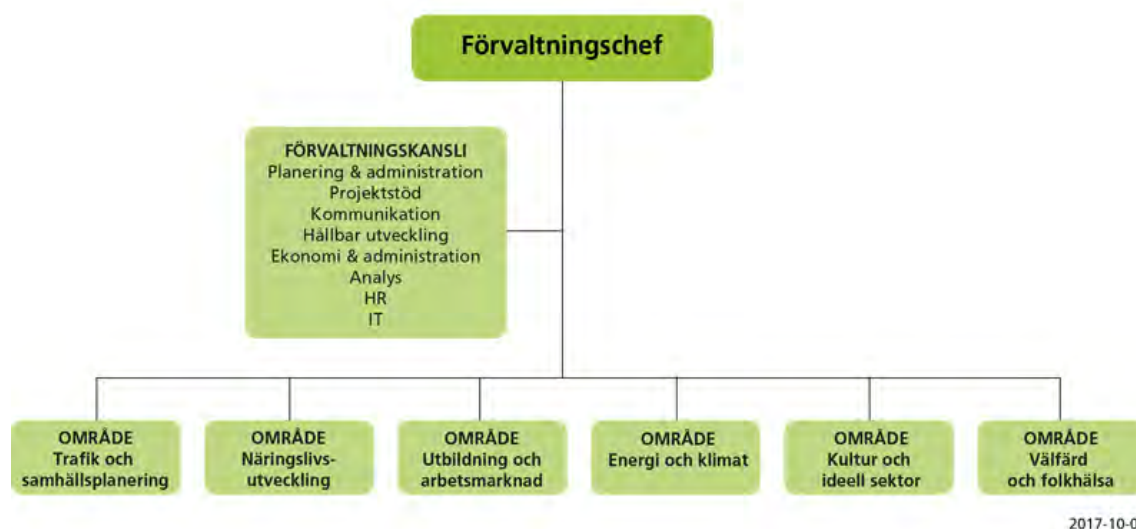
4.6 Investeringsbudget

Belopp i mnkr	Budget 2020	Prognos 2019	Budget 2019
Immateriella anläggningstillgångar			
Byggnadsinvesteringar			
Medicinteknisk utrustning			
It-utrustning			1,5
Övrig utrustning	1,6	2,7	4,9
Summa	1,6	2,7	6,4

5 Organisation

Förvaltning regional utveckling består av 6 sakområden och ett Förvaltningskansli. Förvaltningens verksamhet är indelad i tre politiska nämnder. Regional tillväxtnämnd, samhällsbyggnadsnämnden och kultur och fritidsnämnden.

Till regional tillväxtnämnd hör sakområdena näringslivsutveckling, utbildning och arbetsmarknad samt välfärd och folkhälsa. Förvaltningskansliet hör organisatorisk till regional tillväxtnämnd men ger stöd till hela förvaltningen.

6 Uppföljning

Uppföljning av regional tillväxtnämnds måluppfyllelse och resultat sker i delårsrapport 1 och verksamhetsberättelsen. I uppföljningen ingår även uppföljning av internkontrollplan med risker och åtgärder.

Det ekonomiska utfallet och årsprognos rapporteras månadsvis i periodrapporter.

7 Intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll (ISK) är en process som regionstyrelsen, nämnderna och verksamhetsledningarna har för att tillsammans upprätthålla en effektiv ledning och styrning av verksamheten. Processen ska säkerställa en ändamålsenlig och lagenlig verksamhet, det vill säga att verksamheten bedrivs i enlighet med de krav som ställs på verksamheten:

Intern styrning

- a) Att verksamheten fullgör sina föreskrivna uppgifter samt uppnår beslutade mål och uppdrag.
- b) Att verksamheten bedrivs inom tilldelade ekonomiska ramar.

Intern kontroll

- c) Att verksamheten följer de styrande dokument som Region Örebro län har beslutat samt lagar, förordningar, föreskrifter och avtal som gäller för verksamheten.
- d) Att redovisningen och uppföljningen av verksamheten och ekonomin är rättvisande och ändamålsenlig.
- e) Att informationssäkerheten är tillgodosedd utifrån kraven på konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet.

Förenklat kan man säga att den interna styrningen syftar till att "få bra saker att hända" för att verksamheten ska fullgöra/uppnå krav a-b och den interna kontrollen syftar till att "undvika negativa händelser" som kan leda till att verksamheten inte bedrivs i enlighet med krav c-e. Aktiviteter kopplade till den interna styrningen dokumenteras i nämndens verksamhetsplan och åtgärder kopplade till den interna kontrollen dokumenteras i internkontrollplanen som är del av verksamhetsplanen.

Den interna kontrollen ska vara tillräcklig enligt Kommunallagen (KL) 6 kap. 7 §. Med tillräcklig menas att processen för den interna styrning och kontroll ska vara ändamålsenligt utformad efter verksamhetens förutsättningar, art och omfattning. Nämnderna ansvarar för att verksamheten inom sina ansvarsområden bedrivs i enlighet med kraven samt att verksamheten inom sina ansvarsområden upprätthåller en tillräcklig intern styrning och kontroll. Vid uppföljningen av helår ska förvaltningar och nämnder göra en bedömning (ISK-bedömning) om den interna styrningen och kontrollen har varit tillräcklig. Regionstyrelsen gör sedan utifrån sin uppsiktsplikt en samlad bedömning i årsredovisningen.

7.1 Internkontrollplan

Internkontrollplanen består dels av regionövergripande risker med åtgärder som berör samtliga nämnder samt nämndspecifika risker med åtgärder.

Uppföljningen av IK-planen dokumenteras i delårsrapport samt i verksamhetsberättelsen. Resultatet av uppföljningen bereds i verksamhetsdialoger mellan förvaltningschef och regiondirektören.

Förklaringar till IK-planen nedan:

Verksamhet: Process/område.

Risk: Händelse som, om den inträffar kan leda till att verksamheten inte bedrivs i enlighet med krav c, d och e.

Åtgärd: Hur verksamheten vill hantera de risker som inte accepteras.

Verksamhet	Risk	Åtgärd
HR	Risken att systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) inte efterlevs.	Regionövergripande åtgärd: Varje chef ska säkerställa efterlevnaden av SAM utifrån de regionövergripande dokument som finns, och uppföljning ska ske i ledningsgrupper och i samverkansgrupper.
	Risken att underlag för utbetalning av lön och arvoden inte är korrekta.	Regionövergripande åtgärd: Skicka ut en påminnelse till ansvariga att kontroll av löneberäkningsresultat ska ske inför löneutbetalning.
	Risken att rekryteringsrutiner inte efterlevs.	Regionövergripande åtgärd: Informera alla chefer om betydelsen av referenstagning och konsekvenserna vid felrekrytering.
	Risken att representation hanteras felaktigt i verksamheten	<p>Besluta av förvaltningen framtagna riktlinjer för representation</p> <p>Implementera tillämpning av beslutade riktlinjer för representation</p> <p>Genomför slumpmässiga stickprovskontroller i verksamheten, för att följa upp tillämpningen riktlinjerna för representation</p>
Ekonomi	Risken att inköp görs utanför avtal.	<p>Regionövergripande åtgärd: Upphandlingen genomför uppföljning inom utpekade avtalsområden, 1 Övergripande material och tjänster, 2 Fastighet, 3 IT/Kommunikation, 4 Fordon, 7 Vårdrelaterad utrustning, textilier och hjälpmedel samt 8 Vårdrelaterat förbrukningsmaterial. Upphandlingen återkopplar till verksamheten om avtal inte följs.</p> <p>Verksamheten ska vidta åtgärder om avtal inte följs.</p> <p>Öka beställarkompetens samt tydliggöra och utveckla beställarorganisationen.</p>
		Risken att kontanta medel hanteras felaktigt.
Informati onssäkerh et	Risken att verksamheten inte efterlever tillämplig dataskyddslagstiftning (GDPR och Patientdatalagen). Samt NIS-direktivet och lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala	Regionövergripande åtgärd: Säkerställa ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete. En förutsättning för arbetet är: att verksamheten på det sätt som är möjligt avsätter resurser för informationssäkerhetsarbetet, att all berörd personal ska ha god kunskap om och medverka till att följa regelverk för informationssäkerhet, att informationsklassa

Verksamhet	Risk	Åtgärd
	tjänster.	och riskbedöma vid inköp, upphandling och förändring som kan påverka informationssäkerheten.
		Regionövergripande åtgärd: Säkerställ att informationsklassning av IT-stöd som innehåller personuppgifter har genomförts i enlighet med riktlinje för informationsklassning. Dokumentnr434302. Rapportera vilka system som är informationsklassade och vilka som kvarstår att informationsklassa.
		Regionövergripande åtgärd: Informationsägare/objektägare ska säkerställa att identifierade informationssäkerhetsbrister åtgärdas.
Kvalitet och utveckling	Risken att verksamheten inte bedrivs i beaktande av intressenters krav och behov.	Regionövergripande åtgärd: Vid behov säkerställa ett arbetssätt för att identifiera intressenter, deras krav och behov samt vidta åtgärder som kan påverka tillfredsställelsen. Stöd: Definition av intressenter på intranätet samt riktlinje för Upprättande av intressentanalys Dokumentnr 449240.
	Risken att arbetssätt/processer som inkluderar flera verksamheter inte samordnas.	Regionövergripande åtgärd: Implementera ett processororienterat arbetssätt där behov finns. Stöd: Processororienterat arbetssätt på intranätet. Regionövergripande åtgärd: Identifiera och beskriv prioriterade arbetssätt/processer som kräver samordning mellan verksamheter. Stöd: Organisation för processledning och Systemkarta på intranätet.
Juridik	Risken att otillbörlig påverkan, muta/bestickning och korruption förekommer.	Regionövergripande åtgärd: Implementera ny riktlinje när denna är framtagen och beslutad.

4

Egen finansiering från det
statliga 1:1-anslaget till projekt
Personen Alfred Nobel, hans
anda och livsgärning - PAN
19RS10041

Organ
Regional tillväxtnämnd

Egen finansiering från det statliga 1:1-anslaget till projekt Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning - PAN

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att Region Örebro län beviljas 50 procent av projektets bokförda kostnader, dock högst 1 675 505 kronor för genomförande av projekt Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning – PAN,

att finansiering sker inom ramen för regionalt utvecklingsstöd – statligt stöd,

att projektet får påbörjas tidigast 2020-01-01 och avslutas senast 2021-09-30 samt

att följande villkor gäller för Region Örebro läns beslut:

- Beslutet gäller under förutsättning att projektets budget är fullt finansierad.
- I samband med genomförandet av projektet ska det framgå att Region Örebro län medfinansierar projektet..
- I övrigt gäller Region Örebro läns Allmänna villkor för medfinansiering (beslutades 2019-11-05, dnr 19RS9026)

Sammanfattning

Projektet är ett samverkansprojekt mellan Region Örebro län, Karlskoga kommun och Örebro universitet. Projektet bygger på ett fullmäktigeuppdrag som anger att Regional tillväxtnämnd ska verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Projektet kommer att utarbeta en budskapsplattform som bygger på de samband som kan ses mellan dagens ambitioner och de förmågor som personen Alfred Nobel uppvisade under sin livsgärning. Det gäller t ex internationalisering, innovation, forskning, humanism, entreprenörskap och riskfinansiering och att herrgården Alfred Nobels Björkborn speglar dessa ambitioner.

Ärendebeskrivning

Regionfullmäktige har gett Regional tillväxtnämnd i ”uppdrag att verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Karlskoga kommun, Örebro universitet och med stiftelsen Björkborn.” I detta samverkansprojekt ska Region Örebro län, Karlskoga kommun och Örebro universitet tillsammans med flera viktiga intressenter skapa en plattform för att aktörer i Örebro län ska kunna utvecklas, genom det mervärde en synlig koppling mellan de ambitioner som finns i dagens styrdokument (t ex RUS och Innovationsstrategi) och personen Alfred Nobels anda och livsgärning erbjuder. Detta kommer ske genom tre delprocesser. Utarbета storytelling och budskapsplattform, ta fram underlag för visualisering av hur Björkborn borde utvecklas för att spegla ambitionerna i budskapsplattformen och ta fram genomförandeplan för implementering av resultaten på sikt hos intressenter.

Finansiering sker från det statliga anslaget för regionala tillväxtåtgärder som Region Örebro län har att besluta om.

Bedömning

Projektet genomförs enligt den regionala utvecklingsstrategins prioriterade område Innovationskraft och specialisering och bidrar till att nå målet om ökad global konkurrenskraft. Genom att koppla samman de utvecklingsambitioner som finns i regionen kan regionen stärkas och dess aktörer i ambitionerna att öka internationaliseringen, forskningsinsatserna, innovationsförmågan och kompetensförsörjningen.

För 2019 har Nämnden för regional tillväxt fattat beslut om en inriktning för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder (2018-11-28, § 83). Enligt inriktningsbeslutet är projektet prioriterat enligt rangordningen ”2b. Ansökningar inom prioriterade området Innovationskraft och specialisering”. Projektet bygger på ett fullmäktigeuppdrag som anger att Regional tillväxtnämnd ska verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Projektet kommer att synliggöra dagens jämställdhetsperspektiv med de förutsättningar män och kvinnor hade under personen Alfred Nobels livsgärning. På så sätt lyfts dagens ambitioner fram och synliggörs.

Genom en bredare och mer komplex bild av personen Alfred Nobel, som också omfattar egenskaper som t ex internationalisering, humanism, innovation,

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS10041

entreprenörskap, kemisk industri, finansiering etc. kan fler, både kvinnor och män, med engagemang i dessa perspektiv, relatera till bredden i hans anda och livsgärning.

Projektet kommer att synliggöra den internationella miljö och den internationella kontext som var en förutsättning för Alfred Nobels entreprenörskap. I detta ligger att bejaka de positiva effekterna av mångfald och att se mångfald som en tillgång. Genom att synliggöra detta kan projektets resultat användas av de ingående intressenterna i dessas integrationsarbete.

Ekonomiska konsekvenser

Finansiering sker från det statliga anslaget för regionala tillväxtåtgärder som Region Örebro län har att besluta om.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till regional tillväxtnämnd den 22 januari 2020
Projektbeskrivning 16 december 2019.

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till:

Magnus Persson, Regionkansliet
Mirela Redzic, Regional utveckling
Helena Torége, Regional utveckling

Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning - PAN

Sammanfattning

Region Örebro län ansöker om 50 % av projektets bokförda kostnader, dock högst 1 675 505 kr för projekt Personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning - PAN under 2020-01-01 – 2021-09-30.

Projektet är ett samverkansprojekt mellan Region Örebro län, Karlskoga kommun och Örebro universitet. Projektet bygger på ett fullmäktigeuppdrag som anger att Regionala tillväxtnämnden ska verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Projektet kommer att utarbeta en budskapsplattform som bygger på de samband som kan ses mellan dagens ambitioner och de förmågor som personen Alfred Nobel uppvisade under sin livsgärning. Det gäller t ex internationalisering, innovation, forskning, humanism, entreprenörskap och riskfinansiering och att herrgården Alfred Nobels Björkborn speglar dessa ambitioner.

Skäl för det föreslagna beslutet

Projektet genomförs enligt den regionala utvecklingsstrategins prioriterade område Innovationskraft och specialisering och bidrar till att nå målet om ökad global konkurrenskraft. Genom att koppla samman de utvecklingsambitioner som finns i regionen kan regionen stärkas och dess aktörer i ambitionerna att öka internationaliseringen, forskningsinsatserna, innovationsförmågan och kompetensförsörjningen.

För 2019 har Nämnden för regional tillväxt fattat beslut om en inriktning för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder (2018-11-28, § 83). Enligt inriktningsbeslutet är projektet prioriterat enligt rangordningen ” 2b. Ansökningar inom prioriterade området Innovationskraft och specialisering”. Projektet bygger på ett fullmäktigeuppdrag som anger att Regionala tillväxtnämnden ska verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang.

Bakgrund

Regionfullmäktige har gett Regionala tillväxtnämnden i ”uppdrag att verka för att användandet av Alfred Nobel som varumärke stärks. Huvudinriktningen är att varumärket främst ska användas i innovations- och industriella sammanhang. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Karlskoga kommun, Örebro universitet och med stiftelsen Björkborn.”

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2019-12-16

Projektbeskrivning
Dnr: 19RS10041

Kopplingarna till personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning används inte idag för att främja utveckling i länet. Det finns en potential i att kunna göra så. Anda och livsgärning definieras som önskvärda egenskaper och kompetenser som kan kopplas till personen Alfred Nobel, som t ex innovation, forskning, internationalisering, humanism, entreprenörskap och riskfinansiering.

De bakomliggande orsakerna till att man inte har fångat och tagit tillvara den positiva potential som finns i att knyta an till personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning är bl. a:

- Regional relevans - "Övriga" ser Alfred Nobel som kopplat till Karlskoga kommuns varumärke, stark koppling till Karlskoga, men inte hela regionen
- Smal bild och association till personen Alfred Nobel - Försvarsindustrin kontra den bredare och mer komplexa bilden av Alfred Nobel såsom t ex internationalisering, humanism, innovation, entreprenörskap, kemisk industri, finansiering etc. har inte lyfts fram på samma sätt.
- Gemensam mobilisering saknas
- Svårt att enas om på vilket sätt personen Alfred Nobel kan vara "användbar" i hela län
- Bristande gemensam målbild avseende innehållet i anda och gärning
- Bristande samverkan mellan aktörer: Örebro universitet, Region Örebro län, Karlskoga kommun, Örebro kommun m fl.
- Avsaknad av gemensam kommunikationsstrategi
- Regionalt samlande ledarskap

Om inget görs åt huvudproblemet (att använda potentialen i kopplingen till personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning) kan man se att det bl. a kan få följande effekter:

- Långsammare utveckling av näringslivet, universitetet, regionen, kommunerna
- Lägre innovationstakt
- Svagare position för Örebro län i en globaliserad värld
- Svagare självbild regionalt, nationellt och internationellt
- Sämre kompetensförsörjning
- Sämre möjlighet att locka till forskning och högre utbildning
- Svårare att attrahera hög kompetens till såväl näringslivet som akademi och offentlig sektor
- Björkborn kommer inte att kunna utvecklas till en internationell attraktiv mötesplats

Projektets direkta målgrupp är de intressenter i länet som kan använda projektets resultat för att synliggöra de positiva kopplingar som finns mellan de ambitioner som finns i dag i Örebro län och personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning, för att på så sätt stärka både Örebro län och sin organisation. Indirekt målgrupp är blir de grupper som intressenterna vill attrahera, t ex

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2019-12-16

Projektbeskrivning
Dnr: 19RS10041

nya företag, forskare, kvalificerad personal, studenter och andra som ser ett mervärde i att verka i en innovativ region, i den anda som personen Alfred Nobel inspirerar till.

Övergripande mål

Genom att anknyta till personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning, stärka aktörer i Örebro län i deras arbete med internationalisering, forskning, innovationer och kompetensförsörjning.

Projektmål

Skapa en plattform för att aktörer i Örebro län ska kunna utvecklas, genom det mervärde en synlig koppling mellan de ambitioner som finns i dagens styrdokument (t ex RUS och Innovationsstrategi) och personen Alfred Nobels anda och livsgärning erbjuder.

Aktiviteter

Delprocess 1 (dp1): Storytelling och budskapsplattform

Koppla samman dagens ambitioner i Örebro län med personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning. Synliggöra detta genom storytelling och en budskapsplattform.

- 0-studie av bilden av Alfred Nobel i målgrupperna, nulägesanalys, konkurrentanalys, positionering
- Studieresor
- Konsultinsats för att utarbeta storytelling och budskapsplattform

Delprocess 2 (dp2) Visualisering Björkborn

Visualisering av hur herrgården Björkborn borde utvecklas för att spegla (dp1). En framtidsbild tas fram som underlag för det fortsatta och långsiktiga utvecklings- och investeringsarbetet.

Delprocess 3 (dp3) Genomförandeplan

Processa fram åtaganden från intressenter och formulera en långsiktig plan för implementering. Ta fram en genomförandeplan för implementering av resultaten på sikt.

Ingående kommuner

Kommunerna i Örebro län

Regional samverkan

Projektet har i en förstudie samlat intressenter från akademi, näringsliv, offentlig och ideell sektor. Aktivt deltagande i projektet finns från alla dessa grupperingar. Flertalet av dessa medverkar också med resurser i projektet. I projektet ingår Karlskoga och Örebro kommuner.

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2019-12-16

Projektbeskrivning
Dnr: 19RS10041

Ambitionen är att projektets resultat ska kunna användas också av övriga kommuner och andra intressenter som i sina utvecklingsambitioner ser att en koppling till personen Alfred Nobel, hans anda och livsgärning, stärker dem

Perspektiv

Projektet kommer att synliggöra dagens jämställdhetsperspektiv med de förutsättningar män och kvinnor hade under personen Alfred Nobels livsgärning. På så sätt lyfts dagens ambitioner fram och synliggörs.

Genom en bredare och mer komplex bild av personen Alfred Nobel, som också omfattar egenskaper som t ex internationalisering, humanism, innovation, entreprenörskap, kemisk industri, finansiering etc. kan fler, både kvinnor och män, med engagemang i dessa perspektiv, relatera till bredden i hans anda och livsgärning.

Projektet kommer att synliggöra den internationella miljö och den internationella kontext som var en förutsättning för Alfred Nobels entreprenörskap. I detta ligger att bejaka de positiva effekterna av mångfald och att se mångfald som en tillgång. Genom att synliggöra detta kan projektets resultat användas av de ingående intressenterna i dessas integrationsarbete.

Långsiktighet

I projektet finns ett delprojekt Genomförandeplan som innebär att säkra åtaganden från intressenter och att med dessa som grund formulera en långsiktig plan för implementering.

Parallellt med projektet gör Karlskoga kommun en investeringsplan för herrgården Björkborn, som speglar storytelling och budskapsplattform, och också bygger på att Karlskoga och andra intressenter säkerställer en sund ekonomi för dessa investeringar.

Uppföljning

Projektet ska löpande återrapporteras till beslutande organ i Region Örebro län.

Resultatspridning

Se långsiktighet

Projektorganisation

Projektet organiseras som ett samverkansprojekt med Region Örebro län som projektägare och Karlskoga kommun och Örebro universitet (ORU) som samverkansparter.

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2019-12-16

Projektbeskrivning
Dnr: 19RS10041

Styrgrupp

Regionråd, regional utveckling Region Örebro län, ordförande
Kommunstyrelsens ordförande, Karlskoga, vice ordförande
Rektor, Örebro universitet, vice ordförande
VD, Saab Dynamics, Karlskoga
VD, BAE Systems, Karlskoga
Kommunstyrelsens ordförande, Örebro
Stiftelsens ordförande, Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn
Nobelstiftelsens VD

Operativ styrgrupp

Regional utvecklingsdirektör, Region Örebro län, sammankallande
Kommundirektör, Karlskoga
Vice rektor, Örebro Universitet
Näringslivsdirektör, Örebro kommun
Verksamhetsledare, Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn
Områdeschef Näringslivsutveckling, Region Örebro län (adjungerad)

Övergripande projektledning - Koordinator RÖL, exekutiv tjänsteperson i styrgrupp och operativ styrgrupp, koordinator av delprocesserna, delprojektledare Implementering, ekonom och administratör RÖL

Delprocess Storytelling och budskapsplattform - Delprocessledare, projektmedarbetare Örebro universitet, Karlskoga kommun Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn, Region Örebro län / FoU, /Extern resurs/, Bollplank/referensgrupp, Örebro kommun, Nobelstiftelsen

Delprocess Visualisering Björkborn - Processledare Karlskoga kommun, Projektmedarbetare Karlskoga kommun, Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn, Region Örebro län, Regionservice//extern resurs/

Delprocess Genomförandeplan - Projektledare Region Örebro län /se ovan Koordinator/ Projektmedarbetare, Karlskoga kommun, Örebro universitet, Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn, Örebro kommun

Advisory board - Vetenskaplig gruppering med internationell utblick (5-7 personer)

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Mirela Redzic

Projektforum
2019-12-16

Projektbeskrivning
Dnr: 19RS10041

Referensgrupper – Kommunchefgruppen, Innovations- och entreprenörskapsaktörer, berörda företag och näringslivsorganisationer

Avgränsning ordinarie verksamhet

Ingen av de ingående projektdeltagarna har i uppdrag att utveckla en regionalt samordnad storytelling, budskapsplattform och visualisering enligt projektplanens ambitioner. Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn har inte i uppdrag eller resurser att arbeta med utveckling i det breda perspektiv som planen omfattar. Karlskoga kommun har löpande driftansvar som fastighetsägare av herrgården Björkborn. Den långsiktiga visualiseringsprocessen och dess koppling till storytelling och budskapsplattform ligger vid sidan av detta driftansvar.

Kostnads- och finansieringsbudget

Bokförda kostnader	2020	2021	Totalt
Egen personal	1 327 339	599 410	1 926 749
Externa tjänster	625 000	225 000	850 000
Resor och logi	75 000	25 000	100 000
Indirekta kostnader	381 426	92 836	474 262
Summa bokförda kostnader	2 408 765	942 246	3 351 011

Finansiär	2020	2021	Totalt
Offentlig finansiär			
Region Örebro län 1:1	1 204 382	471 123	1 675 505
Örebro universitet kontanta medel	150 000	50 000	200 000
Karlskoga kommun kontanta medel	250 000	250 000	500 000
Region Örebro län – RAM	200 000	100 000	300 000
Örebro kommun	100 000	0	100 000
RÖL (arbetad tid)	150 000	150 506	300 506
Karlskoga kommun (arbetad tid)	75 000	75 000	150 000
Örebro universitet (arbetad tid)	50 000	25 000	75 000
Privat finansiär			
SAAB Dynamics	15 000	10 000	25 000
BAE Systems	15 000	10 000	25 000
Summa finansiering	2 209 382	1 141 629	3 351 011

5

Förlängning av inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019

18RS7061

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Lena Kihl

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 18RS7061

Organ
Regional tillväxtnämnd

Förlängning av Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att godkänna en förlängning av Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019 tills vidare.

Sammanfattning

Regionstyrelsen fattar beslut om Riktlinjer för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Utöver riktlinjer ska nämnden för regional tillväxt årligen besluta om Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Syftet med inriktningsbeslutet är att ange vilka insatser som är särskilt viktiga att prioritera under kommande år samt eventuella prioritetshöjande kriterier och en indikativ fördelning mellan företagsstöd och projekt. En årlig uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin ska ligga till grund för nya inriktningsbeslut. Då en sådan uppföljning kommer att genomföras först under våren 2020 finns det ännu inte något underlag som kan ligga till grund för ett nytt inriktningsbeslut.

Ärendebeskrivning

Inriktningen för projektverksamheten anger tre olika prioriteringar som har rangordnats. Inriktningen för regionala företagsstöd anger dels en begränsning avseende stödformer inom gällande förordningar, dels en prioritering av företag inom olika områden.

Tjänsteställe, handläggare
Projektstöd, Lena Kihl

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 18RS7061

Anslaget fördelas indikativt med 25 520 000 kronor till regionala utvecklingsprojekt samt

13 333 000 kronor till företagsstöd. Utöver dessa medel disponeras högst 1 000 000 kronor till uppföljning och utvärdering av insatser finansierade med anslaget.

För att utnyttja anslaget optimalt kan mindre justeringar av fördelningen i samband med verkställighet ske under året efter hur behovet ser ut.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Projekt som beviljas medel ska ha ett aktivt arbete med jämställdhet mellan kvinnor och män. Projektet ska också beskriva hur det arbetar med eller förhåller sig till perspektiven Integration och Ekologisk hållbarhet samt, där det är relevant, beskriva hur barn- och ungdomsperspektivet säkerställs i genomförandet.

Företag som beviljas stöd ska främja en hållbar tillväxt.

Ekonomiska konsekvenser

Inriktningsbeslutet omfattar projekt och företagsstöd som finansieras från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till regional tillväxtnämnd 2020-01-22.

Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019.

Petter Arneback
Förvaltningschef

Skickas till:

Förvaltningen Regional utveckling - Projektstöd

Inriktningsbeslut för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2019

Bakgrund

Regionstyrelsen ska fatta beslut den 19 december 2018 om Riktlinjer för finansiering från det statliga anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, med anledning av ny regional utvecklingsstrategi. Syftet med riktlinjerna är att ange ramarna för anslaget utifrån de förordningar som styr användningen. Vad gäller projektverksamhet är också syftet att ange ytterligare kriterier för projektfinansiering.

Utöver kommande antagna riktlinjer fattar Nämnden för regional tillväxt årligen beslut om Inriktningsbeslut för finansiering av regionala utvecklingsprojekt finansierade med statligt anslag samt Inriktningsbeslut avseende företagsstöd inom regionala tillväxtåtgärder.

De årliga inriktningsbesluten ska ange vilka insatser som är särskilt viktiga att prioritera under kommande år samt eventuella prioritetshöjande kriterier och en indikativ fördelning mellan företagsstöd och projekt.

Fördelning av anslaget

Anslaget fördelas indikativt med 25 520 000 kr till regionala utvecklingsprojekt samt 13 333 000 kr till företagsstöd. Utöver dessa medel disponeras högst 1 000 000 kr till uppföljning och utvärdering av insatser finansierade med anslaget.

För att utnyttja anslaget optimalt kan mindre justeringar av fördelningen i samband med verkställighet ske under året efter hur behovet ser ut.

Regionala utvecklingsprojekt

Nuläge

Den regionala utvecklingsstrategin antogs i mars 2018. Utvecklingsstrategin är fokuserad på tio prioriterade områden vilka är:

- Näringsliv och entreprenörskap
- Innovationskraft och specialisering
- Kunskapslyft och utbildning
- Kompetensförsörjning och matchning

- Social sammanhållning och demokrati
- Hälsöfrämjande arbete och hälso- och sjukvård
- Konsumtion och försörjning
- Bostadsförsörjning och attraktiva miljöer
- Transporter och infrastruktur
- Upplevelser och evenemang

Idag finns flera handlingsplaner och fler arbetas fram kopplat till de prioriterade områdena. Då den nya regionala utvecklingsstrategin nyligen antogs, har det inte genomförts någon uppföljning som skulle kunna ligga till grund för ett inriktningsbeslut. Inriktningen för 2019 kommer i stort sett vara de samma som föregående år dock med tillägg att prioritera entreprenörskap med anledning av att en ny handlingsplan är antagen för området.

Inriktning

För 2019 kommer projektansökningar att prioriteras utifrån följande rangordning:

1. Ansökningar som avser medfinansiering till EU-projekt oavsett utvecklingsområde i Utvecklingsstrategi för Örebroregionen (RUS).
2. Ansökningar inom
  - a. prioriterat området Kompetensförsörjning och matchning.
  - b. prioriterade områden Innovationskraft och specialisering samt Näringsliv och entreprenörskap.
3. Ansökningar som bygger vidare på tidigare och/eller stödjer pågående satsningar.

Utöver dessa prioriteringar är förstudier generellt intressanta inom samtliga områden i den regionala utvecklingsstrategin.

Motivering till ovanstående prioriteringar:

1. EU-projekt kräver övrig offentlig medfinansiering och för att Örebroregionen ska få del av EU-medlen behöver 1:1-anslaget användas för uppväxling.
2.
  - a. På nationell och regional nivå är stort fokus på kompetensförsörjningsfrågan varpå vi behöver säkerställa regional finansiering för nya projektidéer.
  - b. Ansökningar som ligger i linje med de två prioriteringarna i Innovationsstrategi Örebroregionen. Innovationsstrategin bygger på regionens identifierade styrkeområden

dvs. de områden där det finns starkast innovations- och tillväxtpotential. Innovationsstrategin syftar bland annat till att styra offentliga resurser till de beslutade prioriteringarna. Ansökningar som ligger i linje med nyligen antagen Handlingsplan för näringsliv och entreprenörskap.

3. För att projekt ska ge långsiktiga effekter kan det ibland behövas sammanhållna satsningar som bygger vidare på det som redan gjorts.

Ansöka om medfinansiering

Ansökningar tas emot och beslutas löpande.

Regionala företagsstöd

Nuläge

Örebroregionen ska vara en bra miljö för entreprenörskap och näringslivsutveckling. Nya företag skapar konkurrens, förnyelse av näringslivet och bidrar till ökad sysselsättning.

Svagheten i Örebroregionens näringsliv är alltjämt att kunskapsnivån i det som produceras i regionen är relativt låg. Detta innebär bland annat få riskkapitalinvesteringar och en svag utveckling vad gäller antal kunskapsintensiva företag och sjunkande forsknings- och utvecklingsinvesteringar i näringslivet. I länet drivs 80 % av företagen av män och bara 20 % av kvinnor.

Inriktning

De företagsstöd Region Örebro län hanterar regleras av tre förordningar:

- Förordning (2015:210) om statligt stöd för att främja små och medelstora företag.
- Förordning (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar.
- Förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service.

Allmänt om förordningarna 2015:210 och 2015:211

I 1§ (förordningarna 2015:210 och 2015:211) fastslås att stödet ska främja en hållbar tillväxt i företagen och därmed en hållbar regional tillväxt.

Storleken på stödet samt olika begränsningar av investeringarna framgår, förutom i de nationella förordningarna och föreskrifterna även i kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 (de minimi) och enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (EU:s gruppundantag).

En grundregel är att stödet inte får vara större än vad som behövs med hänsyn till övriga finansieringsmöjligheter och andra omständigheter för att den åtgärd som stödet avser ska kunna genomföras. Stödet får också bara lämnas till den som driver verksamhet på marknadsmässiga villkor samt till verksamhet som bedöms kunna uppnå lönsamhet och en varaktig sysselsättning för de anställda. Stöd ges inte heller om investeringen bedöms vara kostnader för företagets normala drift.

Allmänt om förordning 2000:284

Stöd enligt denna förordning kan lämnas för att det i glesbygd och landsbygd ska kunna upprätthållas en försörjning med dagligvaror och drivmedel som är tillfredställande med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden. Stöd får lämnas endast om kommunerna har planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas. Stödet får inte vara större än vad som behövs med hänsyn till övriga finansieringsmöjligheter. Stödet får inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare.

Prioritering

Prioritering förordningar 2015:210 och 2015:211

Region Örebro län har utifrån ”En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020” och ”Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro Regionala utvecklingsstrategin 2018-2030” utarbetat en inriktning som innebär en begränsning av följande stödformer inom förordningarna 2015:210 och 2015:211.

Förordningarna medger olika stödprocent och olika bidragsbelopp beroende på investeringsåtgärden, men eftersom det finns en stor efterfrågan på medel i länet begränsar Region Örebro län stödprocenten till max 50 % vad det gäller konsultcheckar, mikrobidrag samt stöd till nystartade företag (såddfinansiering). En begränsning görs av bidragsbeloppet även för varje stödform. Det finns ett stort värde att företagen själva satsar egna medel i investeringarna för att visa att investeringen är genomförbar och trovärdig. Begränsningarna ger även möjlighet att stötta fler företag i länet.

- **Stöd till konsulttjänster**

Enligt förordningen kan stödet ges till företag i hela länet. Konsulten skall vara oberoende och extern. Stöd ges endast till investeringar såsom produktutveckling, marknadsföring, kompetensutveckling eller andra liknande ändamål.

Region Örebro län begränsar bidragsdelen till maximalt 150 000 kr per projekt. Utifrån att utvecklingsinvesteringarna i länet är sjunkande prioriteras produktutveckling samt kompetensutveckling i samband med en maskininvestering.

- **Mikrobidrag**

Enligt förordningen kan stödet ges till företag i hela länet. Stödet kan beviljas till investeringar liknande konsulttjänster, men även till maskiner och inventarier.

Region Örebro län prioriterar att mikrobidraget ges till företag i hela länet förutom i Örebro tätort. Örebro tätort har en betydligt högre tillväxt och investeringstakt än övriga delar av länet. Undantag i Örebro tätort:

- För att främja möjligheterna att ge stöd till en underrepresenterad grupp kan, inom Örebro tätort, mikrobidrag ges till företag som drivs av personer födda utanför Norden. Region Örebro län bedömer att genom att gynna en viss kategori av stödmottagare kan positiva effekter uppnås för både företag och samhälle.
- För att öka möjligheterna för kvinnor som driver företag att söka mikrobidrag, men också för att nå ut till fler branscher kan mikrobidrag även ges i Örebro tätort till företag som drivs av kvinnor för nya innovativa idéer i befintliga företag.

För att beviljas bidrag krävs även att företaget sysselsätter minst en halv årsarbetskraft vid investeringen. Mikrobidrag kommer att beviljas till företag med maximalt fyra anställda. Stödet kan beviljas totalt med 60 000 kr per företag, dock max 30 000 kr i stöd per beslut.

- **Stöd till nystartade företag (såddfinansiering)**

Enligt förordningen kan stöd till nystartade företag ges till företag i hela länet och får endast lämnas till små nystartade företag som är innovativa. Stöd till nystartade företag får inte lämnas i form av investeringar i eget kapital.

Region Örebro län prioriterar företag som ska utveckla produkter/tjänster med en hög innovationsnivå som kan skyddas genom patent eller på annat sätt samt ha stor marknadspotential. Företaget ska ha en vilja att växa genom offensiva satsningar på nya produkter/tjänster. Innovationsbidraget kan beviljas med högst 500 000 kr per projekt.

- **Särskilt investeringsstöd till små och medelstora företag**

Enligt förordningen kan stödet ges till företag i hela länet. Stödet får lämnas till investeringar i byggnader eller anläggningar som är avsedda för stadigvarande bruk samt maskiner eller andra inventarier, dock ej fordon. Investeringsstödet kan beviljas med max 25 % av investeringskostnaden.

Region Örebro län prioriterar investeringsstöd till företag i hela länet förutom i Örebro tätort. Örebro tätort har en betydligt högre tillväxt och investeringstakt än övriga delar av länet. En begränsning har satts till högst 1 000 000 kr i bidrag per projekt.

Utifrån ovanstående begränsningar väljer Region Örebro län att ge företag inom följande områden högre prioritet:

- Företag med nya affärsidéer. Bidraget underlättar för nya företag att starta och ger befintliga företag en möjlighet att växa. Det ger i sin tur konkurrens, förnyelse av näringslivet och en ökad sysselsättning.
- Företag som drivs av kvinnor. Kvinnor är underrepresenterade vad det gäller företagandet och behöver ta del av de insatser och resurser som finns vad det gäller våra regionala företagsstöd.
- Företag inom avancerad tillverkningsindustri där produkterna kräver avancerad teknisk utrustning och speciell kompetens. Produkterna ska ha noggrann passning och ha hög kvalitet.
- Företag med en hög internationalisering. Export och import är viktiga delar i näringslivet för ett litet land som Sverige med en begränsad marknad. Det är förknippat med risker och kräver kapital.
- Företag som investerar i miljövänliga och effektiva lösningar. Stödet ska stimulera företag till miljödriven affärsutveckling för att öka sin konkurrenskraft.

Prioritering förordning 2000:284

Det måste finnas en viss service på landsbygden för att inte inomregionala obalanser ska förstärkas, även om både serviceutbudet och formerna för hur servicen distribueras kommer att variera. Samtliga insatser som görs inom kommersiell service kommer att förankras i det Regionala Serviceprogrammet.

Region Örebro län prioriterar hemsändningsbidrag.

6

Ersättningsnivå för mobilitetstöd 2020

19RS9336

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling Jan Carlsson
Ewa Lindberg

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9336

Organ
Regional tillväxtnämnd

Ersättningsnivå för mobilitetsstöd 2020

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att följa Sveriges kommuner och regioner, SKR:s rekommendation på 400 kronor per deltagarvecka under 2020 enligt ömsesidighetsprincipen för folkhögskolor utanför länet samt samma belopp per deltagarvecka som regionbidrag för länets rörelseägda folkhögskolor samt

att under 2020 aktivt delta i och påverka den nationella processen samt föra samtal med länets rörelseägda folkhögskolor om ersättningsnivån.

Sammanfattning

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beslutar årligen om en rekommendation till landets regioner av ersättningsnivån på mobilitetsstödet till folkhögskolorna. Rekommendationen för 2020 är 400 kronor per deltagarvecka.

Statens satsningar på folkhögskolor under 2017-2019 med en utbyggnad på motsvarande 8 000 platser har inneburit att kostnaden för mobilitetsstöd ökat för alla regioner. Tre regioner har valt att besluta om en lägre ersättningsnivå än den SKR rekommenderat.

Det finns en samstämmighet från regioner och SKR om att hitta ett gemensamt system som alla kan ställa sig bakom. Flera utredningar har också pekat på att det behöver göras förändringar men att inte genomföra förändringar för snabbt utan rimligt är att göra det inför 2021.

Ärendebeskrivning

Begreppsförklaringar

Mobilitetsstöd

Bidrag till rörelseägda och offentligägda folkhögskolor utanför länet för studeranden som är folkbokförda i Örebro län (kallades tidigare för interkommunal ersättning).

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling Jan Carlsson
Ewa Lindberg

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9336

Bidraget är till för att underlätta rörligheten för studeranden i landet och för att studeranden ska kunna ta del av det kurs- och utbildningsutbud som finns nationellt. Region Örebro län har hittills tillämpat samma belopp per deltagarvecka enligt SKR:s rekommendation men också enligt den så kallade ömsesidighetsprincipen.

Regionbidrag

Bidrag till länets rörelseägda folkhögskolor för studeranden som är folkbokförda inom Örebro län. Bidraget är till för att stödja länets folkhögskolor som en resurs i det regionala utvecklingsarbetet och de behov som finns men också för att studeranden ska kunna ta del av kurser och utbildningar på ett likvärdigt sätt oavsett om man studerar inom eller utanför länet.

Region Örebro län har hittills valt att tillämpa samma belopp per deltagarvecka till länets folkhögskolor som för mobilitetsstödet enligt SKR:s rekommendation.

Huvudmannabidrag

Utöver mobilitetsstöd och regionbidrag finns också huvudmannabidrag. Huvudmannabidrag är det belopp som huvudmannen anslår till sina egna folkhögskolor. I Region Örebro läns fall, Fellingsbro folkhögskola och Kävesta folkhögskola. Detta bidrag berörs inte i detta föredragningsPM.

Bakgrund och nuläge

Sedan 1970-talet har SKR (tidigare Sveriges Kommuner och Landsting, SKL) fattat beslut om en rekommendation av ersättningsnivån för mobilitetsstödet samt tillämpningsanvisningar. Region Örebro har hittills årligen antagit rekommendationen på samma sätt som majoriteten av landets regioner. Rekommenderad ersättningsnivå har legat på cirka 25 procent av Folkbildningsrådets fastställda belopp för en deltagarvecka. För 2019 var beloppet för mobilitetsstöd 400 kronor per deltagarvecka och Folkbildningsrådets belopp 1 610 kronor per deltagarvecka.

Beloppet har tillämpats på samtliga folkhögskolor, såväl utanför länet (mobilitetsstöd) som inom länet (regionbidrag). Mobilitetsstödet har antagits enligt ömsesidighetsprincipen vilken innebär att om en region antar ett lägre belopp än det rekommenderade från SKR så ersätter Region Örebro län skolorna inom den regionen enligt det lägre beloppet. Hittills är det enbart Region Stockholm, Region Skåne och Region Uppsala som avviker med lägre belopp mellan 310-370 kronor per deltagarvecka.

Under en längre tid har det pågått urholkning av finansieringen till folkhögskolorna, framförallt utifrån att statsbidragen inte räknats upp i förhållande till kostnads- och löneutveckling. Statens satsningar på folkhögskolor under 2017-2019 med en

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling Jan Carlsson
Ewa Lindberg

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9336

utbyggnad på motsvarande 8 000 platser har inneburit att den problematiken har förstärkts.

Nuvarande modell för mobilitetsstöd har varit uppe till diskussion under flera år. Förutom ersättningsnivån är nuvarande modell administrativt tung vilket alla regioner är överens om och som flera utredningar har konstaterat. 2014 gjordes en kartläggning (Regionalt stöd till folkhögskolor) på uppdrag av Rölsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO). 2016 gjorde SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) en översyn i samverkan med bland andra Folkbildningsrådet. Under 2019 har en utredning gjorts på initiativ av Region Stockholm, Region Skåne och Västra Götalandsregionen (Utredning av mobilitetsstöd till folkhögskolor). Med anledning av utredningen har folkhögskolornas intresseorganisationer Folkhögskoleföreningen inom SKR (Fhf), Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation (OFI) och RIO gjort en skrivelse till SKR och landets regioner i oktober 2019. Alla har pekat på att det behöver göras förändringar och vissa förändringar har gjorts men inte tillräckliga.

I augusti genomfördes en nätverksträff med anledning av den senaste ovan nämnda utredningen. Utifrån mötet kan man konstatera att det fanns en samstämmighet från representerade regioner och SKR när det gäller att hitta ett gemensamt system som alla kan ställa sig bakom. Vidare att inte genomföra förändringar för snabbt utan rimligt är att göra det inför 2021. Flera pekade på att det i dagsläget saknas konsekvensanalyser av de förslag som kommit fram.

Ekonomiska förutsättningar

Den totala finansieringen av folkhögskolor i Sverige uppgick 2017 till runt 2,5 miljarder kronor. Den enskilt största intäkten för folkhögskolorna är statsbidrag. Därutöver finns intäkter i form av huvudmannabidrag, uppdragsutbildningar, regionbidrag och mobilitetsstöd samt intäkter för uppdragsutbildningar och deltagaravgifter för framförallt läromedel, mat och internat.

Mobilitetsstöd utgör en mindre del av folkhögskolornas totala finansiering med ca 86 miljoner kronor (3,4 procent). Regionbidrag till folkhögskolor överstiger sannolikt mobilitetsstöd i hela landet eftersom deltagare främst studerar i det egna länet. Dock finns det inga kända siffror om det i de utredningar som är gjorda.

Under tiden fram till 2017 var det totala antalet deltagarveckor nationellt sett förhållandevis oförändrat. Kostnaderna var relativt jämna från år till år och nämnden hade inga väsentliga budgetavvikelser.

I och med den statliga satsningen 2017 har antalet deltagarveckor ökat kraftigt vilket medfört ökade kostnader i motsvarande grad. Kostnadsökningen, som har skett successivt sedan 2017, får full effekt först 2019 och väntas vid årets slut uppgå till runt

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling Jan Carlsson
Ewa Lindberg

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9336

10,7 miljoner vilket motsvarar en fördyring med 2,7 miljoner kronor (35 procent) jämfört med 2016 års nivå.

I ett lite bredare perspektiv, utanför Region Örebro läns egen ekonomi, ser vi följande:

- Örebro län (regionen och övriga skolor tillsammans) köper och säljer ungefär lika många deltagarveckor under ett år. Det betyder att länet i stort, oavsett beloppsnivå för mobilitetsstödet, har ett balanserat nettoflöde och varken är förlorare eller vinnare.
- Det totala mobilitetsstödet som Region Örebro län betalar till skolor utanför länet är i princip oförändrat. Däremot har regionbidraget till skolor inom länet ökat avsevärt, drygt 60 procent de senaste fem åren.
- De senaste fem åren har andelen mobilitetsstöd sjunkit från 50 procent till 35 procent av totala bidrag till folkhögskolor.

Av ovanstående kan vi dra slutsatsen att den utökning som genomförts huvudsakligen har fått effekten att fler länsbor läser kurser på folkhögskolor inom Örebro län.

Region Örebro län har även intäkter som härrör till mobilitetsstöd och regionbidrag. Dels i form av en statlig momscompensation för dessa bidrag, dels inkommande mobilitetsstöd för deltagare från andra län som studerar på Fellingsbro folkhögskola och på Kävesta folkhögskola. Dessa intäkter har ökat i takt med ökade deltagarveckor men påverkar endast ekonomin med ett mindre belopp.

Utifrån nuvarande nivå bedöms den samlade nettobudgeten för intäkter och kostnader som härrör till mobilitetsstöd och regionbidrag vara underfinansierad med ungefär 2,4 miljoner kronor.

Regional tillväxtnämnd har inte fått någon kompensation för de ökade kostnaderna. Hittills har ingen omdisponering av medel gjorts i nämndens budget vilken har lagts utifrån 2016 års nivå. Detta har medfört negativa budgetavvikelser tre år i rad. Underskotten har kompenserats av överskott på andra håll inom nämndens verksamheter och nämnden har således haft en ekonomi i balans.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Beslutet har inga konsekvenser för miljö- och jämställdhetsperspektiven. När det gäller barnperspektivet kan en minskning av mobilitetsstödet på sikt innebära färre platser på framförallt länets folkhögskolor för elever som inte har fullföljt sina grundskole- och/eller gymnasiestudier.

Ekonomiska konsekvenser

Nettokostnaden för 2020 bedöms bli i nivå med 2019.

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling Jan Carlsson
Ewa Lindberg

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS9336

Uppföljning

Kontinuerlig uppföljning av budget och utfall för 2020 bör ske och rapporteras till Regionala tillväxtnämnden.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till regional tillväxtnämnd den 22 januari 2020.

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till:

Region Örebro län: Ekonomichef, regional utveckling
Region Örebro län: Områdeschef, Utbildning och arbetsmarknad
Sveriges Kommuner och Regioner
Fellingsbro folkhögskola
Kävesta folkhögskola
Hällefors folkhögskola
Karlskoga folkhögskola
Örebro folkhögskola
SIMA folkhögskola

7

Redovisning av delegationsbeslut

19RS10494

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, June Fors

Sammanträdesdatum
2020-01-22

FöredragningsPM
Dnr: 19RS8649 m.fl.

Redovisning av delegationsbeslut

Sammanfattning

Regional tillväxt nämnd har överlåtit sin beslutanderätt till ordförande eller tjänsteman i enlighet med gällande delegationsordning. Dessa beslut ska redovisas till regionala tillväxtnämnden.

Nu anmäls följande beslut:

1. Beslut om regionala utvecklingsstöd av förvaltningschef enligt punkt 3.2, Dnr 19RS9565 Medfinansiering av Cykelområde Kottaberget, Dnr 19RS9282 Medfinansiering av projekt MIND, bilaga.
2. Beslut om företagsstöd av områdeschef för näringslivsutveckling enligt punkt 3.3, bilaga.

Förslag till beslut

Regional tillväxtnämnd beslutar

att godkänna redovisningen.

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Företagsstöd

Perioden: 2019-11-01 – 2019-12-03

Dnr	Stöd	Företag	Bransch/Prioritering	Kön	Kommun	Belopp	Beslutsfattare Områdeschef
19RS8649	Konsulttjänst	Samflex AB	Utveckling lexikon	M	Örebro	34 200	Kristina Eklöf
19RS8586	Mikrobidrag	Studio LUXE By Angelica	Skönhetsalong	K	Kumla	18 000	Kristina Eklöf
19RS8140	Investeringsbidrag	Bramac AB	Entreprenad/Energieffektiv isering	M	Ljusnarsberg	243 714	Kristina Eklöf
19RS8198	Investeringsbidrag	Widmarks Handelsstål AB	Avancerad tillverkning	M	Degerfors	260 625	Kristina Eklöf
19RS8995	Konsulttjänst	B-Engaged AB	Apputveckling	K	Örebro	66 000	Kristina Eklöf
19RS9033	Såddbidrag	Period Pack Sweden AB	Innovationsutveckling	K	Örebro	315 000	Kristina Eklöf
19RS9065	Konsulttjänst	P-Invent AB	Utveckling av interna processer	M	Örebro	30 000	Kristina Eklöf
19RS9059	Konsulttjänst	Delta Webbyrå AB	Webbyrå	M	Askersund	37 000	Kristina Eklöf
19RS9584	Kommersiell service	Närbutiken i Pålsboda AB	Livsmedelshandel	M	Hallsberg	87 735	Kristina Eklöf
19RS9415	Konsulttjänst	MoveTech AB	Tjänster inom återvinning	M	Örebro	150 000	Kristina Eklöf
19RS9787	Investeringsbidrag	Cabinova AB	Avancerad tillverkning	M	Ljusnarsberg	378 965	Kristina Eklöf
19RS9763	Hemsändningsbidrag	Lindesbergs kommun	Hemsändning av livsmedel	-	Lindesberg	3 400	Kristina Eklöf
19RS9696	Kommersiell service	Vedlunds i Närkes Kil	Livsmedelshandel	M	Örebro	20 000	Kristina Eklöf
19RS9698	Kommersiell service	ICA Nära Vintrosa	Livsmedelshandel	B	Örebro	40 210	Kristina Eklöf
19RS9030	Konsulttjänst	Aktivaliva AB	Utveckling utbildningsverktyg	M	Örebro	115 000	Kristina Eklöf
19RS9492	Investeringsbidrag	HITAB	Avancerad tillverkning	M	Karlskoga	800 000	Kristina Eklöf
19RS9835	Mikrobidrag	Tiveds Kafferosteri & Café	Kafferosteri och café/Utveckling av tjänst	K	Laxå	27 500	Kristina Eklöf
19RS8277	Såddbidrag	Vikariehjälpen AB	Innovationsutveckling	K	Örebro	209 500	Kristina Eklöf
NypsID: 214557	Affärsutveckling/ Internationalisering	Wec360 AB	Satsning mot Finland och USA	M	Örebro	250 000	Kristina Eklöf
NypsID: 214557	Affärsutveckling/ Digitalisering	Candles of Scandinavia	Utveckla interna digitala processer	M	Örebro	250 000	Kristina Eklöf
NypsID: 214557	Affärsutveckling/ Digitalisering	Silkflower Import AB	Utveckla interna digitala processer		Askersund	250 000	Kristina Eklöf
NypsID: 214557	Kommersiell service/ Driftstöd	Klipphallen i Sköllersta	Livsmedelshandel	M	Hallsberg	Avslag/ Uppfyller ej villkor	Kristina Eklöf

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling, Lena Kihl

Datum
2019-11-18

Beteckning
19RS9282

Alfred Nobel Science Park AB
Fakultetsgatan 1
702 81 Örebro

Medfinansiering av projekt MIND – Matrix for Industrial Network Development

Alfred Nobel Science Park ansöker om 432 000 kr för projekt MIND – Matrix for Industrial Network Development.

Ansökan avser perioden 2019-11-20—2020-05-30.

Beslutet

- Alfred Nobel Science Park beviljas 90 % av projektets bokförda kostnader, dock högst 432 000 kr, för genomförande av projekt MIND – Matrix for Industrial Network Development.
- Projektet får påbörjas tidigast 2019-11-20 och avslutas senast 2020-05-30.
- Finansiering sker inom ramen för:
  - Regionalt utvecklingsstöd - statligt stöd 232 000 kr
  - Regional utveckling rambudgetmedel 200 000 kr

Följande villkor gäller för Region Örebro läns beslut:

- Beslutet gäller under förutsättning att projektets budget är fullt finansierad.
- I samband med genomförandet av projektet ska det framgå att Region Örebro län medfinansierar projektet.
- läns Allmänna villkor för medfinansiering.

Sammanfattning

Förstudien ska ta fram en matris samt en Road Map för industriell utveckling samt ett förslag för ett eventuellt fortsatt regionalt arbete med en regional industriell utvecklings-hub.

Primär målgrupp är tillverkande industrier i regionen. Sekundär målgrupp är akademi och näringslivsutvecklande organisationer.

Skäl till beslut

Projektet genomförs enligt den regionala utvecklingsstrategins prioriterade område Innovationskraft och specialisering och bidrar till att nå målet om ökad tillväxt i näringslivet.

För 2019 har Nämnden för regional tillväxt fattat beslut om inriktning för finansiering för det statliga anslaget 1:1 regionala tillväxtåtgärder (2018-11-28 § 83). Enligt inriktningsbeslutet är projektet prioriterat enligt rangordningen ”2b. Ansökningar inom prioriterade områden Innovationskraft och specialisering samt Näringsliv och entreprenörskap.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Industrin i Örebroregionen står för stora utmaningar kopplat till bland annat digitalisering, ökad konkurrens och kompetensförsörjning. Samtidigt går teknikutvecklingen snabbt med teknikområden såsom AM, AR och AI. I regionen saknas en sammanhållen organisation för industriutvecklingsfrågor som kan ta ansvar för behovsanalyser samt att genomföra, samordna och driva utvecklingen för industrin inom olika teknik och kompetensområden.

Projektets övergripande mål

Högre tillväxt och omställningsförmåga i regionens industribolag

Projekt mål

En matris samt en Road Map för industriell utveckling samt ett förslag för ett eventuellt fortsatt regionalt arbete med en regional industriell utvecklings-hub.

Aktiviteter

I regionen saknas en sammanhållen organisation för industriutvecklingsfrågor som kan ta ansvar för behovsanalyser samt att genomföra, samordna och driva utvecklingen för industrin inom olika teknik och kompetensområden. Genom en förstudie kan relevanta data samlas in och aktuella underlag tas fram där en kartläggning av de regionala företagens och akademiernas mognad, behov och kunskapsnivåer kan struktureras och analyseras för att designa och utforma en matris för framtagning av en regional industriell ”Road map”. Förstudien vill även undersöka om det potentiellt finns nya former för samverkan och koordination mellan befintliga företagsnätverk och övriga innovationssystemet samt behovet av en sammanhållande organisation – en regional industriell utvecklings hub.

Under förstudien kommer en matris tas fram för att dokumentera och kartlägga företag och akademiers kompetensnivåer och mognadsgrad inom olika teknikområden knutna till pelarna inom industri 4.0 konceptet. Matrisen är ett verktyg för att identifiera nuläget i företagen.

Road Map är en beskrivning av vägen framåt och använder matrisen som utgångspunkt och beskriver vilka insatser som ska prioriteras för respektive företag.

Ingående kommuner

Kommunerna i Örebro län

Regional samverkan

Förstudien kommer att genomföras i direkt samverkan med aktiva företagsnätverk i regionen, vilka totalt omsluter över 800 medlemsföretag.

Perspektiv

Förstudien strävar efter en bred och relevant representation som är så jämn som möjligt i samtliga aktiviteter inom projektet. Jämställdhetsaspekten i förstudien kommer i övrigt inte vara i fokus, utan ha en större roll i ett ev. genomförande projekt kring en regional industri-utvecklings hub.

Energi och miljö är viktiga frågor i en mer digitaliserad industri då tillgång till ren energi är avgörande för en framtida industriell utveckling. Man kan redan idag se tydligt hur miljöfrågor är viktiga i flera frågor såsom produktutveckling, kompetensförsörjning, varumärken och lagstiftning. Dessa frågor är således aktuella för projektet att adressera genom intervjuer och under workshops.

Långsiktighet

Förstudien syftar till att generera en Road Map för industriell utveckling i regionen där prioriterade insatser kan planeras och genomföras i samverkan mellan innovationssystemets parter för att i rätt tid, omfattning och innehållsmässigt driva frågor om innovation och utveckling. Resultatet kommer primärt att förvaltas av Alfred Nobel Science Park för att garantera spridning och verka för regional samverkan. Förstudiens resultat kommer även att bidra med ett förslag på en tydligare struktur och organisering för industriutvecklingen i länet.

Uppföljning

Förstudien kommer att löpande följas upp av projektets styrgrupp.

Resultatspridning

Resultatet sprids primärt genom de samverkande företagsnätverkens ordinarie kanaler såsom nyhetsbrev, utskick och nätverksträffar.

Projektorganisation

Projektets styrgrupp består av representanter från Karlskoga kommun, Örebro universitet, Saab Dynamics samt Region Örebro län.

Kostnads- och finansieringsbudget

Bokförda kostnader	2019	2020	Totalt
Egen personal	10 000	10 000	20 000
Externa tjänster	40 000	388 000	428 000
Resor och logi	13 000	23 000	36 000
Summa bokförda kostnader	63 000	421 000	484 000

Finansiär	2019	2020	Totalt
Offentlig finansiär			
Region Örebro län 1:1	25 000	207 000	232 000
Region Örebro län rambudgetmedel	28 000	172 000	200 000
Örebro kommun		16 000	16 000
Karlskoga kommun		16 000	16 000
Alfred Nobel Science Park	10 000	10 000	20 000
Summa finansiering	63 000	421 000	484 000

Direktfinansierade kostnader (in natura)	2019	2020	Totalt
Möckelnföretagen	20 000	40 000	60 000

För Region Örebro län

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Niklas Lundgren
T.f Enhetschef

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling, Lena Kihl

Datum
2019-12-09

Beteckning
19RS9565

Nora kommun
Tingshuset
713 80 Örebro

Medfinansiering av Cykelområde Kottaberget, en etableringsmodell för hållbar naturturism

Nora kommun ansöker om 137 725 kr för projekt Cykelområde Kottaberget, en etableringsmodell för hållbar naturturism.

Ansökan avser perioden 2019-12-01—2020-10-30.

Beslutet

- Nora kommun beviljas 15 % av projektets bokförda kostnader, dock högst 137 725 kr, för genomförande av projekt Cykelområde Kottaberget, en etableringsmodell för hållbar naturturism.
- Projektet får påbörjas tidigast 2019-12-01 och avslutas senast 2020-10-30.
- Finansiering sker inom ramen för regionalt utvecklingsstöd - statligt stöd.

Följande villkor gäller för Region Örebro läns beslut:

- Beslutet gäller under förutsättning att projektets budget är fullt finansierad.
- I samband med genomförandet av projektet ska det framgå att Region Örebro län medfinansierar projektet.
- I övrigt gäller Region Örebro läns Allmänna villkor för medfinansiering.

Sammanfattning

Projektet syftar till att göra en förstudie för att etablera ett hållbart naturturistområde. Kommuner och regioner är ofta kunniga i vilka steg som behöver göras och hur planeringen går till inför etableringen av ett större företag, men det saknas erfarenhet och modeller för hur etablering av en större naturturismsatsning på privatägd mark ska göras.

Skäl till beslut

Projektet genomförs enligt den regionala utvecklingsstrategins prioriterade område Näringsliv och entreprenörskap och bidrar till att nå målen om ökad entreprenöriell aktivitet samt ökad tillväxt i näringslivet.

För 2019 har Nämnden för regional tillväxt fattat beslut om inriktning för finansiering för det statliga anslaget 1:1 regionala tillväxtåtgärder (2018-11-28 § 83). Enligt inriktningsbeslutet är projektet prioriterat enligt rangordningen ”2b. Ansökningar inom prioriterade områden Innovationskraft och specialisering samt Näringsliv och entreprenörskap.

Projektet finansieras också av Tillväxtverket.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I Örebro län finns ett etablerat nätverk för cykelleder, Bergslagen cycling, men det har visat sig svårt att höja kvalitén och utbudet tillräckligt för att locka hit nya entreprenörer eller för att lyfta befintliga entreprenörer så att de kan ha det utbud som efterfrågas, speciellt för utländska marknadens behov. Det behövs fler cykeluthyrare, guider och boendeanläggningar, men det är fortfarande för få cyklister per kommun för att det ska kunna finnas entreprenörer som har råd att erbjuda cyklar, guidning och boende med den kvalitet som efterfrågas. Det behövs en stor satsning för att lyfta hela Bergslagen cycling till rätt nivå. Regionen har som helhet en relativt utvecklad besöksnäring med många livsstilsföretagare som har svårt att ta steget till att bli lönsamma. Det är också kris på länets gymnasieutbildningar kopplat till turism och besöksnäring och trots positiva siffror för antalet gästnätter de senaste 6 åren så är framtiden oviss. Det kommer att vara brist på personal hos företagen och det råder brist på starka affärsdrivna företagare. Att etablera ett attraktivt cykelområde olikt de andra som redan finns skulle stärka länets besöksnäring och inte minst Bergslagen cycling.

Förstudien kommer att ta fram resultat, som sedan bearbetas och fördjupas i en rapport i två delar som bekostas av Jordbruksverket. Del 1 är en generell analys av att kombinera verksamheter inom skogsbruket och naturturism respektive outdoor-aktiviteter i Sverige. Idén är att kunna se hur fritidsverksamheter kan bedrivas samtidigt som träden växer. Del 2 i rapporten ska innehålla en fördjupad studie för att visa på att man kan kombinera en naturturismsatsning i ett område med kalhygge, planerad avverkning och rusta för skydd av känsliga arter.

Projektets övergripande mål

På lång sikt kommer etablerandet av ett cykelområde att

- skapa fler starka besöksnäringföretag
- skapa attraktivare arbetsplatser inom besöksnäringen för unga
- att bidra till att vända trenden med låg utbildningsstatus på turismutbildningar på länets gymnasieskolor
- öka omsättningen på befintliga företag, som serviceställen, matbutiker, bensinstationer
- möjliggöra nya enkla jobb vilket kan gynna den som inte har svenska som modersmål
- öka antalet besökare och därmed gästnätter i länet
- möjliggöra för nyetableringar av mindre boendeanläggningar men också hotell

Projekt mål

En förstudie innehållande underlag och modeller för etablering av en naturturistsatsning i Nora kommun.

Delmål och aktiviteter

Delmål 1: Masterplan för ledetablering

Arbetet med masterplan kommer att ske så snart som möjligt och anpassas efter snöfri terräng.

(En masterplan är en ritning över området som markerar var varje led ska gå och vad de kommer att kosta. Den ligger till grund för att fler beräkningar ska kunna göras, tex för fördyrande avverkning. För att kunna ta fram en masterplan behöver Nora kommun anlita professionella ledbyggare.)

Delmål 2: Modell för naturturismsatsning och landsbygdsutveckling

Nätverksträffar kommer att ske löpande under projektiden

Sammanfattning och resultat kommer att skrivas löpande.

Delmål 3: Modell för ökad turism och besöksnäring samt ökat företagande

Nätverksträffar kommer att ske löpande under projektiden. Detta arbete sammanfaller med frågor om naturturismsatsning och berör ibland samma grupper. Arbetet kommer att ske i processform där olika grupper finns med för att ta fram resultat och modeller för att se potential och möjligheter. Konkreta workshops med företag samt tänkta företagare. Särskilda nätverksträffar och workshops för kvinnor och nysvenskar, för att på sikt få med dem i större nätverk. Studieresa till Trysil för utvalda aktörer. Några platser vigs

till de nysvenskar som väljer att ta del av ledbyggarskola. Studieresan varar i 2 dagar och kommer förläggas till maj eller juni.

Delmål 4 Modell för hållbart lednätverk

Modellen kommer att byggas på den masterplan som tas fram, samt nätverksträffar med markägare och Länsstyrelsen.

Delmål 5: Ledbyggarskola

Internationell ledbyggarskola för 20 personer från regionen, varav 5 platser är vigda för kvinnor. Målet är att 5 av deltagarna, oavsett kvinnor eller män är nysvenskar från Nora eller Gyttoorp.

Ingående kommuner

Nora kommun

Regional samverkan

Ledbyggarskolan är öppen för skötselansvariga från de 8 mountainbikeområdena i länet. Sedan fyller man på med deltagare från Gyttoorp i första hand och Nora Pershyttan i andra hand. Nora kommun är huvudman för projektet och Hällefors kommun bidrar med resurs till projektet och i samarbete med etableringen av Lake resort Bergslagen. Idémässig förankring kommer att ske med alla kommuner i länet. Resultatet från projektet kommer att bearbetas i en nationell studie upphandlad av Jordbruksverket.

Perspektiv

Möjligheterna att arbeta med cykel i sitt företagande är lika stor för kvinnor och män. Det kan dock vara av nytta att främja kvinnors företagande kopplat till cykel bland nyanlända, då cykel som rekreation och turistprodukt troligtvis är ett relativt okänt begrepp. Det är av stor vikt att försöka locka fler kvinnor som ledbyggare. Internationella erfarenheter visar att andelen kvinnor som deltar i ledbyggarskolor är låg. Projektet kommer att samla till en informationsträff och kvinnligt nätverkande vad gäller cykel som möjlighet till eget företagande och för att locka till deltagande i ledbyggarskola.

Projektet har stort fokus på integration. Valet av plats för etableringen av lederna baseras till stor del på att det ska komma till nytta för samhället och möjligheten det ger till enkla jobb. Därav föll valet på Gyttoorp. I Nora kommun är det just Gyttoorp som har störst behov av en turismetablering, då både Nora och Pershyttan redan har en stark besöksnäring. Projektet kommer att genomföra flera workshops och nätverksträffar för att främja nyföretagande, kreativitet och integration.

Genom att bygga leder har man möjlighet att göra leder som står emot mer regn, vind, snö men även torka än vad naturliga stigar klarar. I den masterplan som tas fram kommer en priskalkyl finnas med som täcker in byggnation av hållbara leder samt en åtgärdsplan för skötsel och underhåll. Genom att lederna kommer anläggas främst på ett kalhygge kan markägaren styra hur skogen ska se ut och vilka träd som ska växa upp var för att ta hänsyn till hur en naturturismsatsning, avverkning, naturvärden, skötsel och framtida klimatförändringar påverkar helheten. Projektet bygger på att hitta en hållbar modell både ur markägarens synvinkel såväl som naturens.

Långsiktighet

Efter projektets slut kommer man att utifrån de resultat och modeller som framtagits, leta finansiering för att etablera lederna. Etableringen av lederna kommer ske i flera steg. Arbetet kommer att påbörjas ideellt och medel kommer att sökas från t.ex. Allmänna arvsfonden.

Uppföljning

Styrgruppen följer upp projektet löpande.

Resultatspridning

Resultatet kommer spridas i regionen och övriga Sverige genom de rapporter som tas fram och genom deltagande på konferenser och nätverksträffar i regionen och Sverige.

Projektorganisation

Projektet styrs av Nora kommun och kommer att ha en referensgrupp med deltagare från offentlig förvaltning, Stiftelsen Nora Veteran Järnväg (förvaltar kulturresevat Pershyttan), företagare i Nora, bylag, samt Länsstyrelsen.

Avgränsning ordinarie verksamhet

Det kommunala näringslivsarbetet ska medverka till att skapa förutsättningar för nya företagsetableringar. Denna typ av etablering som projektet syftar till är både ny i sitt slag och kräver utveckling av metodik för samverkan, arbetsmetoder och affärsmodeller. För att arbeta fram denna "infrastruktur" krävs extra resurser och ett riggat projekt.

Kostnads- och finansieringsbudget

Bokförda kostnader	2019	2020	Totalt
Egen personal	16 013	96 075	112 088
Externa tjänster	90 000	555 000	645 000
Resor och logi	11 000	127 875	138 875
Investeringar		22 200	22 200
Summa bokförda kostnader	117 013	801 150	918 163

Finansiär	2019	2020	Totalt
Offentlig finansiär			
Region Örebro län 1:1-medel	17 552	120 173	137 725
Nora kommun	5 851	32 857	38 708
Tillväxtverket	93 610	684 120	741 730
Summa finansiering	117 013	801 150	918 163

För Region Örebro län

Petter Arneback
Regional utvecklingsdirektör

Eva Getzman
Enhetschef